

Målsägare vid brottsanmälan 2014–2020

Övergripande statistik för utvalda
brottstyper riktade mot person

urn:nbn:se:bra-1016

© Brottsförebyggande rådet 2021

Författare: Linnea Abramowski

Vetenskaplig granskare: Dan Hedlin

Omslagsillustration: Helena Halvarsson

Produktion: Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm

Telefon 08-527 58 400, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna rapport kan laddas ner från Brås webbplats <http://www.bra.se>

Förord

Uppgifter om de personer som registreras som målsägare med anledning av anmälan om brott till polisen, åklagare eller annan brottsutredande myndighet är efterfrågade. Sådana uppgifter utgör ett viktigt tillskott i den samlade kunskapen om brottsutsatta personer, och kan bland annat användas som underlag för planering och uppföljning av de brottsutredande myndigheternas verksamhet.

Genom att tillvarata de möjligheter som skapats i arbetet med digitaliseringen av rättsväsendet har Brå kunnat utveckla en ny löpande statistik över målsägare vid brottsanmälan, som bidrar till att förstärka brottsofferperspektivet i den registerbaserade statistiken. Statistiken som presenteras i denna rapport är till en början avgränsad till fysiska personer och en delmängd brott riktat mot person. Det handlar om en grundläggande statistik som på sikt kommer att vidareutvecklas för att kunna tillgodose fler användningsområden, och den ingår därför ännu inte i den officiella statistiken.

Rapporten har författats av statistiker Linnea Abramowski, som också arbetat med utvecklingen av statistiken, tillsammans med funktionsledare Rémy Kamali. Under utvecklingsarbetet har värdefulla synpunkter lämnats av forskningsråden Erik Grevholm och Stina Holmberg, samt utredare Lisa Wallin, Johanna Viberg, Anna Horgby och Mona Backhans vilka samtliga ingått i projektets referensgrupp. Ett särskilt tack riktas till professor Dan Hedlin vid Stockholms universitet som granskat rapporten vetenskapligt.

Stockholm i december 2021

Kristina Svartz
Generaldirektör

Louise Ekström
Enhetschef

Innehåll

Sammanfattning	5
Huvudresultat för 2020	5
Inledning	8
Statistik över målsägare är efterfrågad	9
Syftet med målsägarstatistiken	10
Disposition	11
Vad är en målsägare?	12
Allmänt om målsägare och brottsoffer	12
Två typer av målsägare	13
Begreppet <i>målsägare</i> i statistiken	13
Metod och material	15
Avgränsningar	15
Datamaterial	17
Datakvalitet	18
Metod	18
Om statistiken	20
Tolkning av resultaten	20
Jämförbarhet med annan statistik	21
Övergripande bild av samtliga registrerade målsägare i statistikens målpopulation	22
Resultat	24
Pandemin kan ha en inverkan på statistiken	24
Antal registrerade målsägare för några utvalda brottstyper	25
Bilaga: Begrepp och definitioner	78

Sammanfattning

I den här rapporten presenteras ny statistik över antalet personer som registrerats som målsägare vid brottsanmälningar under perioden 2014–2020, för en delmängd brott som riktats mot person.

Med en målsägare menas en person som utsatts för en händelse som anmälts som brott till polisen, åklagaren eller annan brottsutredande myndighet. Syftet med denna målsägarstatistik är att redovisa tillförlitliga uppgifter om målsägare för olika typer av brott, inom olika grupper, och hur dessa har utvecklats över tid, och därigenom öka kunskapen om de personer som registrerats som utsatta för brottsanmälda händelser.

Statistiken är avgränsad till fysiska personer och en delmängd av brott riktade mot person. Juridiska personer ingår således inte alls i statistiken. Totalt registrerades 221 500 fysiska personer som målsägare för de brott som ingår i statistiken för 2020. Till de brott som inkluderas i statistiken hör de flesta brotten i kapitel 3–6 i brottsbalken, såsom misshandel, grov fridskränkning, olaga hot och våldtäkt, men även vissa enstaka brott mot person i andra kapitel i brottsbalken eller specialstraffrätten. I tolkningen av statistiken bör även beaktas att statistiken redovisar uppgifter om målsägare i ett tidigt skede i brottmålsprocessen, utan hänsyn till utfallet i den fortsatta brottmålsprocessen. Det innebär att statistiken även omfattar personer som registrerats som målsägare vid anmälan av sådana brott som sedan har direktavskrivits eller där utredningen av brottet lagts ned.

Det sista redovisningsåret i statistiken bör tolkas med viss försiktighet, eftersom det sammanfaller med pandemins utbredning i samhället. Det görs här ingen djupgående analys av pandemins inverkan på statistiken, utan för mer information om detta hänvisas till rapporten *Pandemins inverkan på flödet i rättskedjan* (2021:4).

Huvudresultat för 2020

Nedan presenteras huvudresultaten avseende antalet registrerade målsägare vid brottsanmälan för några utvalda brottstyper i statistiken. Dessa är misshandel, grov fridskränkning samt grov kvinnofridskränkning, olaga hot, ofredande, våldtäkt, sexuellt ofredande, fickstöld och personrån. Brottstyperna har valts ut till redovisningen i rapporten utifrån att de antingen är störst till antalet inom sitt kapitel i brottsbalken eller för att de är särskilt allvarliga till sin natur. Huvudresultaten för dessa blev följande:

- Bland de brottstyper som ingår i målsägarstatistiken, är det för misshandelsbrott som det finns flest målsägare registrerade på brottsanmälan, 67 200 personer år 2020. Av dessa var 58 procent män och pojkar och 42 procent kvinnor och flickor.

- Två andra stora grupper målsägare registrerades för brottstypen olaga hot, med 47 300 personer och för brottstypen ofredande, med 47 400 personer. Målsägarna för olaga hot var till 53 procent män och pojkar, och till 47 procent kvinnor och flickor. Bland målsägarna för ofredande var 60 procent kvinnor och flickor, och 40 procent män och pojkar.

Könsfördelning bland registrerade målsägare

- Könsfördelningen skiljde sig mycket åt mellan de brottstyper som ingår i rapporten.
 - De flesta målsägarna var kvinnor eller flickor vid till exempel våldtäkt (92 procent) eller sexuellt ofredande (88 procent).
 - De flesta målsägare var män eller pojkar vid exempelvis personrån (84 procent) eller misshandel av obekant (75 procent).
- Vid några brottstyper, till exempel olaga hot eller grov fridskränkning, var könsfördelningen relativt jämn.

Åldersfördelning bland registrerade målsägare

- Generellt var det framför allt större andelar registrerade målsägare sett till befolkningen bland äldre tonåringar (15–17 år) och unga vuxna (18–24 år) för de brottstyper som ingår i rapporten.
- Tonåringar i åldern 15–17 år stod för störst andel målsägare per 100 000 i befolkningen vid misshandel och olaga hot. Denna åldersgrupp omfattade även störst andel målsägare vid våldtäkt och sexuellt ofredande bland flickor, och vid personrån bland pojkar.
- Unga vuxna i åldern 18–24 år stod för den största andelen målsägare per 100 000 i befolkningen vid grov kvinnofridskränkning och fickstöld, samt vid olaga hot bland kvinnor.
- Det finns dock några brott där fördelningen ser annorlunda ut. Vid grov fridskränkning var målsägarna i huvudsak barn (nästan 80 procent). Vid ofredande och fickstöld var det i gengäld många vuxna och förhållandevis få barn som registrerades som målsägare.
- Överlag registrerades små barn (0–6 år) och personer i åldern 65 år eller äldre relativt sällan som målsägare. Jämfört med övriga åldersgrupper registrerades dock en relativt stor andel små barn som målsägare för grov fridskränkning, och jämfört med äldre pojkar och män registrerades en relativt stor andel små pojkar som målsägare vid våldtäkt.
- För äldre personer, 65 år och äldre, var fickstöld den brottstyp som de oftast registrerades för som målsägare, av de brott som ingår i rapporten.

Utveckling mellan 2014 och 2020

- Antalet registrerade målsägare vid brottsanmälan har ökat för vissa av

de utvalda brottstyperna 2020 jämfört med 2014. Ett tydligt exempel är personrån, där antalet målsägare ökat med 25 procent. Det var framför allt antalet tonårspojkar som ökade, medan antalet kvinnor och flickor som registrerades som målsägare var närmast konstant.

- Ett annat tydligt exempel är våldtäkt, med en ökning av antalet målsägare på 43 procent, för båda könen. Vid våldtäkt bör man dock hålla i minnet att lagstiftningen har ändrats under tidsperioden, vilket innebär att våldtäktsbegreppet juridiskt har utvidgats till att omfatta fler händelser.
- Antalet målsägare har samtidigt minskat för andra brottstyper, till exempel fickstöld, där antalet målsägare har gått ner med 63 procent mellan 2014 och 2020. Även om nedgången under just 2020 troligen kan förklaras av pandemin, så har den pågått sedan 2014.

Antal brott per målsägare

- Vid misshandel, våldtäkt, ofredande och olaga hot var det relativt många målsägare som hade registrerats för mer än ett anmält brott under samma år. Vanligast var det bland kvinnor och flickor vid misshandel av bekant, där nästan en fjärdedel av målsägarna var registrerade för flera brott.
- Däremot var det ovanligt att målsägare blev registrerade mer än en gång vid grov kvinnofridskränkning, fickstöld och personrån. Vid fickstöld var det endast tre procent av målsägarna som hade registrerats mer än en gång under året för fickstöld.
- Det har genom åren varit en i stort sett konstant andel personer som blivit målsägare för mer än ett brott, inom de flesta brottstyperna i denna rapport. Ett undantag är våldtäkt, där andelen personer som registrerats som målsägare för mer än ett brott ökade med 7 procentenheter under perioden 2014–2020. Ett annat undantag var grov fridskränkning, där andelen inte heller var konstant från år till år.

Inledning

Ett av kriminalstatistikens övergripande ändamål är att belysa de personer som av olika anledning kommer i kontakt med rättsväsendet med anledning av brott. Den befintliga registerbaserade kriminalstatistiken har dock i huvudsak fokuserat på gärningspersonerna. Det förs direkt eller indirekt individstatistik över personer som är skäligen misstänkta, lagförda för brott, föremål för en kriminalvårdspåföljd eller som återfaller i brott.

Informationen om brottsutsatta har däremot varit begränsad till det som kan erhållas genom de brottskoder som används för registrering av anmälda brott och brottsmisstankar. Det har således inte funnits någon individstatistik över personer som utsatts för en händelse som anmäls som brott till polisen, åklagaren eller annan brottsutredande myndighet, alltså de som benämns *målsägare*¹.

Att det hittills har saknats statistik över målsägare vid brottsanmälan beror främst på att det inte funnits tillförlitliga uppgifter om målsägare i de data som samlas in till kriminalstatistiken. Data hämtas mestadels från polisens ärendehanteringssystem och delvis från Åklagarmyndighetens system. I och med slutförandet av den första etappen av rättsväsendets informationsförsörjning (RIF) under 2013 förbättrades datakvaliteten avseende registrerade målsägare, och Brå har kunnat bedriva ett utvecklingsarbete som resulterat i den nya statistikprodukt som presenteras i denna rapport.

Redovisningen ska ses som ett förslag till en grundläggande utformning av en framtida statistikprodukt, som kommer att fortsätta utvecklas, inte minst i takt med att nya etapper av RIF slutförs och datakvaliteten förbättras ytterligare.

Det är därmed viktigt att ha några omständigheter i åtanke vid läsningen av denna resultatredovisning. Det första är att målsägarstatistiken ännu inte ingår i den officiella statistiken, eftersom den kommer att fortsätta utvecklas. Brås ambition är att statistiken i sin slutliga utformning ska

¹ En synonym beteckning är termen *målsägande*.

utgöra en del av den officiella statistiken, men det bedöms kunna ske först om flera år. För det andra ska det beaktas att nuvarande resultat bygger på data som har tagits fram med en interimistisk produktionsmetod, där arbete återstår med att ta fram ett stabilt produktionssystem. Detta, tillsammans med skillnader i metoder och definitioner samt de avgränsningar som har behövt göras i produkten av kvalitetsskäl (se metodavsnittet nedan), innebär att det inte direkt går att jämföra resultaten i denna rapport med Brås officiella statistik eller andra särskilda redovisningar av målsägaruppgifter i rättskedjan (se avsnittet Jämförbarhet med annan statistik).

Statistik över målsägare är efterfrågad

Kunskap om brottsutsatta – om brottsoffer – är central inom kriminalpolitiken, och utgör även ett eget ämnesområde inom kriminologisk forskning: viktologi. Sådan kunskap erhålls oftast från så kallade brottsofferstudier, som exempelvis den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) eller Skolundersökningen om brott (SUB). Ändamålet med dessa studier är dock att beskriva självrapporterad utsatthet för brott i befolkningen, och inte i första hand de personer som anmält brott till rättsväsendet. I NTU tillfrågas respondenterna om de polisanmält de brott de uppger att de utsatts för, men på grund av de felkällor som finns förknippade med den typen av studier är uppgifterna inte säkert tillförlitliga i fråga om det faktiska antalet målsägare vid brottsanmälan, vilka typer av brott som anmälts och så vidare. Statistik över målsägare bidrar således med en annan dimension av information gällande personer som utsatts för brott.

Behovet av statistik över målsägare har lyfts upp av centrala statistikanvändare, såsom regeringen, rättsväsendets aktörer och allmänheten, bland annat i en intervjustudie som Brå genomförde med rättsväsendets myndigheter och andra initierade användare 2012, i syfte att formulera kriminalstatistikens ändamål och identifiera viktiga utvecklingsområden (Brå, 2013). Behovet har även fångats upp i senare intervjustudier som genomförts inom ramen för utvecklingen av målsägarstatistiken. Intervjuerna bekräftar den bild som framkom i den tidigare intervjustudien; att statistik över målsägare är efterfrågad. De senare intervjuerna har dock tillfört djupare kunskap om hur statistiken över målsägare kan användas.

Utifrån intervjuerna tycks den mest efterfrågade kunskapen vara grundläggande uppgifter om nivåer och utveckling samt om målsägarnas köns- och åldersfördelning, och det är även sådana uppgifter som

efterfrågas av Eurostat och andra internationella organ.² Även kopplingen mellan målsägare och brottstyp ansågs vara av stort intresse. Olika målgrupper hade dock olika syn på vilka brottstyper som var viktigast att belysa. Det är viktigt att påpeka att flera av de önskemål som fångats upp är av sådan karaktär att de är svåra att uppfylla, eftersom Brå i många fall inte har tillgång till de uppgifter som efterfrågas. Exempel på det är önskemål som kräver data från Domstolsverket, vilka idag saknas i leveranserna av grunddata till statistiken. Andra önskemål är sådana att de inte passar inom ramen för en registerbaserad löpande statistikproduktion, utan snarare rör kunskap som kan tas fram inom forskningsverksamheten. Hit hör exempelvis kunskap om hur väl brottsoffers rättigheter, enligt svensk respektive internationell lagstiftning, tillgodoses, eller kunskap om brottsoffers personliga situation beskriven genom olika bakgrundsvariabler. Även mätningar av polisens tillgänglighet, bemötande och service har efterfrågats, vilket är något som redan idag belyses genom NTU.

Syftet med målsägarstatistiken

Syftet med målsägarstatistiken är att kunna tillhandahålla tillförlitliga uppgifter om personer som av polisen eller annan brottsutredande myndighet registrerats som målsägare vid anmälan, och att därmed fylla en kunskapslucka i den registerbaserade statistiken. Det handlar om en grundläggande statistik som kan besvara frågor om antalet individer, ålders- och könsfördelningen samt vilken brottstyp som anmälts. På grund av de avgränsningar som varit nödvändiga av kvalitets skull omfattar statistiken till en början endast fysiska personer och en delmängd av de brott som riktas mot personer (se vidare avsnittet *Avgränsningar*).

Ändamålet med statistiken, i synnerhet om den i framtiden utvidgas till att omfatta fler brottstyper, är att ge en övergripande bild av målsägare vid brottsanmälan, vilket bland annat kan användas som ett faktaunderlag för planering och uppföljning av de brottsutredande myndigheternas verksamhet. Exempelvis kan uppgifterna ingå som ett volymunderlag vid dimensioneringen av olika stöd- och skyddsverksamheter som vänder sig till brottsutsatta. I takt med att målsägarstatistiken utvecklas kommer fler användningsområden att kunna tillgodoses.

Målsägarstatistiken utgör ett tillförlitligare underlag för nämnda ändamål än den officiella statistiken över anmälda brott, som – i avsaknad av statistik över målsägare – ofta använts som en approximation av antalet

² EU:s brottsofferdirektiv (2012/29/EU) fastslår hur brottsoffer ska behandlas av rättsväsendet. Där står det även "För att göra det lättare att utvärdera tillämpningen av detta direktiv bör medlemsstaterna till kommissionen överlämna relevanta statistiska uppgifter om hur de nationella förfarandena tillämpas på brottsoffer, tillsammans med uppgifter åtminstone om antalet anmälda brott, och brottstyp och, i den mån sådana uppgifter är kända och finns att tillgå, brottsoffrens antal, ålder och kön."

utsatta personer vid brottsanmälan. Att använda anmälningsstatistiken i detta syfte är dock inte optimalt, eftersom nivåerna kan påverkas av stora ärenden som omfattar många brott mot en och samma person. Förekomsten av stora ärenden i anmälningsstatistiken varierar årligen och statistiken riskerar därmed att ge en missvisande bild av antalet utsatta personer bakom de registrerade brotten. Dessutom är de anmälda brotten mer känsliga för förändringar i principerna för antalsräkning av brott. Genom att målsägarstatistiken räknar unika individer utgör den en mer tillförlitlig och robust statistik över nivån och utvecklingen gällande de personer som utsatts för brott som anmäls, inom de brottstyper som omfattas. Denna statistik kan exempelvis bättre besvara frågor såsom huruvida antalet personer som registrerats som brottsutsatta för en viss brottstyp förändrats över tid, eller hur köns- och åldersstrukturen ser ut.

Statistiken bedöms därtill även kunna utgöra ett komplement till uppgifterna om självrapporterad utsatthet och anmälningsbenägenhet i NTU. Med både surveyundersökningarna och den registerbaserade målsägarstatistiken finns det större möjligheter att belysa fler aspekter om brottsutsatta personer ur olika perspektiv, även om de två statistikällorna inte är direkt jämförbara med varandra. Inte minst kommer det att möjliggöra fördjupade analyser där de olika källorna sammanvänds.

Disposition

Rapporten inleds med ett kort kapitel om begreppet målsägare och följs av ett kapitel om material och metod. Därefter kommer ett kapitel om statistiken som även inkluderar ett avsnitt om tolkning av statistiken och jämförbarheten med annan statistik. Rapporten avslutas med ett kapitel med redovisning av resultat, som mestadels ges på en översiktlig nivå och i huvudsak är deskriptiv. I bilaga 1 redogörs för centrala begrepp och definitioner i statistiken.

Vad är en målsägare?

Allmänt om målsägare och brottsoffer

Termen *målsägare* är synonym med *målsägande*, som i rättegångsbalken definieras som ”den, mot vilken brott är begånget eller som därav blivit förnärad eller lidit skada”.³ Även termen *brott* definieras i brottsbalken⁴, som en straffbar gärning som finns beskriven i brottsbalken eller i annan lag eller författning.

En målsägare är alltså en brottsutsatt person, ett brottsoffer – men inte vilket brottsoffer som helst. För att någon ska räknas som målsägare krävs att det brott som personen varit utsatt för har kommit till rättsväsendets kännedom. I praktiken betyder det att målsägare är personer för vilka det har anmälts brott (se nedan den exakta definitionen för statistiken).

Det råder även flera andra, principiella och rättsliga, skillnader mellan målsägare och andra brottsoffer. En central skillnad är att målsägare i kontakten med rättsväsendet får tillgång till en rad rättigheter som alla brottsoffer inte nödvändigtvis har tillgång till, exempelvis rätten till information, stöd, skydd och ersättning.

Termen brottsoffer kan dessutom ibland omfatta fler personer än enbart de som varit direkt utsatta för brott. Enligt FN:s definition omfattas exempelvis även vittnen, anhöriga eller personer som försökt förhindra brott. Ett annat exempel är barn som bevittnat våld i en nära relation, vilka omtalas som brottsoffer i socialtjänstlagen⁵, men som inte definierades som målsägare enligt brottsbalken förrän i år.⁶ Termen brottsoffer har i motsats till målsägare ingen juridisk definition enligt rättegångsbalken.

³ Rättegångsbalken (RB) 20 kap. 8 § 4 st.

⁴ Brottsbalken (BrB) 1 kap. 1 §.

⁵ Socialtjänstlagen (SoL) 5 kap. 11 § 4 st.

⁶ Lagen om barnfridsbrott trädde i kraft den 1 juli 2021.

Två typer av målsägare

Målsägare kan delas in i fysiska personer och juridiska personer.

Termen fysisk person gäller inte enbart individer, utan kan även avse en enskild firma eller enskild näringsidkare. Dessa räknas inte som juridiska personer, eftersom ägaren och firman är samma person.

Termen juridisk person kan avse ett företag, en verksamhet eller en organisation som kan förvärva rättigheter och ha skyldigheter, precis som en fysisk person. Det innebär också att de kan ingå avtal och bli stämda i domstol. Företagsformer såsom aktiebolag, handelsbolag och ekonomiska föreningar är juridiska personer. Även dödsbon räknas som juridiska personer.

Det finns också brott helt utan målsägare, såsom trafikbrott eller hets mot folkgrupp, eftersom dessa brott inte är riktade mot en specifik person, utan mot staten. Därtill finns det brott som kan ha flera målsägare, exempelvis mordbrand eller egendomsbrott, som drabbar flera personer.

Begreppet *målsägare* i statistiken

I den statistik som presenteras här avser termen målsägare samtliga fysiska personer, kopplade till utvalda brott, som registrerats som målsägare vid brottsanmälan. Målsägaren kan, men behöver inte, vara samma person som anmälaren.

Statistiken omfattar alla registrerade målsägare vid anmälan, oavsett vilket utfallet blir i den fortsatta brottmålsprocessen. Det innebär att statistiken även redovisar målsägare för brott som direktavskrivs eller där utredningen av brottet av olika skäl läggs ned. Det är alltså endast en liten del av de anmälda brotten som går vidare till åtal och lagföring eller domstol. Att statistiken mäter målsägare i ett så tidigt skede i brottmålsprocessen, innan en brottsutredning har bedrivits och det har kunnat konstateras att brott begåtts, innebär att statistiken kan påverkas av överrapportering. Det vill säga det kan förekomma individer i statistiken som anmält att de har utsatts för brott, men där rättsväsendet inte kunnat konstatera att det faktiskt rör sig om brott i juridisk mening. Av polisutredningen kan det framkomma att det som målsägaren upplevde som exempelvis misshandel var ett lindrigare brott eller inget brott alls. I andra fall saknas förutsättningar att utreda brottet vidare, till exempel när ord står mot ord. Då kan utredningen läggas ned.

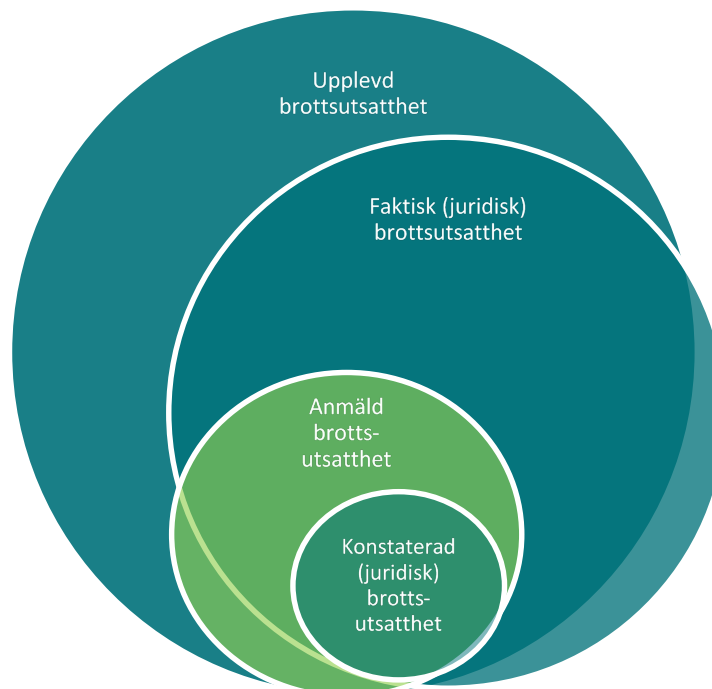
Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att målsägarstatistiken endast baseras på brott som har anmälts till rättsväsendet. Hur stor andel av alla begångna brott som faktiskt kommer till polisens kännedom skiljer sig mycket från brott till brott. Vid mer integritetskränkande brott, mot den egna personen, gäller generellt att de inte anmäls i lika hög utsträckning

som andra, mindre kränkande brott. Ett exempel på en **integritetskränkande** brottstyp är våldtäkt, där en stor andel av brotten aldrig anmäls.

Mörkertalet för många av de brott som redovisas i statistiken bedöms som stort, och statistiken speglar således endast en liten del av samtliga personer som faktiskt utsätts för de brotten i samhället. Det är därmed också osäkert i vilken utsträckning statistiken ger en korrekt bild av ålders- och könsfördelningen hos brottsutsatta generellt sett, särskilt för brotten med låg anmälningsbenägenhet.

Figuren nedan illustrerar hur antalet målsägare vid brottsanmälan (ljusgrön cirkel), som denna statistik avser, förhåller sig till antalet personer som upplevt utsatthet för brott, antalet personer som faktiskt utsatts för brott i juridisk mening samt antalet personer som efter utredning konstaterats ha utsatts för brott. Notera dock att bilden är schematisk och inte anger några exakta proportioner.

Figur 1 Schematisk bild av vilken typ av brottsutsatthet som personerna i målsägarstatistiken omfattas av (ljusgrön cirkel)

Metod och material

Under utvecklingen av målsägarstatistiken har frågeställningar som rör datakvalitet och metod varit centrala, eftersom det är avgörande för att man ska kunna utföra beräkningar på ett så korrekt sätt som möjligt. Dessa belyses kortfattat i detta kapitel, som berör datakällor och tillvägagångssätt. För en utförligare beskrivning av statistikens innehåll samt på vilka grunder avgränsningarna har gjorts hänvisas till den separata rapporten *Ramverk för ny målsägarstatistik vid brottsanmälan 2014–2020*, som går att ladda ner på Brås webbplats, på www.bra.se/malsagare.

Avgränsningar

Inom ramen för de förstudier som har bedrivits under utvecklingsarbetet genomfördes en omfattande granskning av kvaliteten på de data som ligger till grund för målsägarstatistiken. Resultatet av kvalitetsgranskningarna visade att förutsättningarna för att ta fram statistik över målsägare inte var optimala. Flera brister i data har behövt hanteras för att säkerställa kvaliteten i den framtida statistiken. Avsaknaden av ett tydligt regelverk rörande kopplingen mellan målsägare och olika typer brott har därtill medfört svårigheter att bedöma datakvaliteten. Därför har vissa avgränsningar bedömts vara nödvändiga för att uppnå tillräcklig kvalitet i statistiken. Vi har valt att i första hand avgränsa statistiken till de brottstyper där målsägarstatistik har störst relevans – nämligen brott som skett genom kontakt mellan personer och där målsägaren är en fysisk person. Det är också vid sådana brott mot person som det med säkerhet kunnat fastställas att brottet rimligen rör en fysisk målsägare. Vid andra typer av brott, exempelvis vissa stöldbrott och bedrägerier, där både fysiska och juridiska målsägare är vanliga, har det varit betydligt svårare att säkerställa kvaliteten på målsägaruppgifterna, och dessa brottstyper har därför med något undantag tills vidare exkluderats från statistiken.

Avgränsningarna innebär att målsägarstatistiken endast omfattar en delmängd av alla brottstyper som ingår i annan registerbaserad statistik, som i de flesta fall utgör totalundersökningar. Vidare innebär det också att

målsägarstatistiken på totalnivån redovisar en unik och något disparat grupp av brott riktade mot personer, som inte har någon motsvarighet till indelningarna av brott i andra statistikprodukter. Gemensamt för de utvalda brotten är att de utgör gärningar som riktas mot en person och överlag är integritetskränkande till sin karaktär. Samtidigt utgör de valda brotten inte en uttömmande kategori. Det gör att de enskilda delarna ofta kommer att vara intressantare att studera än totalnivån i statistiken. Statistiken kommer att vidareutvecklas, och tanken är att fler brott ska kunna inkluderas i statistiken på sikt.

Nedan följer en översiktlig sammanställning av de brott som ingår i statistiken. För dem som är intresserade av närmare motiveringar till varför dessa brott har valts samt hur stor andel av de unika målsägare (både fysiska och juridiska) i datamaterialet som ingår i statistiken, hänvisas till rapporten *Ramverk för ny målsägarstatistik vid brottsanmälan 2014–2020*. I bilagan till *ramverket* listas alla brottskoder som ingår i statistiken.

De brott som ingår i statistiken (målpopulationen) är samtliga brott i brottsbalkens **kapitel 3–6** (som till exempel misshandel, ofredande och våldtäkt), med undantag för

- mord, dråp, misshandel med dödlig utgång samt vållande till annans död
- framkallande av fara
- hemfridsbrott, olaga intrång
- dataintrång
- olaga tvång och avlyssning m.m. (t.o.m. 2017)
- olovlig avlyssning m.m. (fr.o.m. 2018)
- koppleri
- köp av sexuell tjänst
- kontakt med barn under 15 år i sexuellt syfte.

Dessa brottstyper har valts bort antingen för att de redovisas separat i andra statistikprodukter (gällande den första punkten, se rapporten *Konstaterade fall av dödligt våld*) eller för att det finns kvalitetsproblem eller för att det är tveksamt om de uppfyller kravet att en fysisk person utsätts för brott genom interaktion.

Brottsbalkens kapitel 7 (Om brott mot familj) har valts bort, eftersom det för de flesta är mycket ovanligt att de anmäls, och för att det är svårt att bedöma om det ska finnas en målsägare. Endast brottet egenmäktighet med barn är något vanligare, och för detta brott är det också rimligt att det finns en målsägare, även om det är oklart vem denne är (barnet eller föräldern).

Därtill **ingår** följande brottstyper ur brottsbalken där det har bedömts att brott skett genom kontakt mellan personer och där målsägaren är en fysisk person:

I kapitel 8:

- Rån mot privatperson.
- Stöld i form av fickstöld och väskryckning.

I kapitel 16:

- Olaga diskriminering.

I kapitel 17:

- Våld mot tjänsteman.
- Hot mot tjänsteman.
- Förgripelse mot tjänsteman.

Ur de specialstraffsrättsliga författningarna ingår följande brottstyper i målpopulationen:

- Överträdelse av kontaktförbud.
- Brott mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor.

Datamaterial

Det datamaterial som ligger till grund för beräkningar av de nya måtten avseende målsägarstatistiken har hämtats från Brås integrationsdatabas, som omfattar alla transaktionsdata som inkommer till Brå från rättsväsendets olika ärendehanteringssystem. De mikrodata i integrationsdatabasen som behövs för målsägarstatistiken har bearbetats och levererats i form av ett mikrodatauttag per redovisningsår. Dessa mikrodatauttag har vidarebehandlats i syfte att framställa tabeller.

De data som ligger till grund för statistikresultaten i denna redovisning utgår från objektet *brott*. Till objektet *brott* kopplas sedan all annan relevant information, såsom *målsägare*, *brottskod* och *tidpunkt då brottet registrerades*. Att det är objektet *brott* och inte *målsägare* som ligger till grund för statistiken beror på att målsägare inte registreras i ärendehanteringssystemen i form av ett eget objekt, utan enbart som ett attribut till objektet *brott*. Eftersom målsägaruppgifterna alltid är kopplade till ett brott behöver man således utgå från de registrerade brotten för att kunna identifiera enskilda målsägare. Målpopulationen för målsägarstatistiken är samtliga fysiska målsägare för de utvalda brottstyperna under det år som redovisningen gäller. Observationspopulationen utgörs därmed av samtliga fysiska målsägare som kopplats till ett brott med någon av de brottskoder som ingår i målpopulationen, och där brottet har registrerats under referensåret.

Datakvalitet

Mikrodatauttagen från integrationsdatabasen har granskats, kontrollerats och vid behov korrigerats. Som nämnts ovan visade den omfattande granskningen av datakvaliteten att förutsättningarna för att ta fram statistik över målsägare inte var optimala. Flera av de brister i data som uppdagades har därför åtgärdats manuellt, för att säkerställa kvaliteten i statistiken. Dessutom bedömdes att de avgränsningar som redovisats i avsnittet *Avgränsningar* var nödvändiga att göra.

Att data inte var genomgående korrekta blev tydligt bland annat vid analys av enskilda brottstyper. Det framgick då att det exempelvis kunde saknas målsägare vid brott där man förväntar sig att det finns en utsatt person registrerad (exempelvis misshandel), eller att det fanns målsägare registrerade på brott där det var svårt att se att de skulle finnas (exempelvis vid brott mot staten). Vid djupare analyser av enskilda ärenden visade det sig att dessa omständigheter i många fall berodde på felaktiga registreringar. Hur dessa felaktigheter har hanterats beskrivs mer ingående i *Ramverk för ny målsägarstatistik vid brottsanmälan 2014–2020*.

Granskningsrutiner

Det är viktigt att ha i åtanke att de data som ligger till grund för målsägarstatistiken inte har genomgått en lika omfattande kvalitetsgranskning som de data som utgör grunden för Brås officiella kriminalstatistik. Att uppgifterna inte kvalitetsgranskats på samma sätt som inom produktionssystemet för officiell statistik har att göra med att mikrodata för framställning av målsägarstatistiken bygger på en temporär lösning, med en hög grad av manuell hantering, och därför ligger utanför Brås ordinarie kontrollrutiner. Det innebär att resultaten i målsägarstatistiken ska tolkas med viss försiktighet. Det kan till exempel fortfarande finnas dolda brister i data som kan påverka resultaten. I takt med att ett mer stabilt produktionssystem utvecklas är förhoppningen att kontrollrutinerna för målsägarstatistiken ska förbättras.

Den sammantagna bedömningen av kvaliteten

Trots de kvalitetsproblem som nämns ovan, och som redovisas mer utförligt i *ramverket*, är den sammantagna bedömningen att datakvaliteten är tillräckligt god för att tillgodose ändamålen för den nya målsägarstatistiken. I *ramverket* ges också en mer detaljerad beskrivning av datamaterial, objekt och population, samt olika bearbetningar.

Metod

Med metod avses här de tillvägagångssätt som har använts för att utföra beräkningarna för målsägarstatistiken på ett så korrekt sätt som möjligt, inte minst med tanke på de avgränsningar som har presenterats ovan.

Nedan redovisas några av de mest centrala principerna för beräkningen av de statistiska måtten. En mer utförlig redovisning återfinns i *ramverket*.

Huvudprincip för beräkning av totalsumman av antal målsägare

Statistiken utgår i alla tabeller från *antal målsägare* som räkneenhet (förutom i tabellen som visar antal personer per 100 000 i befolkningen). Det innebär att en observation är en person som har blivit målsägare under året. För varje rad i statistiktabeln som redovisar en viss brottstyp finns varje person med endast en gång. Om samma person har blivit utsatt även för ett brott av en annan brottstyp, förekommer personen dock även på raden för den brottstypen. Det innebär till exempel att om en person har utsatts för två misshandelsbrott, varav det ena var av en bekant och det andra var av en obekant, så förekommer personen en gång på raden för misshandel av bekant, och en gång på raden för misshandel av obekant. Personen förekommer dock endast en gång på raden som summerar antalet målsägare rörande misshandel totalt. Om man istället hade räknat samtliga gånger en person förekommit som målsägare för en viss brottstyp, hade statistiken istället handlat om antalet *brott*, vilket inte är syftet med målsägarstatistiken.

Huvudprincip för åldersberäkning av samma person vid olika åldrar

En person kan vara målsägare flera gånger under ett år. Det kan gälla brott som målsägaren blivit utsatt för under innevarande år eller brott som har skett flera år tidigare, men som inte anmälts förrän under referensåret. I statistiken anges *åldern vid brottet*, och inte vid registreringen av anmälan. Därför kan en och samma målsägare förekomma med olika åldrar i datamaterialet. När antalet unika målsägare redovisas förekommer dock varje målsägare bara i en åldersgrupp i statistiktablerna. I de fall när samma målsägare förekommer med mer än en ålder, väljs en av åldrarna slumpmässigt i redovisningen. Det leder i vissa fall till att en person redovisas i en åldersgrupp på totalraden, men i en annan åldersgrupp på raden för en specifik undergrupp.

Om statistiken

Statistiken över målsägare vid brottsanmälan visar hur många fysiska personer som har registrerats som målsägare för någon av de brottstyper som ingår i målpopulationen, och där brottet har blivit anmält till polisen eller registrerats hos någon annan myndighet inom rättsväsendet. Brottet ska ha registrerats under referensåret. Som nämndes inledningsvis handlar det om en grundläggande statistik som ska kunna besvara frågor om antal personer som är målsägare under ett kalenderår, deras ålders- och könsfördelning, samt fördelningen med avseende på de brottstyper som ingår i målpopulationen. Vilka brottstyper som ingår i målpopulationen sammanfattas ovan under avsnittet *Avgränsningar*. För en mer detaljerad beskrivning av statistiken och de brott mot person som ingår i målpopulationen se rapporten *Ramverk för ny målsägarstatistik vid brottsanmälan 2014–2020*.

Tolkning av resultaten

Som nämns ovan är det viktigt att hålla i minnet vid tolkningen av statistiken att den endast omfattar personer utsatta för händelser som anmälts som brott till rättsväsendet, och därmed endast beskriver en del av alla brottsutsatta i samhället. Men också att det kan förekomma viss överrapportering och att alla brott som anmäls inte utgör brott i juridisk mening. Därutöver är det även viktigt att tänka på följande:

- På totalnivån redovisas de målsägare som ingår i statistiken endast en gång, även om de registrerats som målsägare för flera olika brottstyper under året. I och med att statistiken endast omfattar målsägare för en delmängd av samtliga brott som anmäls kan resultatet på totalnivå (raden ”Samtliga utvalda brott som riktats mot person” i statistiktabellerna) endast användas för jämförelser av populationsstorleken mellan olika år. Det går exempelvis inte att dra några generella slutsatser om hur många män respektive kvinnor som blir målsägare under ett år, eftersom vissa brottstyper inte ingår i statistiken. Kvinnor och män kan därför endast jämföras inom samma brottstyp från år till år eller mellan olika brottstyper. Samma förutsättningar gäller även för redovisningen av åldersgrupper.

- Även för varje brottstyp som ingår i målpopulationen förekommer samma person endast en gång i statistiken. Detta innebär att om personen utsatts för samma brott flera gånger så räknas personen ändå endast en gång per redovisningsår. Annars skulle antal målsägare likställas med antal brott, vilket inte är ändamålet med statistiken över målsägare.
- I statistiktabellerna över antal målsägare per 100 000 i befolkningen jämförs antalet målsägare i den specifika ålders- och köngruppen med motsvarande ålders- och köngrupp i befolkningen. På så vis blir det enklare att jämföra olika befolkningsgrupper med varandra.
- De anmälda brott som ligger till grund för målsägarstatistiken innehåller inte bara fullbordade brott, utan även försök till brott och stämpling till brott.
- Statistiken redovisar kön och ålder på målsägare, samt för vissa brott relationen till gärningspersonen (bekant/obekant). Däremot redovisar inte statistiken ålder och kön på gärningspersonerna. Det innebär exempelvis att statistiken över antal kvinnor respektive män som var målsägare för misshandel inte säger något om gärningspersonens kön eller ålder.

Jämförbarhet med annan statistik

Resultaten som presenteras här är inte direkt jämförbara varken med annan statistik som Brå tar fram eller som tas fram av andra myndigheter inom rättsväsendet rörande brottsutsatta. Det beror på att olika statistikprodukter utgår från olika definitioner och ansatser.

Brå tar till exempel fram löpande statistik om anmälda brott inom ramen för den officiella statistiken. I denna redovisas flertalet brottstyper som riktas mot person, framför allt inom brottsbalken, uppdelade på kön och ålder hos de som utsatts för brottet. I princip baseras anmälningsstatistiken på samma grunddata som målsägarstatistiken, men statistiken över anmälda brott är ändå inte jämförbar med målsägarstatistiken. Det beror på att anmälningsstatistiken redovisar antal anmälda *brott* medan målsägarstatistiken redovisar antal *personer* som registrerats som utsatta för dessa brott. Överlag registreras fler brott än personer eftersom en och samma person kan anmäla utsatthet för flera brott. Statistiktabellerna 4–6 ger en fingervisning om omfattningen. Men även indelningarna i brottstyper skiljer sig åt mellan produkterna vilket gör att de inte är direkt jämförbara. Dessutom har populationen som ligger till grund för målsägarstatistiken tagits fram med en något annorlunda metod (se avsnittet Metod och material och rapporten *Ramverk för ny målsägarstatistik vid brottsanmälan 2014–2020*).

Inom ramen för den nationella trygghetsundersökningen (NTU) tar Brå även fram årlig statistik om personer som uppger utsatthet för brott. En stor del av de som uppger utsatthet för brott har inte anmält detta till

rättsväsendet. Statistiken baseras på enkäter till ett slumpmässigt urval av folkbokförda personer i Sverige och omfattar bland annat helt andra definitioner, referensperioder och indelningar än de som används i statistiken över målsägare vid brottsanmälan. Statistikprodukterna är därmed svåra att jämföra med varandra och sammanvändning av uppgifter från de olika produkterna bör således ske med försiktighet.

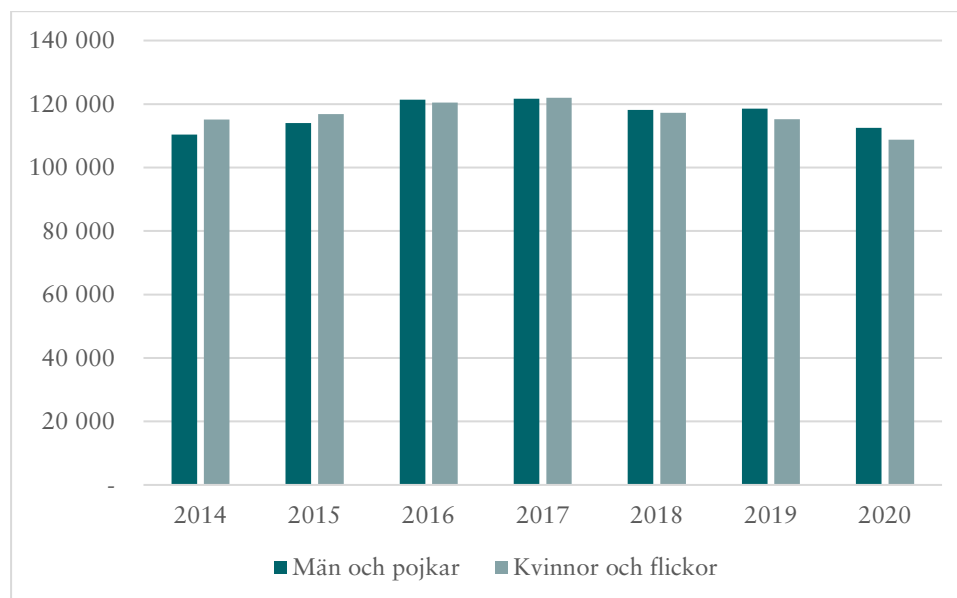
Övergripande bild av samtliga registrerade målsägare i statistikens målpopulation

Statistiken över målsägare omfattar samtliga fysiska personer som registrerats som målsägare vid brottsanmälan avseende en delmängd brott riktade mot person (målpopulation). Som nämnts tidigare omfattar målsägarstatistiken de flesta brott mot person under kapitel 3–6 i brottsbalken, med några undantag, samt enstaka andra brott under brottsbalkens kapitel 8 och 16–17 samt i specialstraffrätten. Gemensamt för de utvalda brotten är att de omfattar gärningar som riktas mot en person och överlag är integritetskränkande till sin karaktär, men de utgör inte en uttömmande kategori i detta avseende. På grund av förändrad lagstiftning eller specificering av brottskoder har vissa brott som ingår i statistiken tillkommit (brottskoderna har utökats) under perioden 2014–2020. Målpopulationen för statistiken har därmed förändrats över tid.

Eftersom statistiken endast omfattar målsägare för en delmängd av samtliga brott som anmäls kan resultatet på totalnivå endast användas för jämförelser av populationsstorleken mellan olika år. Det går exempelvis inte att dra några generella slutsatser om hur många män och pojkar respektive kvinnor och flickor som registrerades som målsägare under ett år, eftersom flera brottstyper inte ingår i statistiken. Samma förutsättningar gäller även för redovisningen av åldersgrupper.

Under 2020 registrerades totalt sett 222 000 målsägare för något av de brott riktade mot person som ingår i målpopulationen. Det är 2 140 per 100 000 personer i befolkningen. Drygt hälften eller 112 000 av målsägarna var män och pojkar och knappt hälften eller 109 000 var kvinnor och flickor, se figur 2. Tre fjärdedelar (75 procent) av målsägarna hade registrerats för endast ett brott (bland de brott som ingår i statistiken), en femtedel (20 procent) hade registrerats för 2–3 brott och 5 procent hade registrerats för 4 eller fler brott.

Figur 2 Antal registrerade målsägare för samtliga brott i målpopulationen, uppdelat på kön, åren 2014–2020.

Som framgår av figur 2. har det totala antalet målsägare som registrerats för något av de brott som ingår i statistiken varierat något 2014–2020. Antalet ökade fram till 2017, då 121 900 kvinnor och flickor respektive 121 700 män och pojkar registrerades som målsägare. Utvecklingen kan delvis hänga samman med att nya brott tillkommit i redovisningen under perioden. Trots att brottskoderna har utökats från år till år har antalet målsägare registrerade för brott i målpopulationen minskat för både kvinnor och män sedan 2018. Vad gäller den lägre nivån för 2020 skulle en del av minskningen kunna hänga samman med pandemin.

Resultat

I detta kapitel redovisas resultatet för de brottstyper som ingår i rapporten, med avstamp i följande frågor:

- Hur många personer kom i kontakt med rättsväsendet 2020 genom att de blev registrerade som *målsägare* för något av de utvalda brott som ingår i statistiken? Hur ser det ut för några av de enskilda brottstyper som ingår i statistiken?
- Hur stor andel av målsägarna var kvinnor eller flickor respektive män eller pojkar? Hur såg åldersfördelningen ut? Var det främst yngre eller äldre personer som registrerades för brotten?
- Hur har utvecklingen över tid sett ut för antalet målsägare för de brott som ingår i statistiken? Har könsfördelningen förändrats, eller har några åldersgruppers registrerade utsatthet ökat?
- Hur många gånger har personerna varit registrerade som målsägare för brott av samma typ? Hur ser fördelningen ut med avseende på kön? Är det samma mönster från år till år, eller har det skett förändringar sedan 2014?

Allt underlag som används för att besvara dessa frågor finns i statistiktabellerna, som kan hittas på Brås webbplats www.bra.se/malsagare.

Pandemin kan ha en inverkan på statistiken

Pandemins konsekvenser i det svenska samhället blev påtagliga en bit in på det första halvåret 2020, och kom i mer än ett år därefter att prägla samhället, med regler och rekommendationer om bland annat social distansering, vilket i sin tur ledde till minskad rörelse och aktivitet i samhället. De samhällsförändringar som följt av pandemin kan ha påverkat brottsligheten, liksom polisens och andra myndigheters resurser och arbetssätt, vilket tidigt misstänkes kunna få konsekvenser för antalet anmälda brott. I april 2020 började Brå därför att genomföra översiktliga analyser av den preliminära månadsstatistiken över antalet anmälda brott, i syfte att belysa eventuella konsekvenser av pandemin på den anmälda brottsligheten. Utifrån genomgångarna av den preliminära månadsstatistiken har Brå dragit slutsatsen att pandemin haft en begränsad inverkan på det totala antalet anmälda brott under 2020, men att konsekvenserna av pandemin kan ha påverkat utvecklingen för vissa brottstyper. Bedömningen är att pandemin haft en minskande inverkan på åtminstone anmälda brott om misshandel av obekant, liksom på olika stöldbrott, såsom fickstöld och personrån, under 2020, jämfört med 2019 (före pandemin).

Pandemin kan således ha haft en viss inverkan på vissa av de brottstyper som ingår i målsägarstatistiken för 2020. I denna rapport görs dock ingen djupgående analys av pandemins eventuella konsekvenser på statistiken. För en mer utförlig genomgång av pandemins effekter hänvisas istället till de genomgångar av statistiken över anmälda brott som finns tillgängliga på Brås webbplats www.bra.se samt till rapporten *Pandemins inverkan på flödet i rättskedjan* (2021:4).

Antal registrerade målsägare för några utvalda brottstyper

I det följande redovisas registrerade målsägare för några enskilda brottstyper: misshandel, grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, olaga hot, ofredande, våldtäkt, sexuellt ofredande, fickstöld och personrån. Brottstyperna har valts ut till redovisningen utifrån att de antingen är störst till antalet inom sitt kapitel i brottsbalken eller för att de är särskilt allvarliga till sin natur. De redovisas i den ordning de tas upp i brottsbalken. De brottstyper som presenteras i denna resultatredovisning är endast ett urval. Fler brottstyper finns i de statistiktabeller som hör till målsägarstatistiken.

Målsägare för misshandel

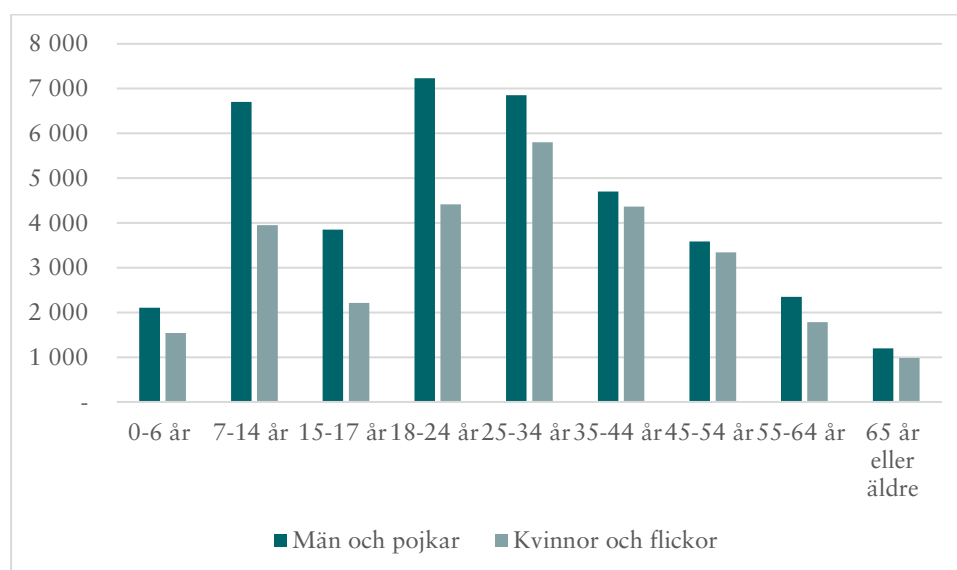
Av brotten mot liv och hälsa (kapitel 3 i brottsbalken) ingår misshandel i målsägarstatistiken. Av samtliga brottstyper i målsägarstatistiken var misshandel den brottstyp där flest personer registrerats som målsägare. År 2020 registrerades 67 200 personer som målsägare vid anmälan om misshandel. Av dem var det fler män eller pojkar (58 procent) än kvinnor eller flickor (42 procent), se tabell 1.

Tabell 1 Antal personer som registrerades som målsägare för misshandel, uppdelat på kön samt på barn respektive vuxna, år 2020. (Procentandelarna inom parentes står för cellens andel av samtliga. I tabellen ingår inte personer vars kön eller ålder är okända.)

	0–17 år	18 år eller äldre
Kvinnor och flickor	7 706 (12 %)	20 684 (31 %)
Män och pojkar	12 659 (19 %)	25 910 (39 %)

Av målsägarna vid misshandel var ungefär 30 procent barn (under 18 år) och 70 procent vuxna (18 år eller äldre). Det var nästan dubbelt så många pojkar som flickor.

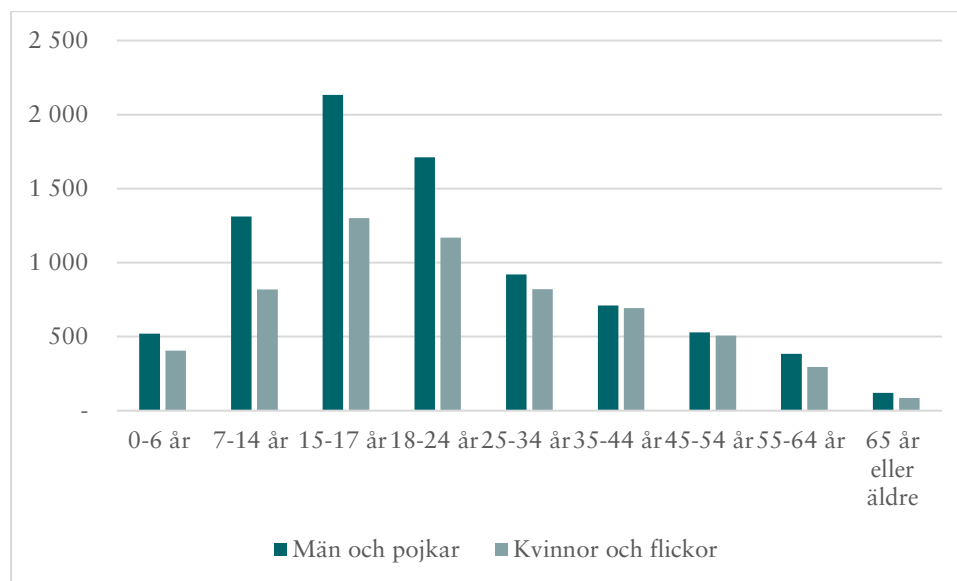
Figur 3 Antal registrerade målsägare för misshandel, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

Figur 3 ovan visar en klar övervikt av män och pojkar i de yngre åldersgrupperna. Däremot ser det jämnare ut bland äldre personer, om än fortfarande med något fler män än kvinnor. Eftersom åldersintervallen inte är lika stora går det inte utifrån figur 3 att dra någon slutsats om i vilken åldersgrupp i befolkningen som flest målsägare registrerades.

Nästa figur visar därför antal registrerade målsägare per 100 000 i befolkningen, uppdelat på ålder och kön. Det ger en uppfattning om hur stor andel i olika åldersgrupper som utgjordes av målsägare, eftersom antalet målsägare som registrerats vid brottsanmälan då står i relation till antalet personer som finns i befolkningen i den ålders- och könsgruppen. Det innebär att man kan jämföra åldersgrupperna med varandra även om de är olika stora. I figur 4 blir det tydligt att det framför allt var bland pojkar i 15–17-årsåldern som många målsägare registrerades för misshandel under året. Därefter avtog antalet målsägare per 100 000 med åldern, för varje äldre åldersgrupp. Det var därmed minst antal målsägare per 100 000 i befolkningen i den äldsta åldersgruppen. I alla åldersgrupper fanns det fler män och pojkar än kvinnor och flickor som var målsägare, men skillnaden var som tydligast bland personer mellan 7 och 24 år. Per 100 000 i befolkningen var det fler barn i åldern 0–6 år än personer över 55 år som registrerades som målsägare för misshandel.

Figur 4 Antal registrerade målsägare för misshandel per 100 000 i befolkningen, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

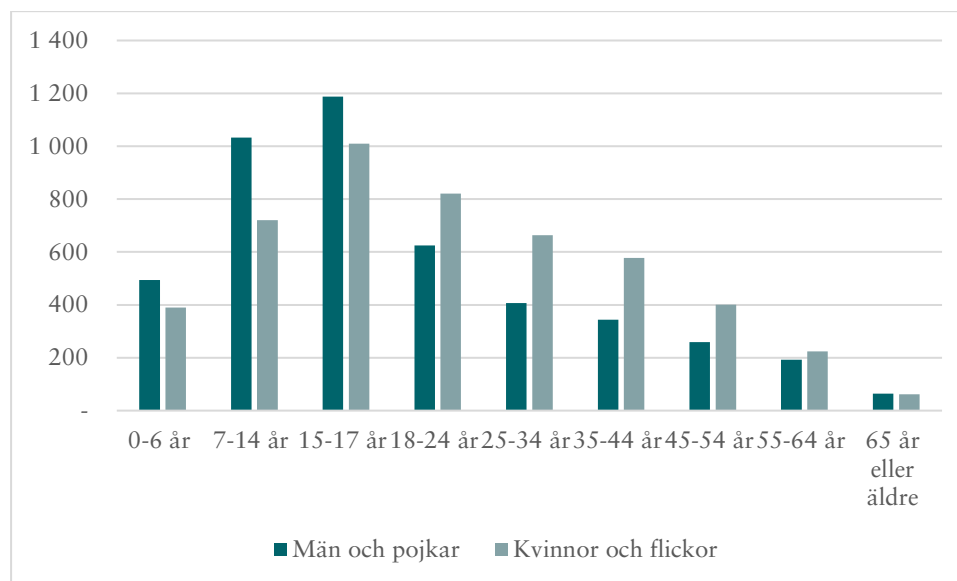

I målsägarstatistiken finns även uppgifter om huruvida misshandeln enligt brottsanmälan utfördes av en för målsägaren bekant eller obekant gärningsperson.⁷

Nedan visas antal personer som registrerats som målsägare för misshandel av *bekant* per 100 000 i befolkningen. Som figur 5 visar var det under 2020 en relativt jämn könsfördelning, med en lätt övervikt för kvinnor och flickor. Bland barn och tonåringar (0–17 år) var det fler pojkar än flickor som registrerades som målsägare för misshandel av *bekanta*. Pojkar mellan 7 och 17 år registrerades relativt sett oftare som målsägare än andra köns- och åldersgrupper. Bland vuxna var könsfördelningen annorlunda, där var det fler kvinnor än män som registrerades som målsägare för misshandel av en *bekant* gärningsperson. Ändå var tonårsflickor mellan 15 och 17 år den grupp bland kvinnor och flickor där det var vanligast att registreras som målsägare för misshandel av *bekant*.

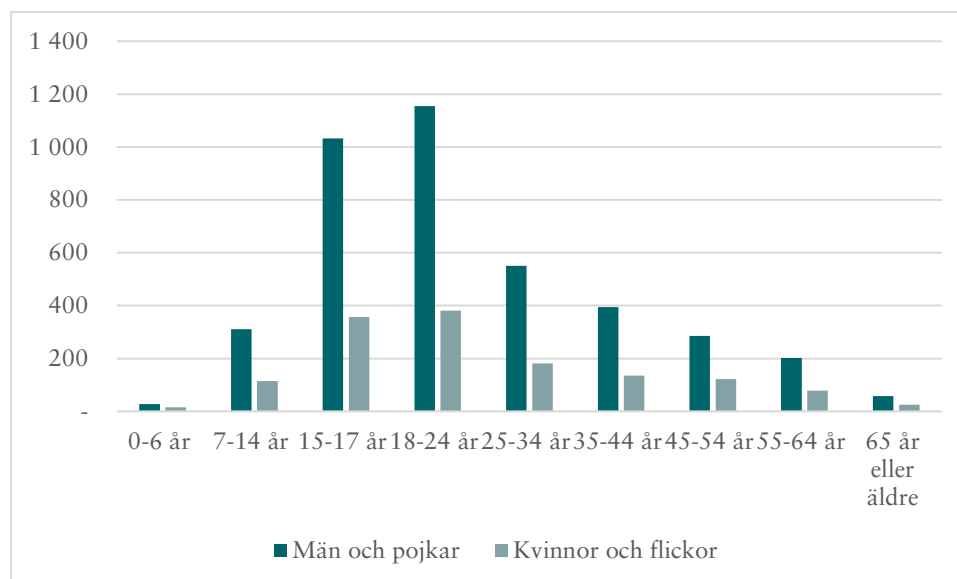
⁷ Eftersom det förekommer att samma personer fångats upp som målsägare både till en misshandel av en *bekant* gärningsperson och till en misshandel av en *obekant* gärningsperson, går det inte att summera dessa två kategorier och få en korrekt antalsuppgift för misshandel totalt (se summeringsprincipen i avsnittet Metod).

Figur 5 Antal personer per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för misshandel av en gärningsperson som de var *bekanta* med, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

För misshandel av *obekant* gärningsperson såg fördelningen av identifierade målsägare per 100 000 i befolkningen annorlunda ut, se figur 6.

Figur 6 Antal personer per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för misshandel av en *obekant* gärningsperson, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

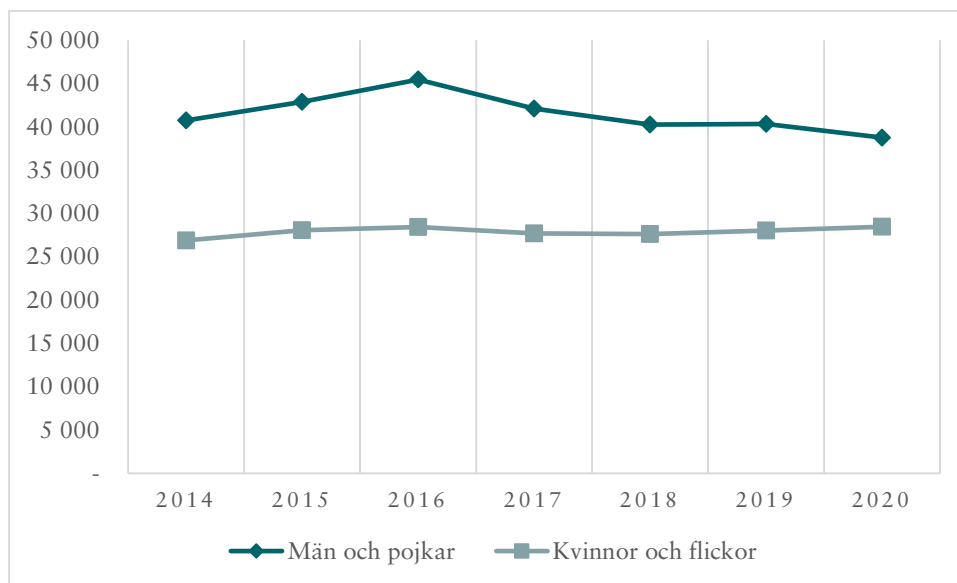
Könsfördelningen var mycket mer ojämn, och i samtliga åldersgrupper var det flest pojkar respektive män. Barn under 15 år registrerades inte som målsägare i samma utsträckning som vid misshandel av *bekanta* – särskilt om de var flickor. Vid brottsanmälningar om misshandel av *obekant* registrerades framför allt en stor andel pojkar och unga vuxna män mellan

15–24 år som målsägare. För tonåringar och unga vuxna var också könsskillnaden som störst.

Utveckling av antal registrerade målsägare för misshandel under 2014–2020

Totalt har antalet målsägare för misshandel varit relativt konstant från 2014 till 2020, och endast minskat med en halv procent. Nedgången beror främst på att antalet män och pojkar som var målsägare har gått ner med 5 procent. Antalet målsägare bland kvinnor och flickor har däremot gått upp med 6 procent. Antalet män och pojkar som var målsägare ökade tydligt fram till 2016, för att därefter minska successivt. Utvecklingen för kvinnor och flickor har varit mer stabil över tid, se figur 7.

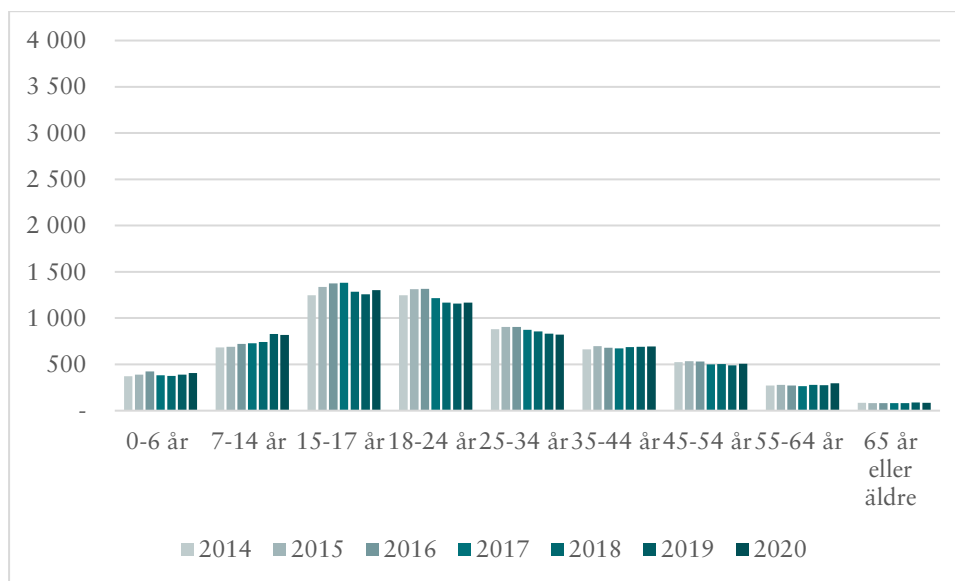
Figur 7 Utveckling över antal registrerade målsägare för misshandel uppdelat på kön, åren 2014–2020.

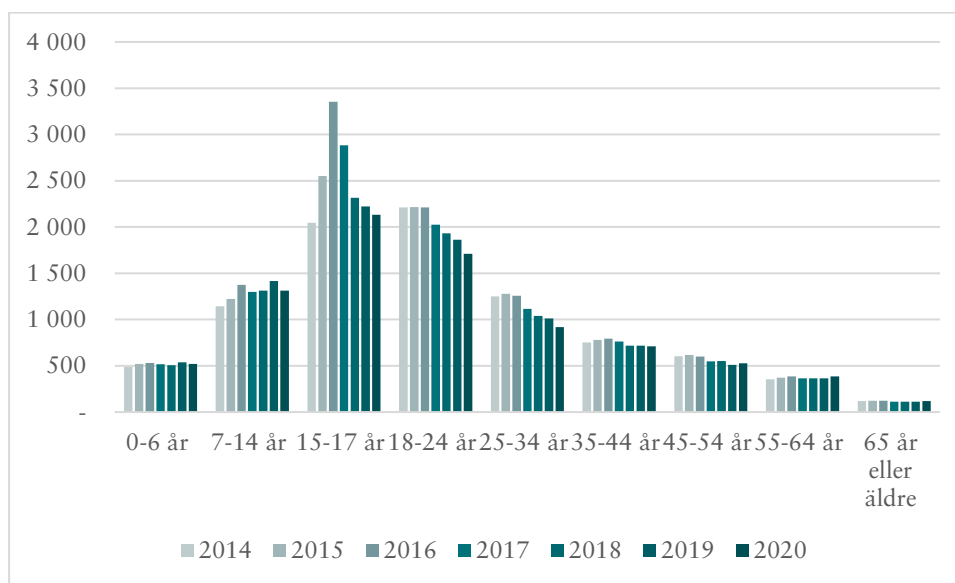
Eftersom befolkningen i Sverige samtidigt har ökat, har antalet målsägare per 100 000 i befolkningen gått ner mellan 2014 och 2020. År 2014 registrerades 698 målsägare per 100 000 i befolkningen, år 2020 var det 650. Utvecklingen förklaras av att antalet målsägare bland män och pojkar har minskat från 841 till 744 målsägare per 100 000 i befolkningen, medan antalet kvinnor och flickor som var målsägare har varit stabilt över åren; år 2014 var de 554 målsägare per 100 000, och år 2020 var de 553.

Följande två figurer visar samma resultat som figur 4 ovan, men även resultat för tidigare år.

Figur 8 Antal kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för misshandel, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

Figur 9 Antal män och pojkar per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för misshandel, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

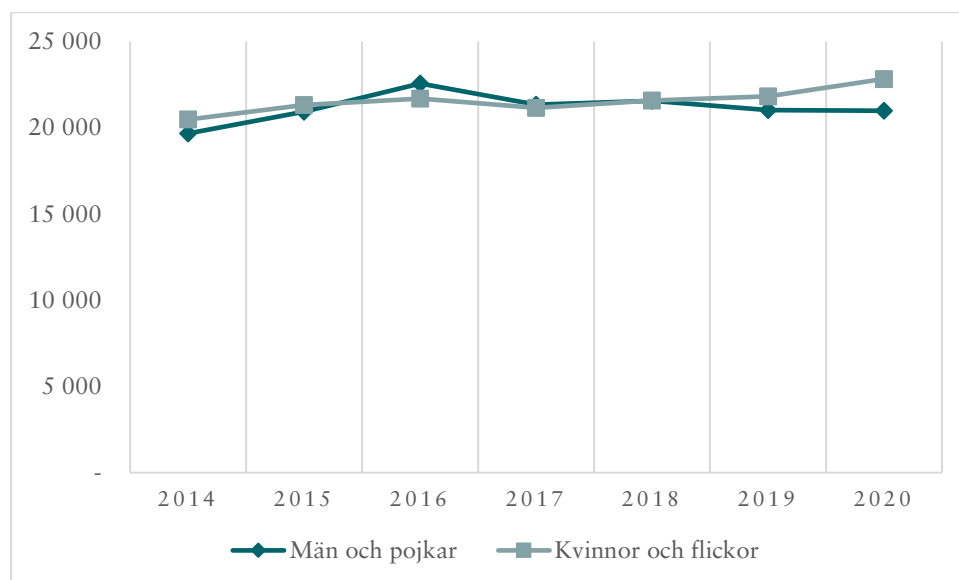

Som figurerna 8 och 9 visar har fördelningen mellan åldersgrupperna varit relativt stabil över tid, när man tittar på antal målsägare per 100 000 i befolkningen mellan åren 2014 och 2020. Enda undantaget är åren 2016 och 2017, där andelen tonårspojkar mellan 15 och 17 år sticker ut. För båda könen har dock andelen målsägare under 18 år ökat, samtidigt som andelen vuxna mellan 18 och 54 år har minskat.

Nedan visas motsvarande figurer för antal registrerade målsägare för misshandel av en *bekant* respektive *obekant* gärningsperson. Av

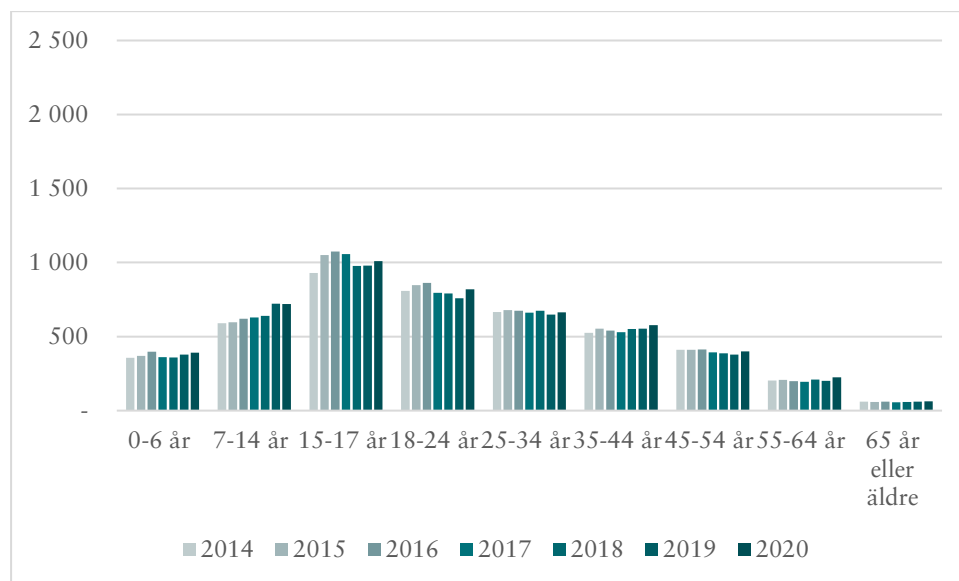
nedanstående figur 10, över antal målsägare för misshandel av *bekant* gärningsperson, framgår att könsfördelningen har varit jämn över åren. Under 2020 var antalet kvinnor och flickor som registrerades som målsägare något större än antalet män och pojkar. Det har under åren skett en mindre ökning av antalet målsägare för båda könen.

Figur 10 Utveckling över antal registrerade målsägare för misshandel av en gärningsperson som de var *bekanta* med, uppdelat på kön, åren 2014–2020.

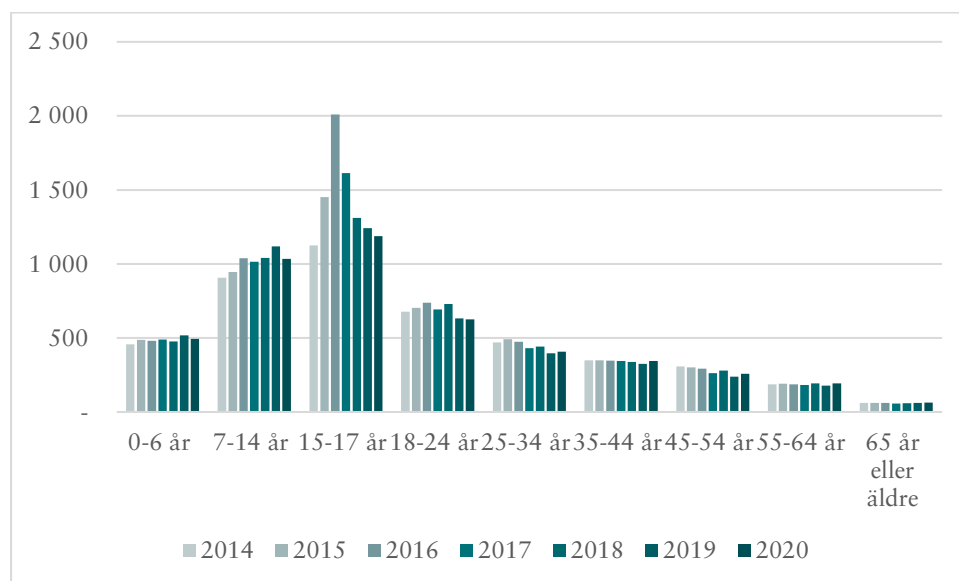

Antalet målsägare vid brottsanmälan om misshandel av en *bekant* gärningsperson har gått upp något under åren, jämfört med antalet personer i befolkningen. Det beror främst på att fler kvinnor och flickor över åren har registrerats som målsägare per 100 000 i befolkningen. För dem har antalet gått upp från 422 till 444 målsägare per 100 000. För män och pojkar var det mer stabilt, år 2014 var det 406 och år 2020 var det 403 målsägare per 100 000 i befolkningen. För båda könen var det framför allt andelen barn i åldern 7–14 år som ökade med tiden (se figurerna 11 och 12).

Figur 11 Antal kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen som registrerats som målsägare för misshandel av en gärningsperson som de var *bekanta* med, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

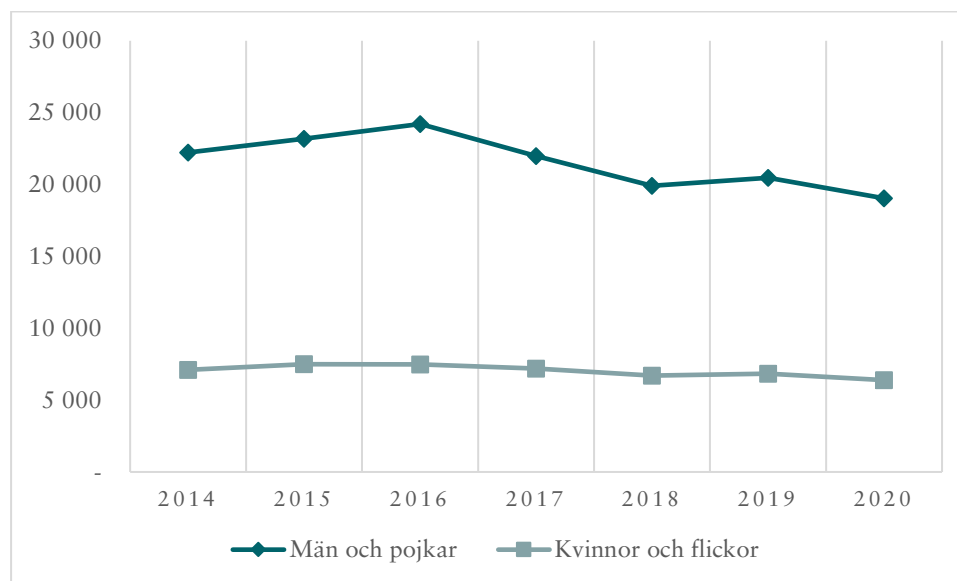

Figur 12 Antal män och pojkar per 100 000 i befolkningen som registrerats som målsägare för misshandel av en gärningsperson som de var *bekanta* med, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

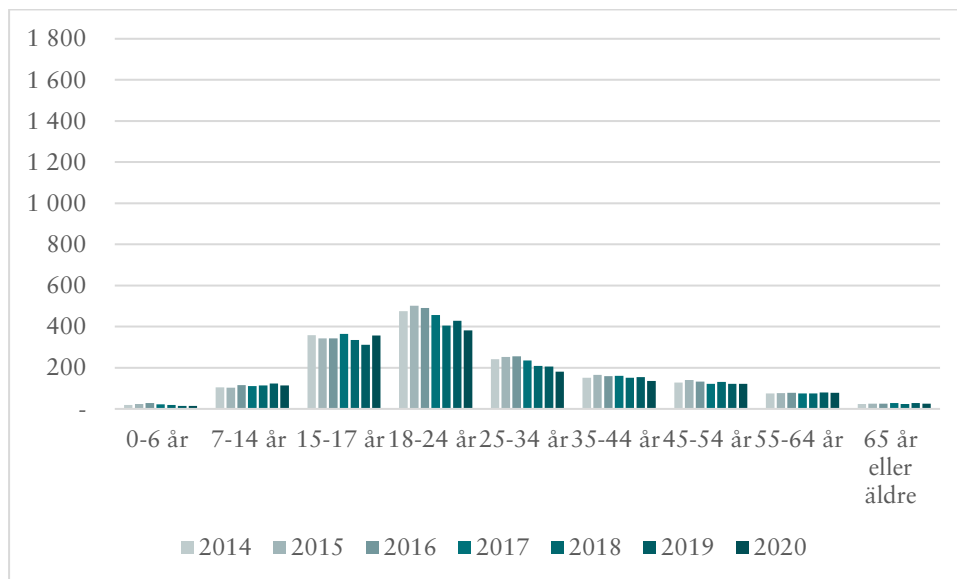
Figur 13 nedan visar utvecklingen av antal registrerade målsägare för misshandel av *obekant* gärningsperson. Utöver en ojämns fördelning visar figuren också en nedåtgående trend sedan 2014 för båda könen (en minskning med 14 procent för män och pojkar och 10 procent för kvinnor och flickor). Från 2019 har antalet målsägare i denna grupp gått ner med 7 procent. Även här noteras en topp bland män och pojkar 2016.

Figur 13 Utveckling över antal registrerade målsägare för misshandel av en *obekant* gärningsperson, uppdelat på kön, åren 2014–2020.

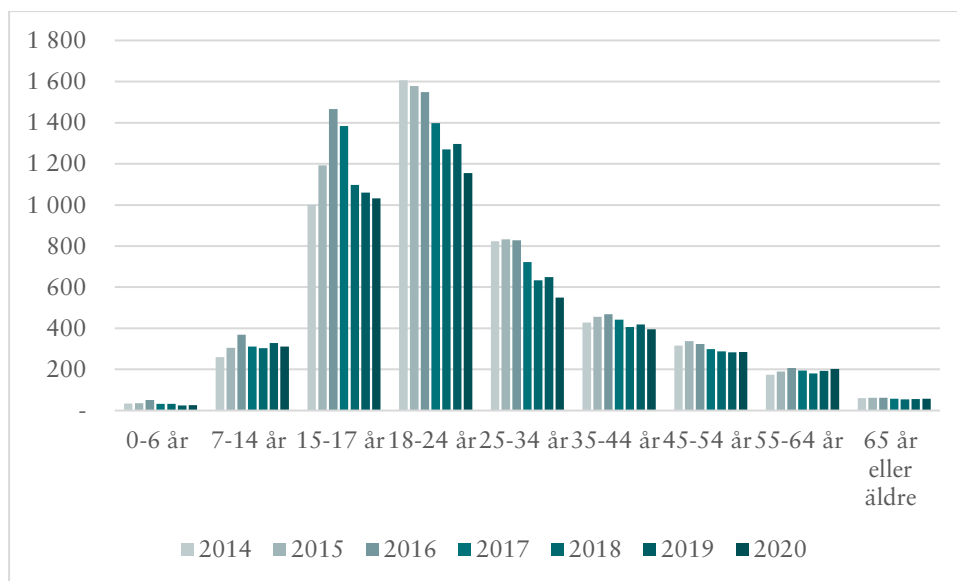

I relation till befolkningen har antalet registrerade målsägare minskat under perioden (se figurerna 14 och 15). Utvecklingen drivs framför allt av att antalet män och pojkar minskat från 459 till 366 målsägare per 100 000. För kvinnor och flickor har antalet målsägare gått ner från 146 till 124 målsägare per 100 000 i befolkningen. Minskningen gällde dock inte barn (tvärtom ökade antalet i åldern 7–14 år, och antalet i åldern 15–17 år var oförändrat), vilket betyder att deras andel i jämförelse med övriga åldersgrupper har ökat under perioden. Detsamma gällde för andelen målsägare över 55 år. Däremot minskade andelen vuxna mellan 18 och 34 år. Här ska nämnas att det vid Brås analyser av statistiken över anmälda brott bedömts att pandemin har haft en påverkan på antalet misshandelsbrott mot *obekant*. Det är alltså troligt att minskningen av antalet registrerade målsägare under 2020 till viss del beror på pandemin och den minskade rörelsen i samhället, liksom på restriktioner gällande alkoholserving på restauranger och barer.

Figur 14 Antal kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för misshandel av en *obekant* gärningsperson, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

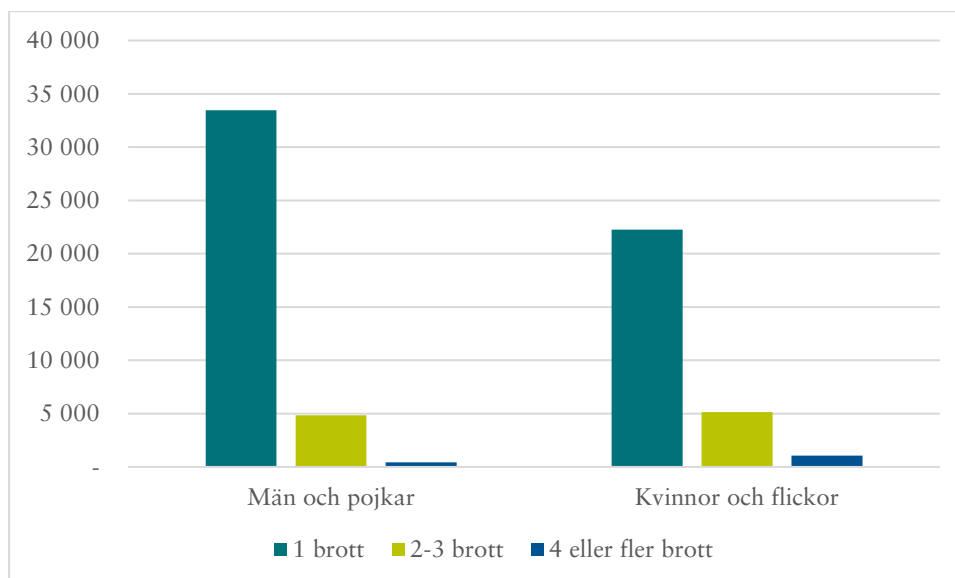
Figur 15 Antal män och pojkar per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för misshandel av en *obekant* gärningsperson, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

Antal registrerade målsägare för ett eller flera misshandelsbrott

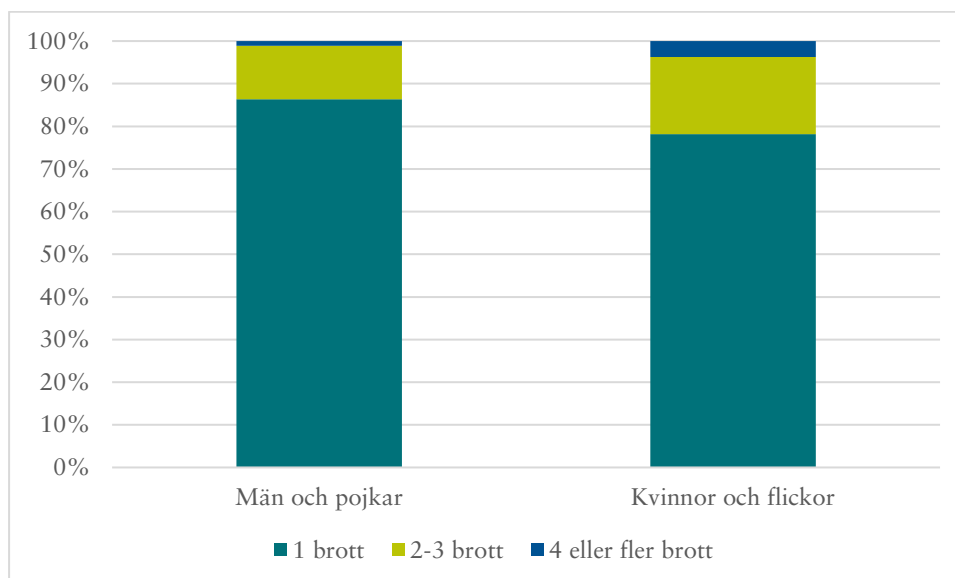
Hur många misshandelsbrott en målsägare i genomsnitt registrerats för skiljer sig åt mellan könen.

Figur 16 Antal registrerade målsägare för misshandel, uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Vanligast för båda könen var att ha varit målsägare för ett enda misshandelsbrott. Kvinnor och flickor blev dock oftare än män och pojkar registrerade för två eller fler misshandelsbrott. Av målsägarna bland kvinnor och flickor hade 22 procent blivit registrerade för två brott eller fler, och av dessa hade 4 procent blivit registrerade för fyra brott eller fler (se figurerna 16 och 17).

Figur 17 Andel (%) registrerade målsägare för misshandel, uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

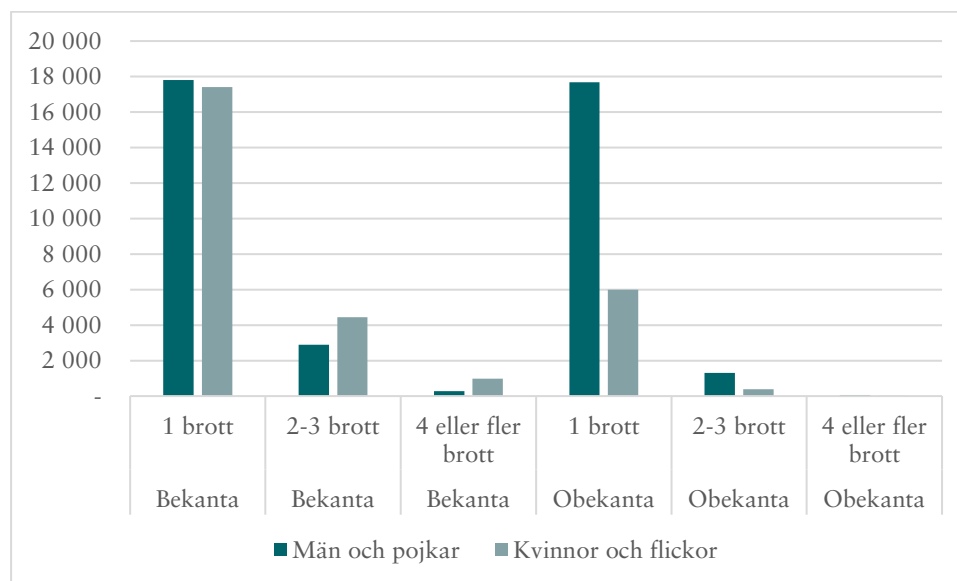

Bland män och pojkar var det 14 procent som registrerades som målsägare för fler än ett misshandelsbrott, varav 1 procent registrerades för fyra eller

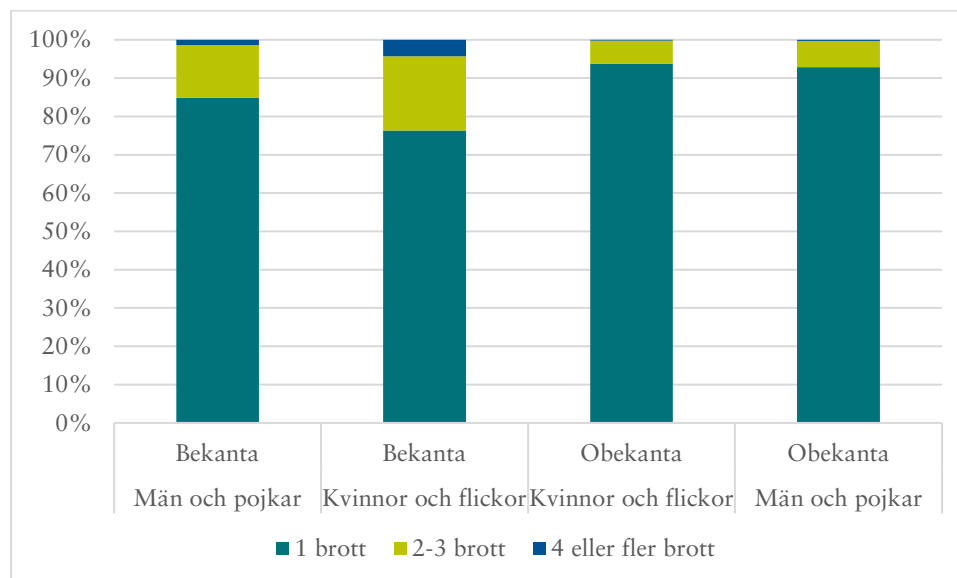
fler brott. För båda könen har andelen personer som registrerades som målsägare mer än en gång under året gått upp något mellan 2014 och 2020, med runt 2–3 procentenheter.

Delar man däremot upp resultaten på målsägare för misshandel av *bekanta* respektive *obekanta*, framkommer ett mer differentierat mönster (se figurerna 18 och 19).

Figur 18 Antal registrerade målsägare för misshandel av en *bekant* respektive en *obekant* gärningsperson, uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Figur 19 Andel (%) registrerade målsägare för misshandel av en *bekant* respektive en *obekant* gärningsperson, uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Vid misshandel av *bekant* var antalet målsägare ungefär lika stort bland

kvinnor och flickor som bland män och pojkar, men de som registrerats som målsägare för mer än ett brott var fler bland kvinnor och flickor än bland män och pojkar. Nästan en fjärdedel av de kvinnor och flickor som hade registrerats vid misshandel av *bekant* hade blivit det mer än en gång. Bland män och pojkar var motsvarande andel 15 procent. Jämfört med 2014 har andelen personer som registrerats som målsägare mer än en gång gått upp, för båda könen – för kvinnor och flickor med 3 procentenheter och för män och pojkar med 2 procentenheter.

Antalet målsägare för misshandel av *obekant* hade en annan fördelning. Tre fjärdedelar av målsägarna var män eller pojkar, och en fjärdedel av målsägarna kvinnor eller flickor. Det fanns ytterst få målsägare som registrerats för misshandel av *obekant* fyra gånger eller fler. Även att ha blivit registrerad 2–3 gånger var förhållandevis ovanligt och gällde endast 7 procent av målsägarna (för kvinnor och flickor var andelen ytterligare 1 procentenhet mindre, både jämfört med båda könen sammanslaget och jämfört med män och pojkar). Det betyder alltså att de allra flesta av målsägarna vid misshandel av *obekant* blev registrerade för ett sådant brott endast en gång under året. Fördelningen såg likartad ut även tidigare år.

Målsägare för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning

Grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning är två av de mer allvarliga brotten i kapitel 4 i brottsbalken. Brotten skiljer sig från de flesta andra brott på så vis att de består av en samling upprepade brott, som har pågått under en kortare eller längre tidsperiod. Brotten kan utgöras av till exempel misshandel, hot, tvång, sexuellt ofredande eller skadegörelse. Grov kvinnofridskränkning skiljer sig från grov fridskränkning genom att det ska ha begåtts av en man mot en kvinna som han lever eller har levt ihop med i en äktenskapsliknande relation. Vi har bedömt att det för detta brott inte kan förekomma målsägare i åldersgruppen 0–6 år. Om brottet begås i andra nära relationer (till exempel inom familjen), rubriceras det som grov fridskränkning, vilket kan ha både barn och vuxna av båda könen som målsägare.

År 2020 registrerades 1 470 flickor och kvinnor som målsägare för grov kvinnofridskränkning, och 1 350 personer för grov fridskränkning.

Tabell 2 Antal kvinnor och flickor som registrerats som målsägare för grov kvinnofridskränkning, 2020. (Procentandelarna inom parentes står för cellens andel av samtliga. I tabellen ingår inte personer vars kön eller ålder är okända.)

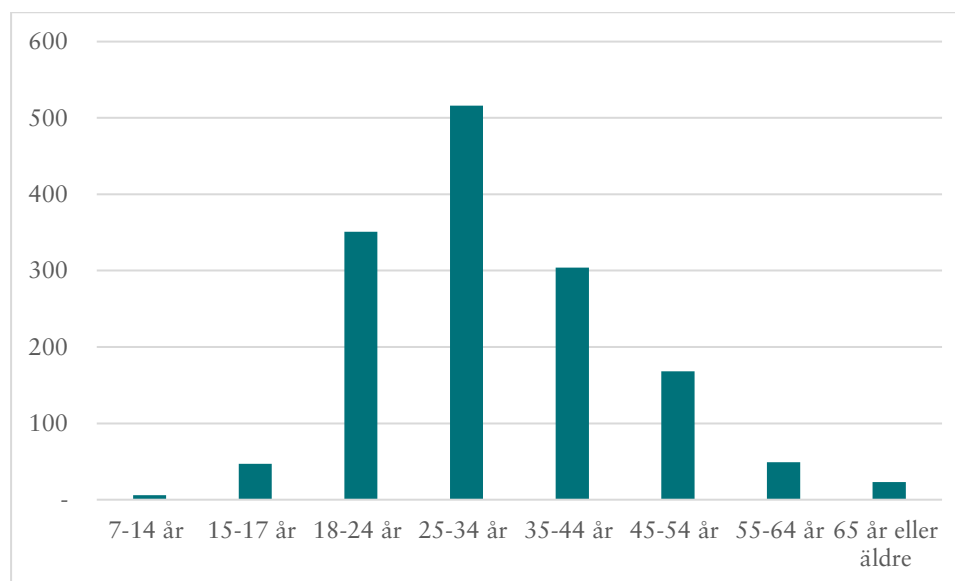
	Flickor, 7–17 år	Kvinnor, 18 år eller äldre
Grov kvinnofridskränkning	53 (4 %)	1 411 (96 %)

Tabell 3 Antal registrerade målsägare för grov fridskränkning, uppdelat på kön samt barn respektive vuxna, år 2020. (Procentandelarna i parentes står för cellens andel av samtliga. I tabellen ingår inte personer vars kön eller ålder är okända.)

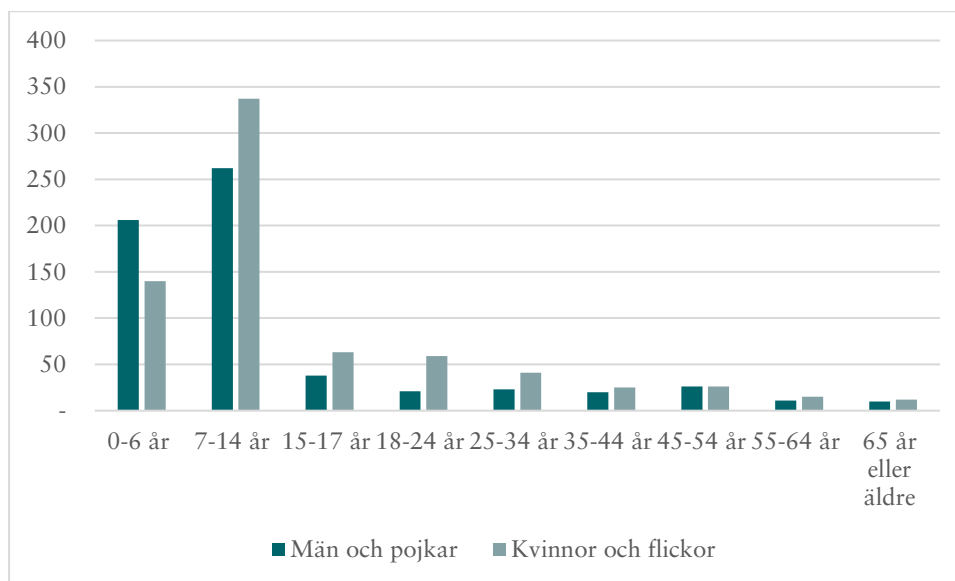
	Barn, 0–17 år	Vuxna, 18 år eller äldre
Kvinnor och flickor	540 (40 %)	178 (13 %)
Män och pojkar	506 (38 %)	111 (8 %)

Som tabell 2 visar var de absolut flesta målsägare för grov kvinnofrids-kränkning vuxna kvinnor. Det blir också tydligt i figur 20 att endast få tonåringar registrerades. Bland de målsägare som registrerats för grov fridskränkning var nästan 80 procent barn (se tabell 3 och figur 21).

Figur 20 Antal registrerade målsägare för grov kvinnofridskränkning, uppdelat på ålder, år 2020.

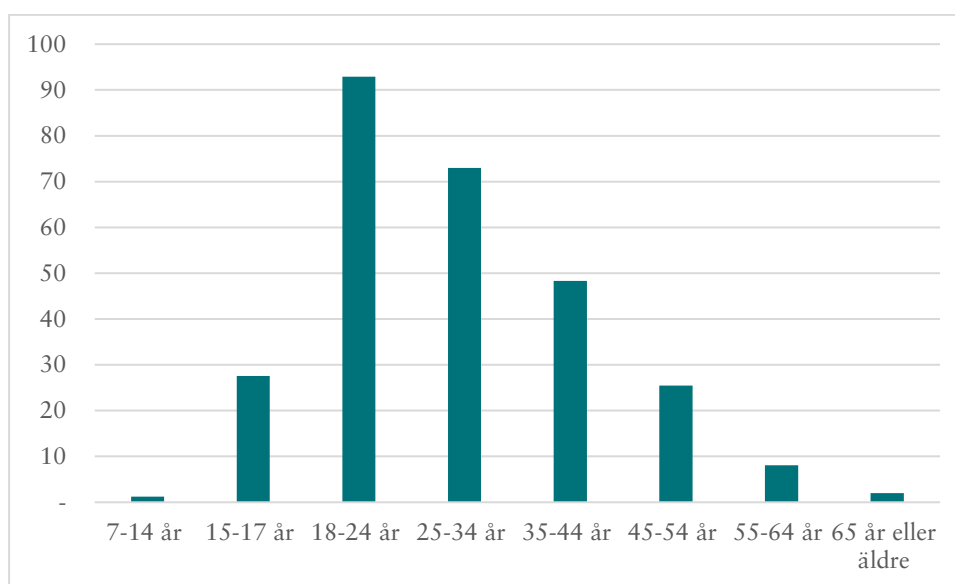

Figur 21 Antal registrerade målsägare för grov fridskränkning, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

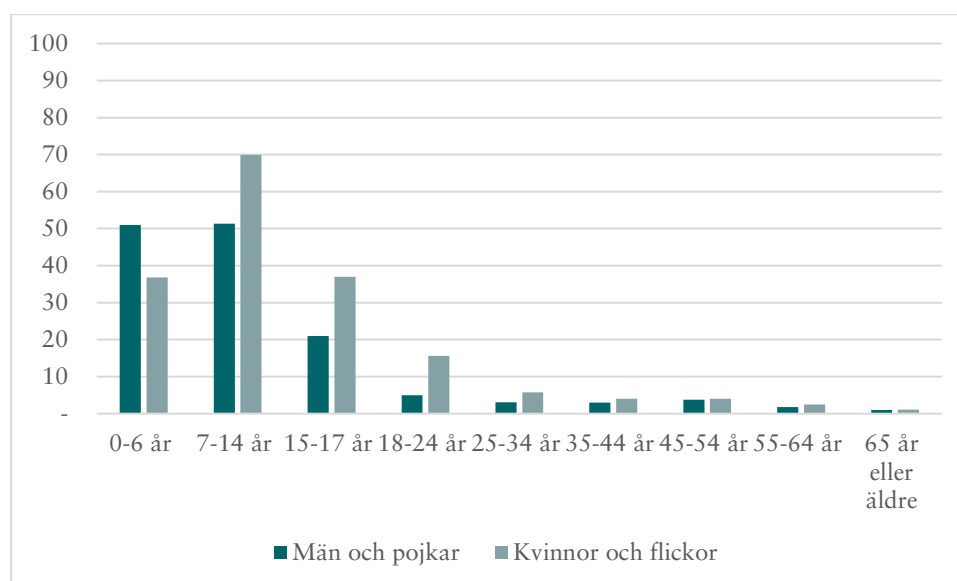

För att jämföra olika åldersgrupper med varandra är det, som vi tidigare konstaterat, lämpligare att titta på antal målsägare per 100 000 i varje åldersgrupp. Figur 22 visar att andelen (istället för antalet) registrerade målsägare för grov kvinnofridskränkning var störst i gruppen kvinnor 18–24 år, följt av kvinnor i åldern 25–34 år. Figuren visar också att det är vanligare med målsägare för grov kvinnofridskränkning bland flickor i åldern 15–17 år än bland kvinnor som är 45 år eller äldre. Det är mycket ovanligt med målsägare i åldrarna 7–14 år och 65 år eller äldre.

Figur 22 Antal kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare grov kvinnofridskränkning, uppdelat på ålder, år 2020.

Figur 23 Antal registrerade målsägare per 100 000 i befolkningen för grov fridskränkning, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

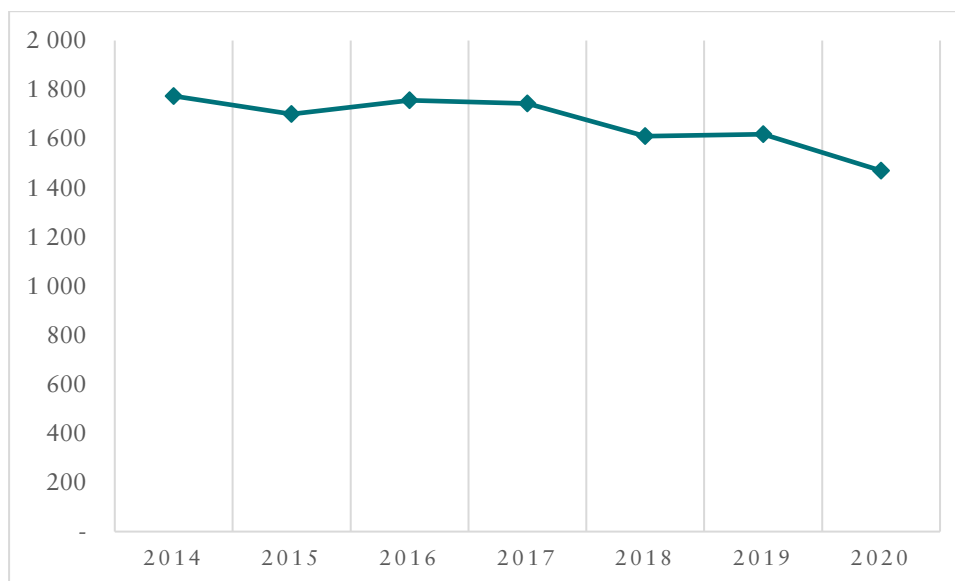

Figur 23, som visar andelen målsägare i befolkningen, bekräftar att det framför allt är barn som registrerats som målsägare för grov fridskränkning. Bland flickor var det 7–14-åringarna som hade störst andel målsägare registrerade för grov fridskränkning. Bland pojkarna var det ungefär lika stora andelar i gruppen 0–6 år som i gruppen 7–14 år. Trots att man skiljer på grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning var andelen kvinnor större bland de vuxna för grov fridskränkning.

Utveckling av antal registrerade målsägare för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning under 2014–2020

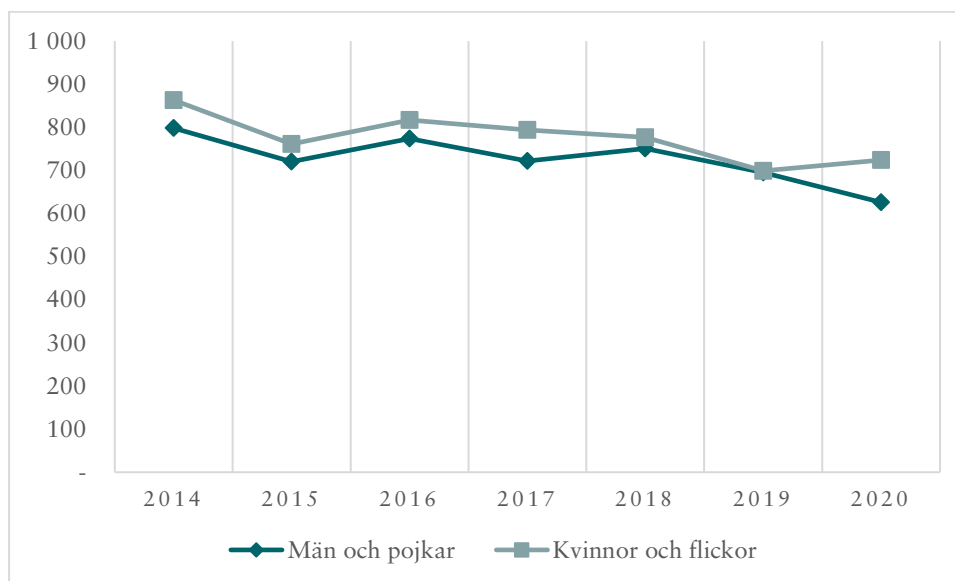
Sedan 2014 har antalet registrerade målsägare för grov kvinnofridskränkning gått ner med 17 procent (se figur 24). Här ska nämnas att brottets konstruktion gör statistiken känslig för eventuella förändringar i de brottsutredande myndigheternas registreringsrutiner, och i vilken grad de vid anmälan registrerar grov kvinnofridskränkning eller de underliggande brotten.

Figur 24 Utveckling över antal registrerade målsägare för grov kvinnofridskränkning, åren 2014–2020.

Även antalet målsägare för grov fridskränkning har gått ner i samma storleksordning, med 19 procent (figur 25).

Figur 25 Utveckling över antal registrerade målsägare för grov fridskränkning, åren 2014–2020.

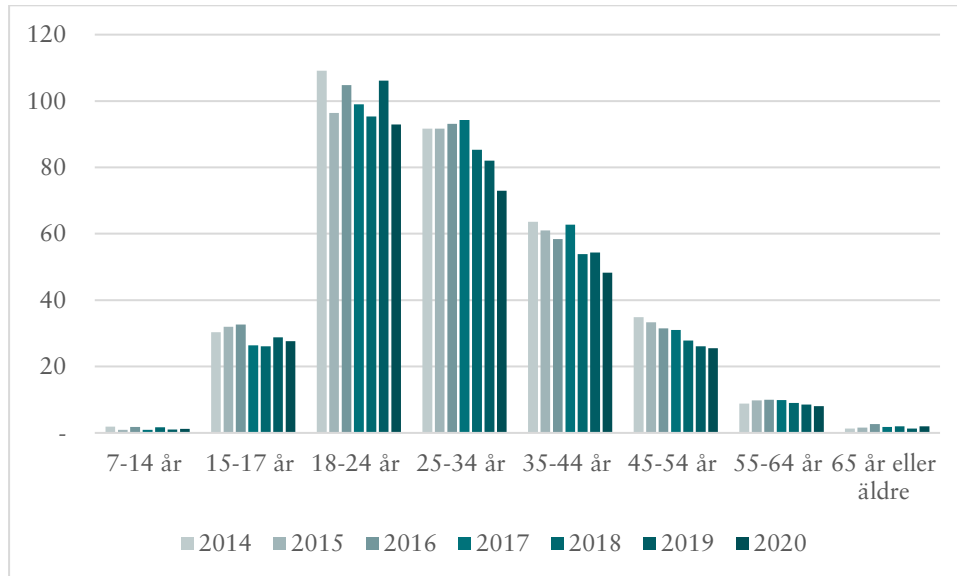

Figur 25 visar att utvecklingen av antalet män och pojkar som registrerats som målsägare för grov fridskränkning i stort liknade antalet kvinnor och flickor. Skillnaden mellan könen var dock större 2020 än tidigare år.

En blick på hur nedgången ser ut för grov kvinnofridskränkning i olika åldersgrupper visar att nedgången var tydligast i åldrarna 25–54 år, men att

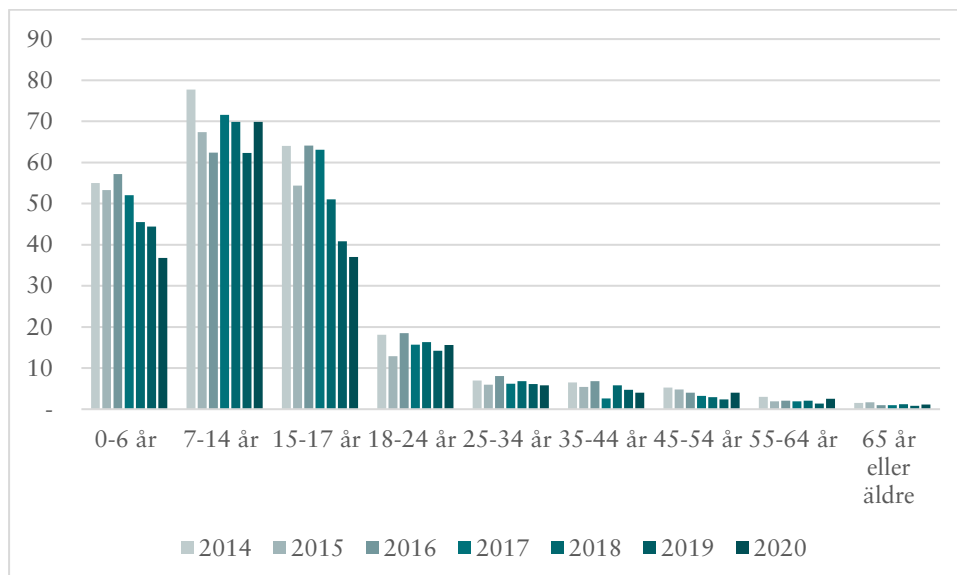
det även skett en viss nedgång i åldrarna 15–24 år. I de åldersgrupper där det är en mindre andel som registrerats är nedgången inte lika stark.

Figur 26 Antal kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för grov kvinnofridskränkning, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

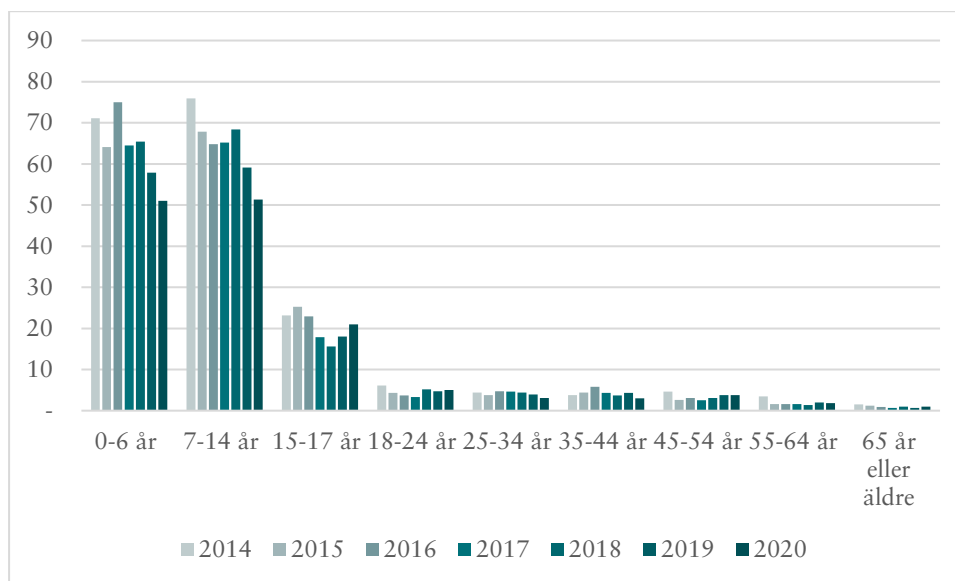

Totalt har antalet gått ner från 37 till 29 kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen som registrerats som målsägare för grov kvinnofridskränkning. För grov fridskränkning gick antalet registrerade målsägare ner från 17 till 13 per 100 000 i befolkningen under samma period.

Figur 27 Antal kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för grov fridskränkning, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

Figur 28 Antal män och pojkar per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för grov fridskränkning, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

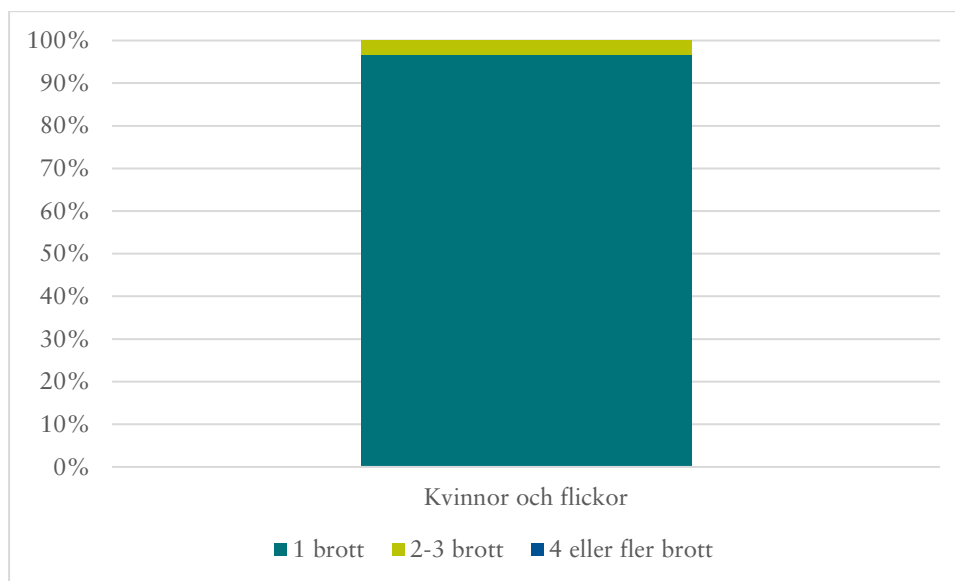

Bland kvinnor och flickor har andelarna framför allt minskat för 0–6-åringarna och 15–17-åringarna. Det betyder att det skett en förskjutning till en större andel 7–14-åriga flickor bland målsägarna, eftersom de 2020 utgjorde en större andel av målsägarna än 2014. Bland män och pojkar har andelen minskat mest för pojkar under 15 år, vilket innebär att 15–17-åringarnas andel av samtliga målsägare har ökat under åren.

Antal registrerade målsägare för en eller flera grova kvinnofridskränkningar respektive grova fridskränkningar

Av de 1 470 kvinnor och flickor som registrerades som målsägare för grov kvinnofridskränkning, registrerades 97 procent endast en gång under året. De övriga målsägarna registrerades för grov kvinnofridskränkning vid två–tre tillfällen. Det fanns inga målsägare som registrerades mer än tre gånger under året. Här tål det att upprepas att grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning betyder att målsägaren vid upprepade tillfällen har utsatts för olika brott, vilket alltså innebär att resultatet från det här avsnittet inte är helt jämförbart med resultat för andra brottstyper.

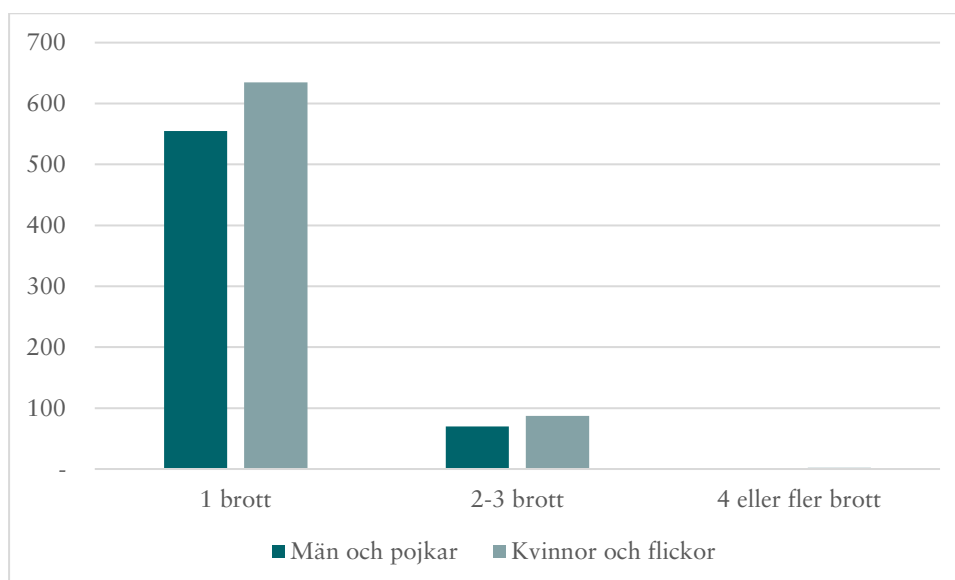
Figur 29 Andel (%) registrerade målsägare för grov kvinnofridskränkning, uppdelade på antal brott, år 2020.

Resultaten har varit i stort sett likadana även tidigare år.

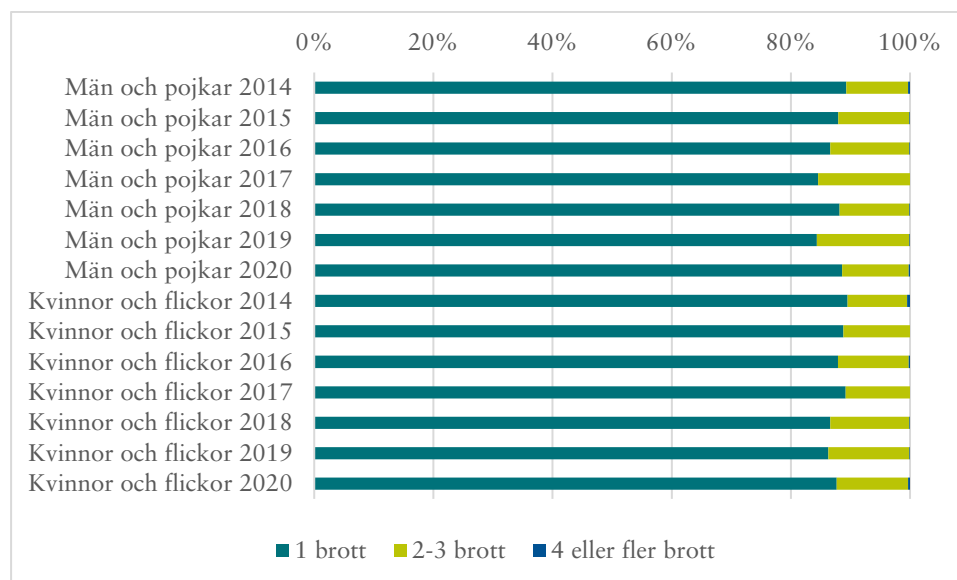
Även för grov fridskränkning (se figur 30) var majoriteten målsägare registrerade för endast ett brott, även om andelen var något mindre än för grov kvinnofridskränkning. Figuren visar att det fanns fler kvinnor och flickor som registrerades, men könsfördelningen var jämn. Andelen som registrerades för endast ett brott var 88 procent, medan 12 procent av målsägarna registrerades för två eller tre brott, se figur 31.

Figur 30 Antal registrerade målsägare för grov fridskränkning, uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Under de senare åren varierade fördelningen mellan den grupp som registrerats för endast en respektive två–tre grova fridskränkningar (det har i princip inte funnits några målsägare som registrerats för fyra eller fler brott). Figur 31 nedan visar att andelarna skiljer sig åt från år till år, men utan någon tydlig trend.

Figur 31 Andel (%) registrerade målsägare för grov fridskränkning, uppdelade på antal brott och kön, åren 2014–2020.

Bland män och pojkar varierade andelen som varit målsägare för två–tre brott med som mest 6 procentenheter mellan 2014 och 2020 (se figur 31), och bland kvinnor och flickor var skillnaden som mest fyra procentenheter. Notera att det är ett annat mönster än för de övriga brott som undersökts i den här rapporten.

Målsägare för olaga hot

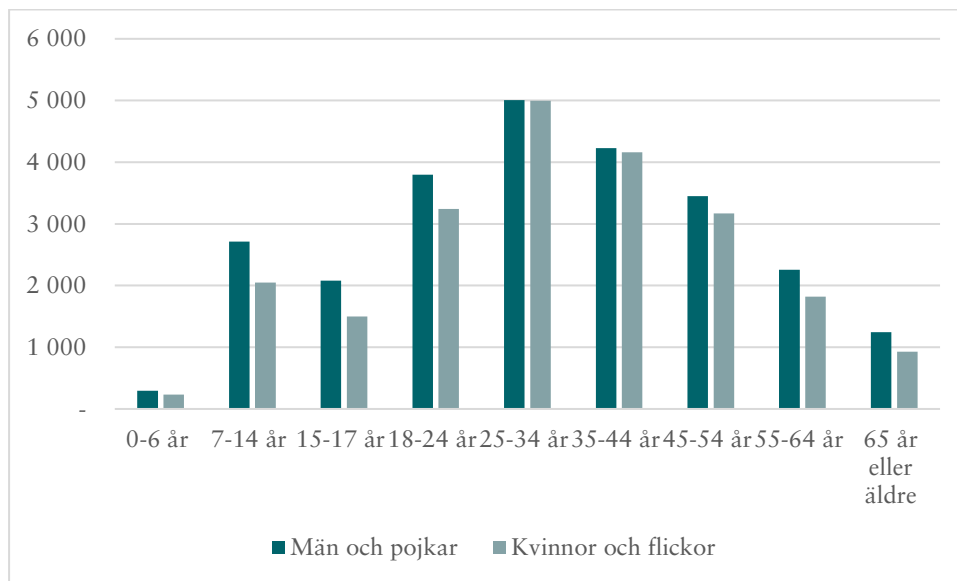
Ett av de vanligaste brotten i brottsbalkens fjärde kapitel är olaga hot.

Tabell 4 Antal registrerade målsägare för olaga hot, uppdelat på kön samt på barn respektive vuxna, år 2020. (Procentandelarna inom parentes står för cellens andel av samtliga. I tabellen ingår inte personer vars kön eller ålder är okända.)

	Barn, 0–17 år	Vuxna, 18 år eller äldre
Kvinnor och flickor	3 777 (8 %)	18 320 (39 %)
Män och pojkar	5 088 (11 %)	19 978 (42 %)

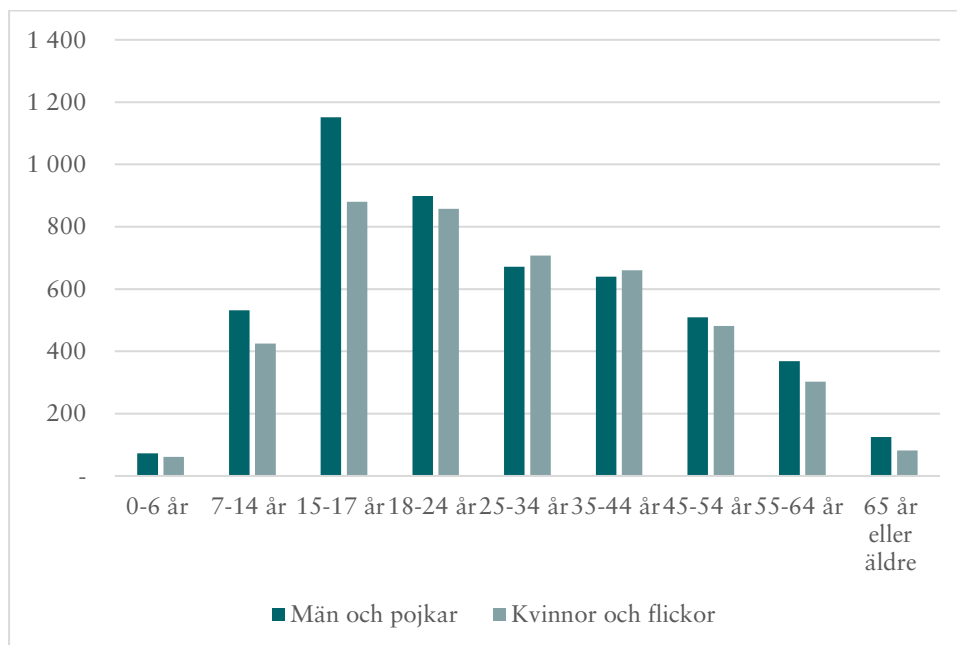
År 2020 registrerades 47 300 personer som målsägare för olaga hot, med en lätt övervikt av män och pojkar (53 procent).

Figur 32 Antal registrerade målsägare för olaga hot, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

Både tabell 4 och figur 32 ovan visar att antalet vuxna målsägare var mycket större än det antal målsägare som var barn. Men om man istället tittar på antalet målsägare per 100 000 i befolkningen (se figur 33 nedan), blir det tydligt att det framför allt var en större andel tonåringar och unga vuxna som registrerades som målsägare.

Figur 33 Antal registrerade målsägare för olaga hot per 100 000 i befolkningen, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

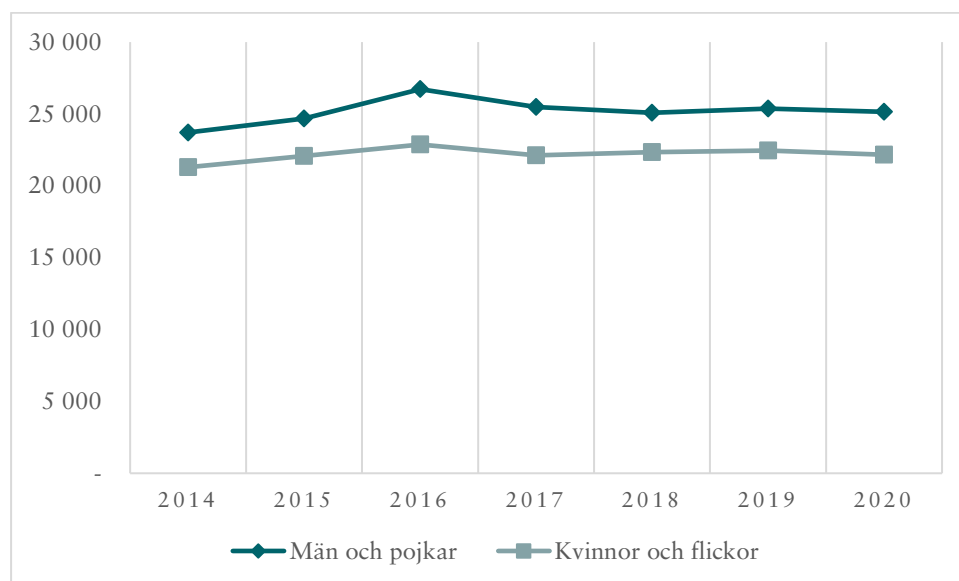
Störst andel målsägare för olaga hot jämfört med befolkningen registrerades bland tonåringar i åldern 15–17 år. Könsfördelningen i denna åldersgrupp

var tydligt ojämn, med en övervikt av pojkar. Även i de andra åldersgrupperna var det oftast något fler män eller pojkar. Undantagen var åldersgrupperna inom spannet 25–44 år, där det fanns något fler kvinnor bland målsägarna för olaga hot per 100 000 i befolkningen. Små barn (0–6 år) registrerades ytterst sällan som målsägare för olaga hot.

Utveckling av antal registrerade målsägare för olaga hot under 2014–2020

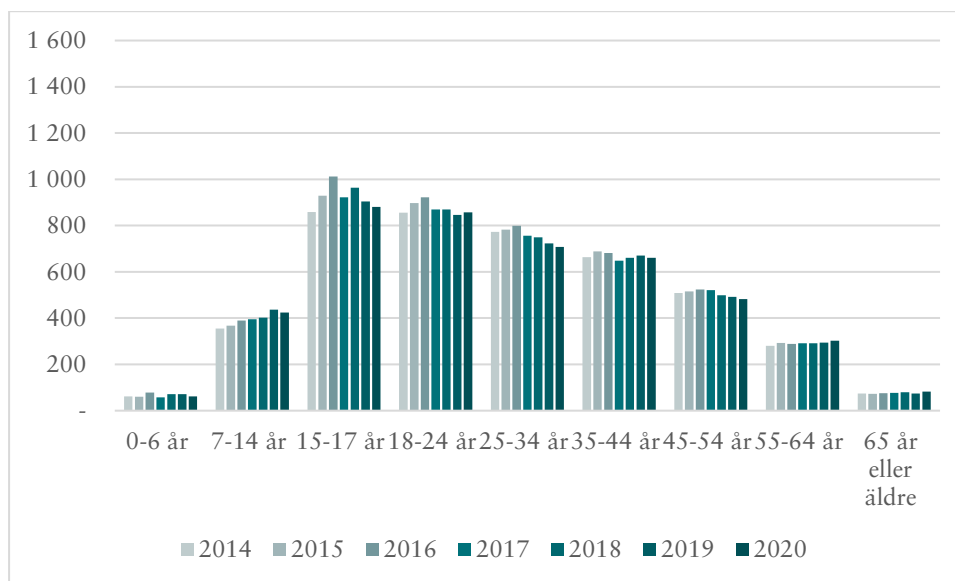
Antalet målsägare har varit relativt konstant över tid, så när som på en viss ökning 2016 (se figur 34 nedan).

Figur 34 Utveckling över antal registrerade målsägare för olaga hot, uppdelat på kön, åren 2014–2020.

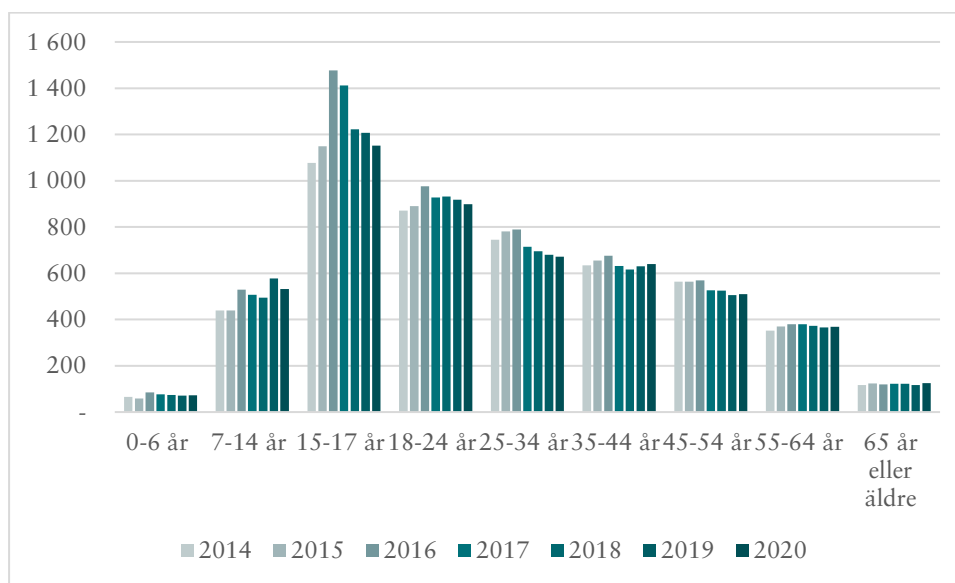

Även om det totala antalet målsägare var större 2020 än 2014, hade befolkningen i stort ökat så pass mycket att antalet målsägare per 100 000 i befolkningen gått ned. År 2014 var 464 personer per 100 000 i befolkningen målsägare för olaga hot, men hade 2020 sjunkit till 457. Figurerna 35 och 36 nedan visar motsvarande uppgifter som figur 33 ovan, men inkluderar även tidigare år. Figurerna är uppdelade på kön.

Figur 35 Antal kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för olaga hot, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

Figur 36 Antal män och pojkar per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för olaga hot, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

Precis som för misshandel, ökade andelen barn som var målsägare även för olaga hot, och då framför allt barn i åldern 7–14 år. Även andelen målsägare som var 55 år eller äldre ökade, vilket gällde för både kvinnor och män. För tonårspojkar skedde en större uppgång i antal åren 2016 och 2017, något som inte skedde bland flickorna.

Antal registrerade målsägare för ett eller flera olaga hot

Av de personer som registrerades som målsägare för olaga hot 2020, blev 85 procent registrerade endast en gång under året. Således blev 15 procent

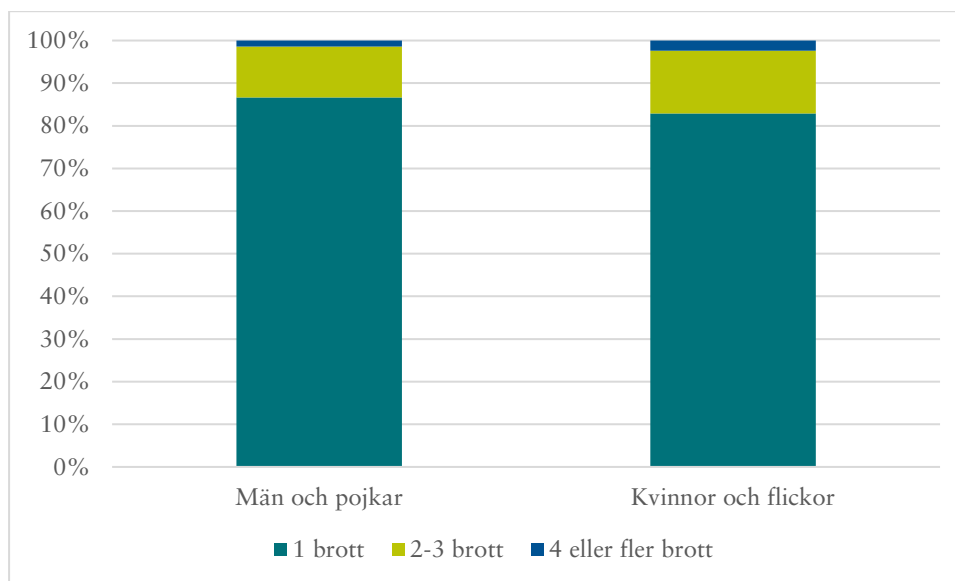
av målsägarna registrerade mer än en gång för olaga hot, varav 2 procent fyra gånger eller fler.

Figur 37 Antal registrerade målsägare för olaga hot, uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Av dem som registrerades som målsägare för olaga hot var det fler män och pojkar än kvinnor och flickor (se figur 37 ovan). Däremot var andelen flickor och kvinnor som registrerades som målsägare för *fler än ett* olaga hot större än bland pojkar och män – 17 procent jämfört med 13 procent, se figur 38 nedan. För båda könen har andelarna varit relativt likartade under alla åren.

Figur 38 Andel (%) registrerade målsägare för olaga hot, uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Målsägare för ofredande

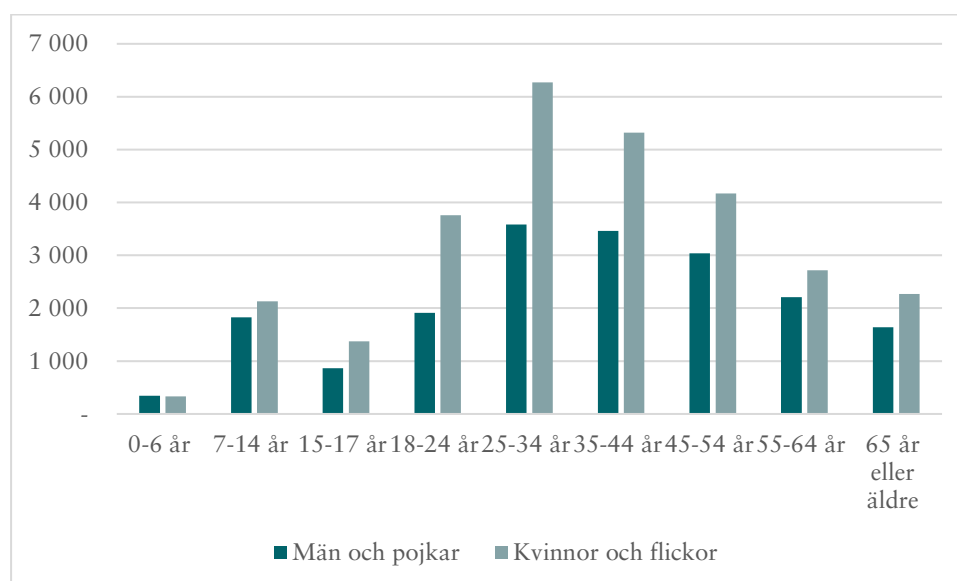
Ofredande ingår i kapitel 4 i brottsbalken och har ungefär lika många målsägare som olaga hot. Under 2020 registrerades 28 400 kvinnor och flickor samt 19 000 män och pojkar som målsägare för ofredande.

Tabell 5 Antal registrerade målsägare för ofredande, uppdelat på kön samt på barn respektive vuxna, år 2020. (Procentandelarna inom parentes står för cellens andel av samtliga. I tabellen ingår inte personer vars kön eller ålder är okända.)

	Barn, 0–17 år	Vuxna, 18 år eller äldre
Kvinnor och flickor	3 836 (8 %)	24 503 (52 %)
Män och pojkar	3 032 (6 %)	15 840 (34 %)

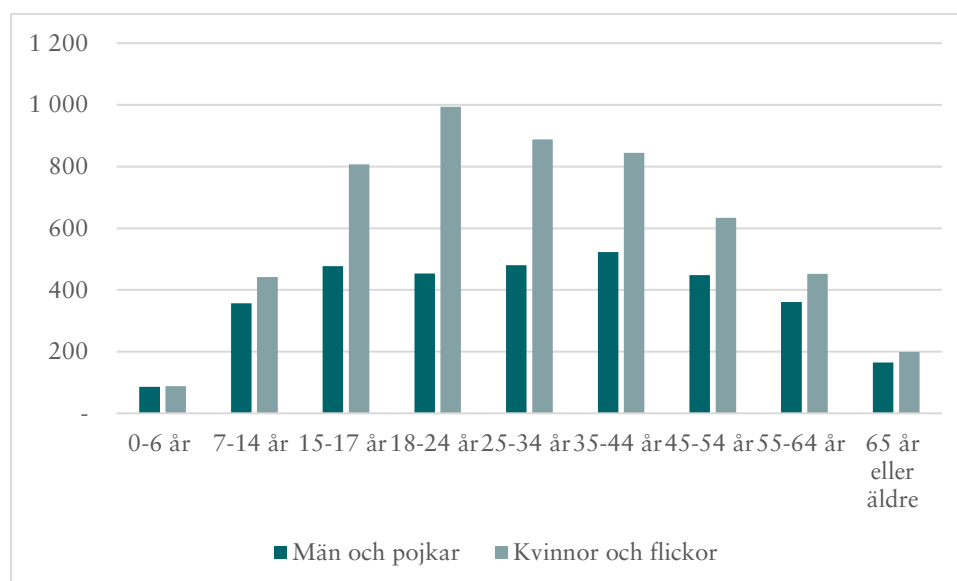
Som ses i tabell 5 var hälften av alla målsägare vuxna kvinnor. I alla åldrar över 6 år kan man se en tydlig könsskillnad. I åldersgruppen 18–24 år var det dubbelt så många registrerade kvinnor som män, se figur 39.

Figur 39 Antal registrerade målsägare för ofredande, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

Könsskillnaden syns lika tydligt i figur 40, som visar antalet målsägare för ofredande per 100 000 personer i befolkningen.

Figur 40 Antal registrerade målsägare för ofredande per 100 000 i befolkningen, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

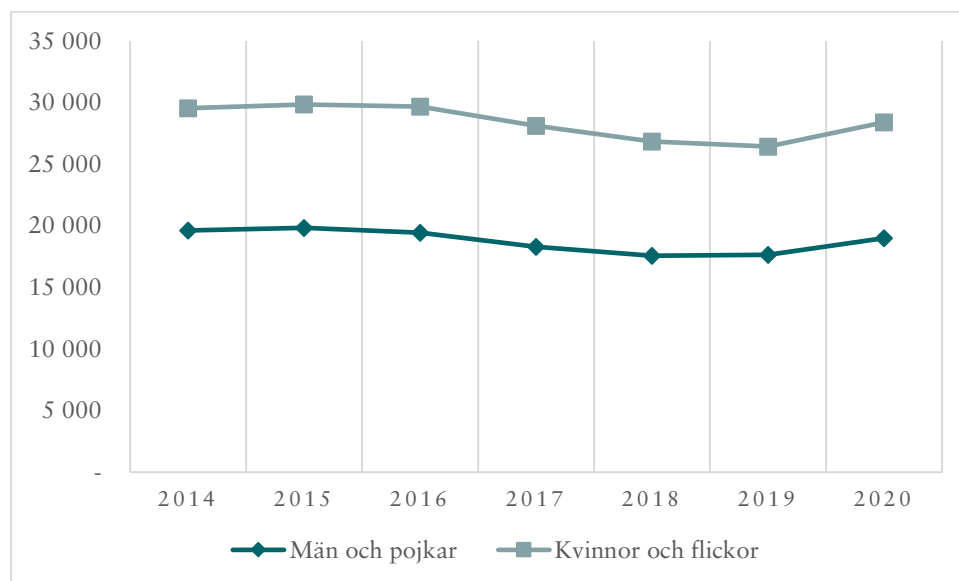
Figur 40 visar också att störst andel registrerade kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen fanns bland 18–24-åringarna, och att andelen vuxna kvinnor i åldern 18–44 år som registrerats som målsägare var större än motsvarande andel bland 15–17-åriga flickor. Bland män och pojkar registrerades störst andel målsägare för ofredande i åldern 35–44 år. Även bland männen var andelen vuxna målsägare större än andelen barn. Näst

störst andel målsägare registrerades bland 25–34-åringarna. En mycket liten andel av barn i åldern 0–6 år registrerades som målsägare för ofredande. Det var inte heller någon stor andel bland personer 65 år eller äldre.

Utveckling av antal registrerade målsägare för ofredande under 2014–2020

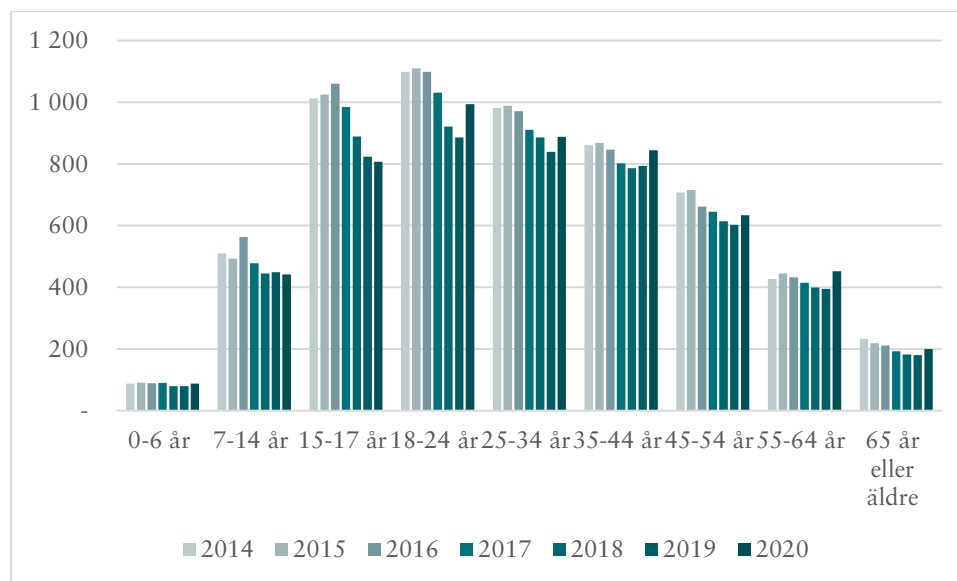
Antal målsägare för ofredande gick ner åren 2017–2019, men har under 2020 gått upp igen, till nästan samma nivå som 2014 (se figur 41).

Figur 41 Utveckling över antal registrerade målsägare för ofredande, uppdelat på kön, åren 2014–2020.

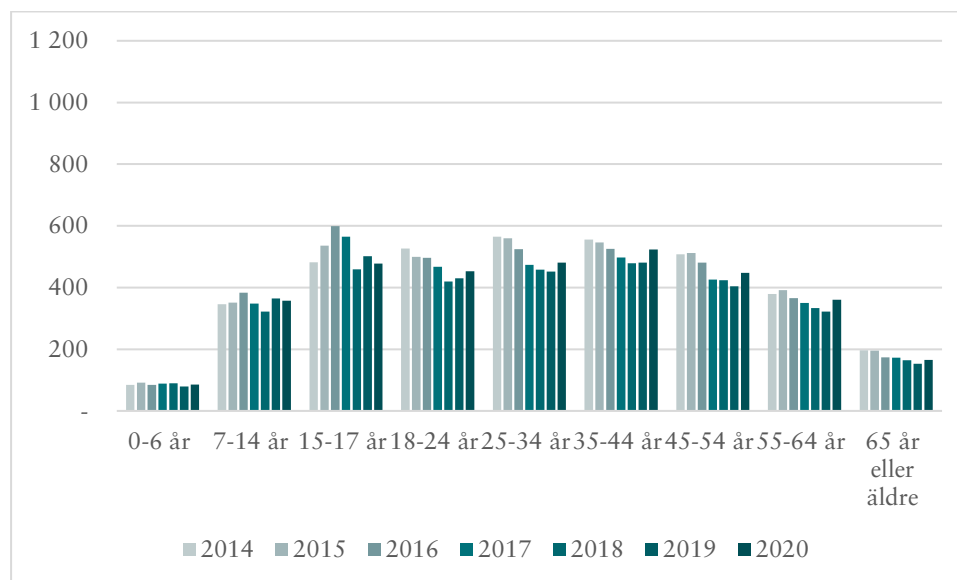

Utvecklingen för män och pojkar följer den för kvinnor och flickor, fast på en lägre nivå, både vid den tidigare nedgången samt vid uppgången 2020. De två nästkommande figurerna (figur 42 och 43) visar antalet målsägare för kvinnor och flickor respektive för män och pojkar per 100 000 i befolkningen för åren 2014–2020. Totalt har antalet målsägare för ofredande per 100 000 i befolkningen gått ner sedan 2014, från 507 till 458. För kvinnor och flickor sjönk antalet från 609 till 552, för män och pojkar sjönk det från 405 till 365 målsägare per 100 000 i befolkningen.

Figur 42 Antal kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för ofredande, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

Figur 43 Antal män och pojkar per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för ofredande, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

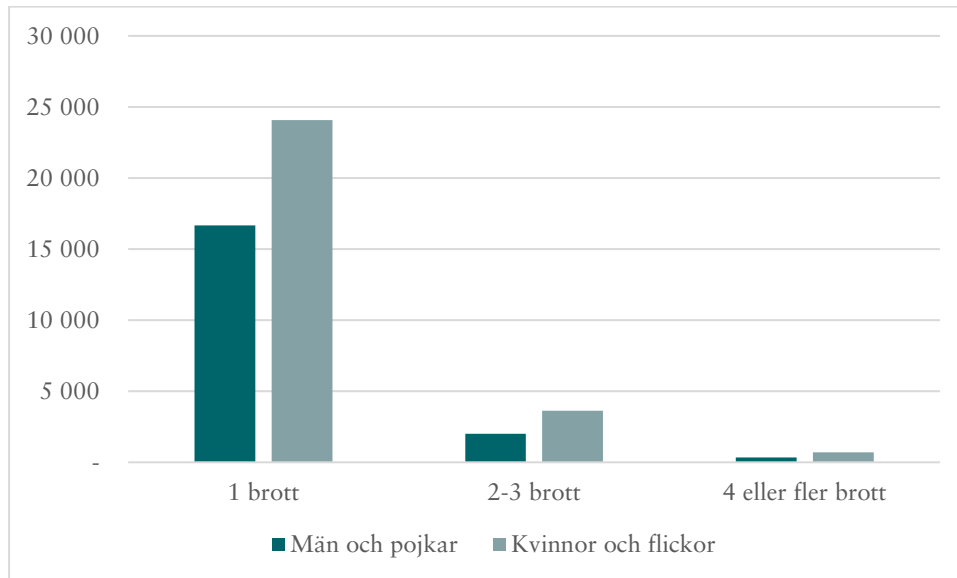

Det har förekommit några förskjutningar mellan åldersgrupperna, men det är svårt att kunna ange någon allmän trend. Bland kvinnor och flickor minskade inte andelen målsägare i åldersgrupperna 35–44 år samt 55–64 år, vilket den gjorde i övriga åldersgrupper. Tydligast var minskningen bland flickor i åldern 15–17 år. Bland män över 18 år minskade andelen målsägare över tid i alla åldersgrupper, medan den bland pojkar under 18 år var i stort sett oförändrad.

Antal registrerade målsägare för ett eller flera ofredande

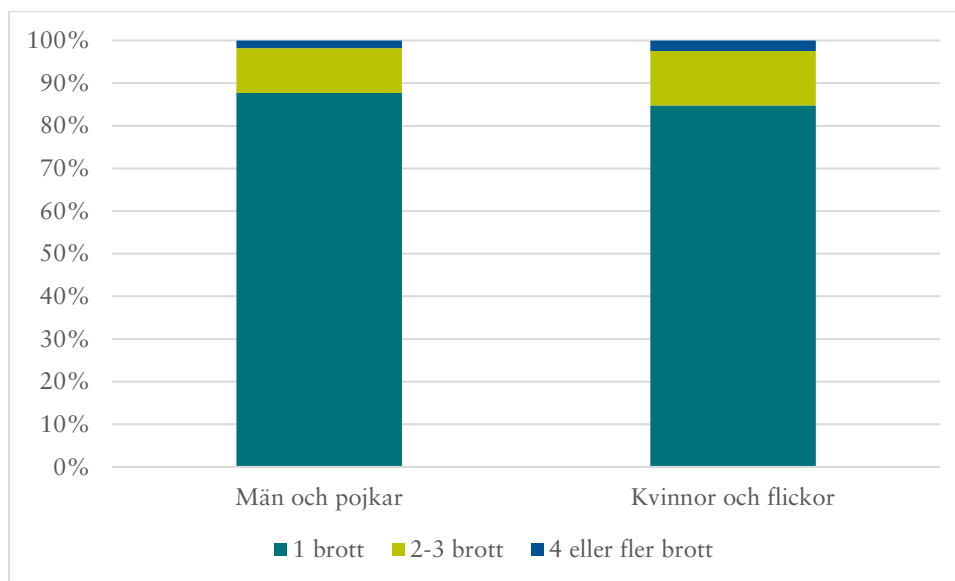
De flesta målsägare för ofredande registrerades för endast ett ofredande, vilket stämde in för 85 procent av kvinnorna och flickorna, och för 88 procent av männen och pojkarna.

Figur 44 Antal registrerade målsägare för ofredande, uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

En mindre andel av målsägarna registrerades för fler än ett ofredande. Det var 13 procent av kvinnorna och flickorna och 11 procent av männen och pojkarna som registrerats för två–tre ofredanden, och endast 3 procent av kvinnorna och flickorna respektive 2 procent av männen och pojkarna som registrerades för fyra ofredanden eller fler.

Figur 45 Andel (%) registrerade målsägare för ofredande, uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Antalet personer som registrerades för fler än ett brott har varit ungefär detsamma för alla år under perioden 2014–2020.

Målsägare för våldtäkt

Kapitel 6 i brottsbalken omfattar sexualbrott. Våldtäkt, det generellt sett allvarligaste brottet i kapitel 6, ingår i målsägarstatistiken. I statistiken ingår även ”våldtäkt av barn”, som omfattar ett större spektrum av situationer och syftar till att skydda barn under 15 år, men även minderåriga mellan 15 och 17 år i vissa situationer.

År 2020 registrerades 6 607 målsägare vid brottsanmälan för våldtäkt. De allra flesta (92 procent) var flickor eller kvinnor, och 8 procent var pojkar eller män. Tabell 6 visar att det fanns könsskillnader även i uppdelningen mellan barn och vuxna bland målsägarna för våldtäkt.

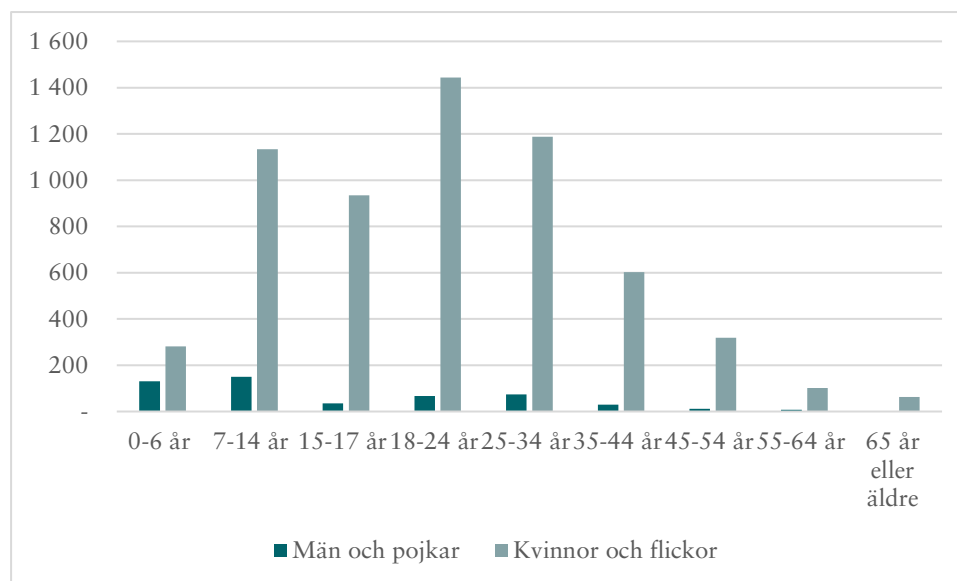
Tabell 6 Antal registrerade målsägare för våldtäkt uppdelat på kön samt på barn respektive vuxna, år 2020. (Procentandelarna inom parentes står för cellens andel av samtliga. I tabellen ingår inte personer vars kön eller ålder är okända.) Avrundade tal för vuxna.

	Barn, 0–17 år	Vuxna, 18 år eller äldre
Kvinnor och flickor	2 349 (36 %)	3 720 (57 %)
Män och pojkar	315 (5 %)	190 (3 %)

Bland kvinnor och flickor övervägde antalet vuxna målsägare. Däremot var det fler pojkar under 18 år än vuxna män som registrerades som målsägare för våldtäkt. Figur 46 illustrerar tydligt att det främst var kvinnor och

flickor som registrerades som målsägare för våldtäkt.

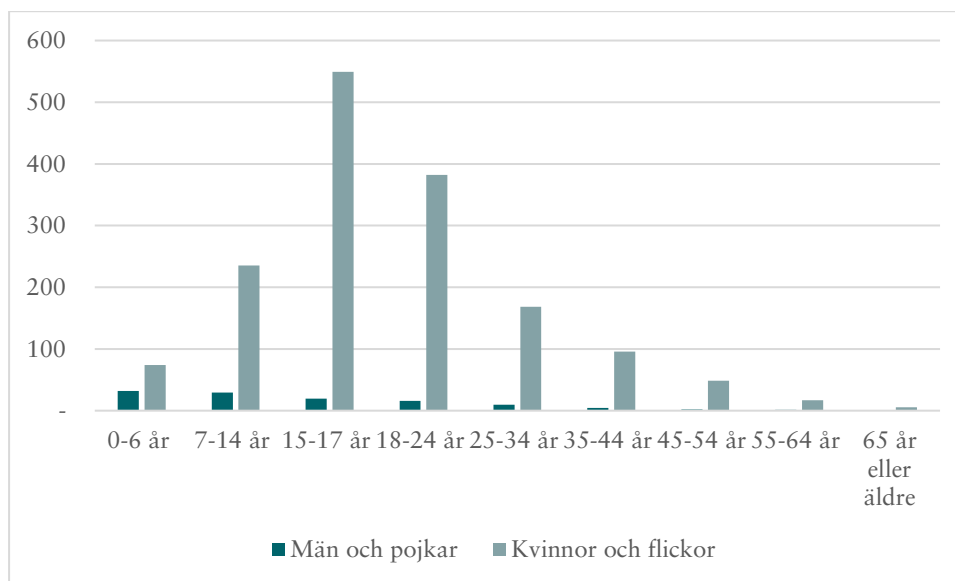
Figur 46 Antal registrerade målsägare för våldtäkt, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

Åldersfördelningen bland målsägare för våldtäkt framgår ännu tydligare i figur 47, som visar antalet målsägare per 100 000 i befolkningen. Bland kvinnor och flickor var den mest registrerade åldersgruppen 15–17-åringar, och därefter sjönk antalet målsägare per 100 000 i befolkningen med stigande ålder. Bland 25–34-åringarna var antalet målsägare per 100 000 mindre än bland 7–14-åringarna. Andelen flickor mellan 0–6 år som registrerades som målsägare för våldtäkt var större än andelen kvinnor över 45 år.

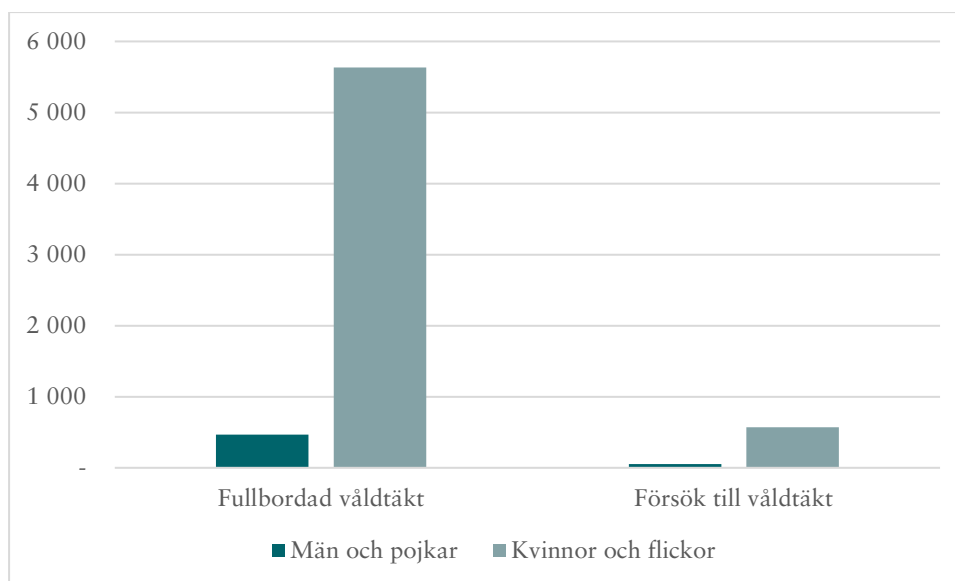
För män och pojkar fanns det ett annat mönster. Antalet registrerade målsägare var som högst bland yngre barn (0–6 år) och minskade med åldern, så att antalet målsägare per 100 000 i befolkningen var närmare noll för män 50 år eller äldre.

Figur 47 Antal registrerade målsägare per 100 000 i befolkningen för våldtäkt, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

Våldtäkt är ett av få brott där man kan se hur många personer som registrerades som målsägare för ett fullbordat brott respektive för ett försöksbrott.⁸

Figur 48 Antal registrerade målsägare för fullbordad och försök till våldtäkt, uppdelat på kön, år 2020.

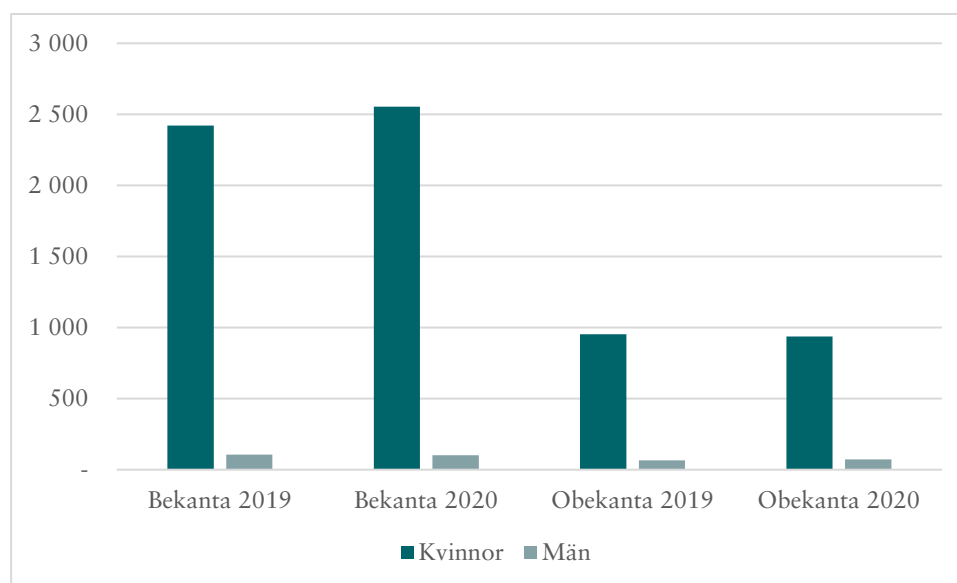

⁸ Observera att dessa två inte summerar till det totala antalet målsägare för våldtäkt, eftersom vissa personer kan finnas med under både försök till våldtäkt och fullbordad våldtäkt, och i så fall endast räknas en gång i det totala antalet målsägare för våldtäkt.

Som figur 48 visar var det mycket vanligare att personer registrerades som målsägare för fullbordad våldtäkt än för försök till våldtäkt. Detta gäller för båda könen. Det såg ut på liknande sätt för alla år.

För åren 2019 och 2020 finns också möjligheten att undersöka om vuxna målsägare, 18 år eller äldre, var *bekanta* med gärningspersonen eller inte.⁹ Här presenteras resultaten för målsägare för fullbordad våldtäkt.¹⁰

Figur 49 Antal registrerade målsägare för fullbordad våldtäkt av *bekant* och våldtäkt av *obekant*, endast personer 18 eller äldre, åren 2019 och 2020.

År 2020 var det 2 554 vuxna kvinnor och 101 män (i åldern 18 år eller äldre) som var *bekanta* med den person som utsatte dem för våldtäkt (se figur 49 ovan) och det var 938 kvinnor och 73 män som var *obekanta* med gärningspersonen. Könsfördelningen var därför ungefär densamma för våldtäkt av *bekant* (96 procent kvinnor) som för våldtäkt av *obekant* (93 procent kvinnor).

Utveckling av antalet registrerade målsägare för våldtäkt 2014–2020

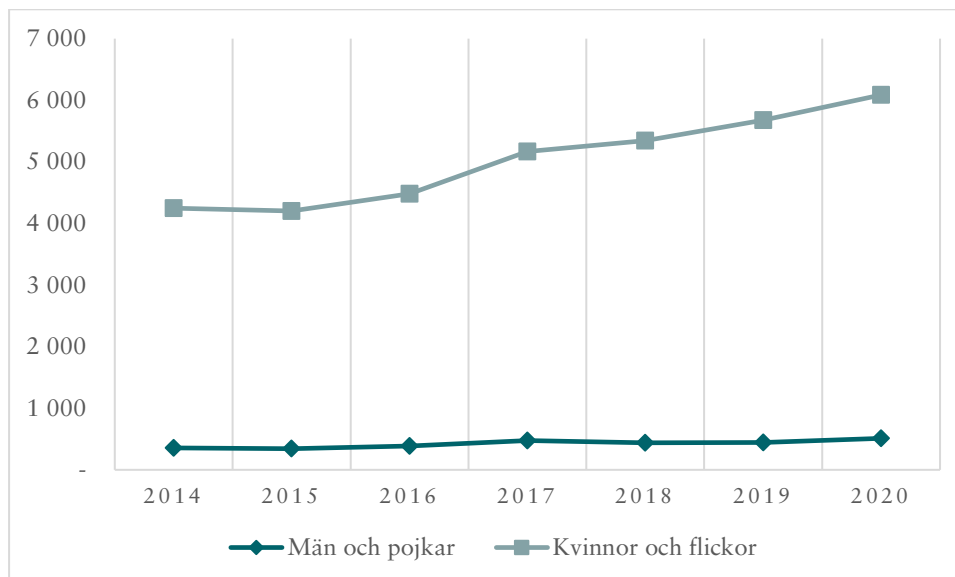
Antalet målsägare för våldtäkt har ökat mellan 2014 och 2020. Detta beror åtminstone delvis på flera lagändringar som har trätt i kraft under perioden, och som har utvidgat vad som ingår i begreppet våldtäkt. Bland annat infördes det nya brottet oaktasam våldtäkt den 1 juli 2018 och samtidigt

⁹ Brottskoderna reviderades inför 2019, och innehåller sedan dess uppgifter om relation, medan denna information inte finns för de föregående åren.

¹⁰ Resultaten för försök till våldtäkt innehåller så små tal att de är svåra att använda. På grund av summeringsprincipen (se avsnittet Metod) kan man inte presentera resultaten sammanlagt för fullbordat brott och försöksbrott. Av samma anledning kan man inte heller summera våldtäkt av *bekant* och våldtäkt av *obekant*, och få samma antal målsägare som för våldtäkt totalt, enligt tabell 5.

ändrades lagstiftningen så att den bygger på en samtyckesreglering. Det kan troligtvis delvis förklara uppgången de sista två åren.

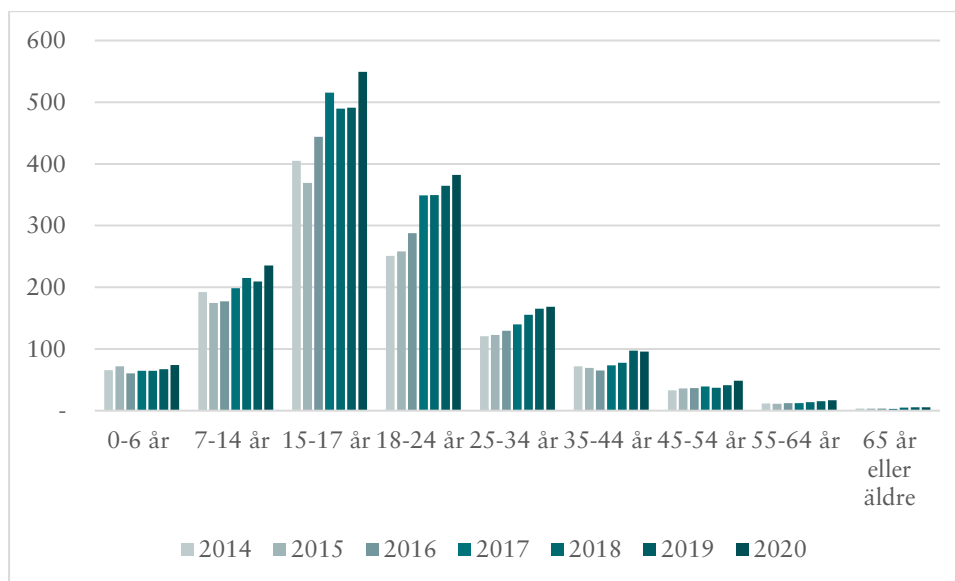
Figur 50 Utveckling över antal registrerade målsägare för våldtäkt, uppdelat på kön, åren 2014–2020.

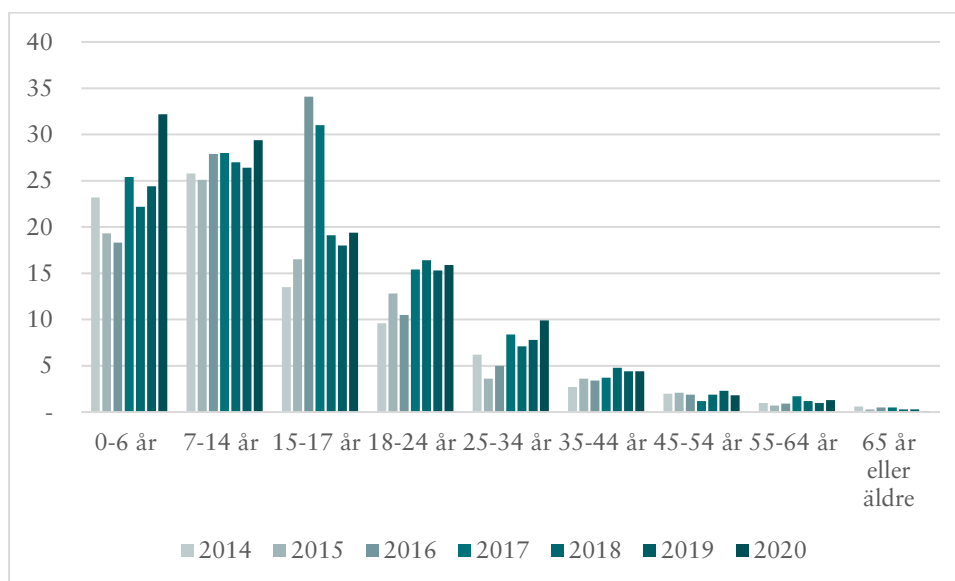
Som figur 50 visar har antalet målsägare för våldtäkt 2020 ökat med 43 procent för kvinnor och flickor jämfört med 2014. För män och pojkar var uppgången likartad, 44 procent, trots det betydligt mindre antalet.

Även med tanke på befolkningsökningen under åren har antalet registrerade målsägare ökat. År 2014 fanns det 88 kvinnor och flickor och 7 män och pojkar per 100 000 personer i befolkningen som registrerades som målsägare för våldtäkt. År 2020 hade antalet ökat till 118 kvinnor och flickor och till 10 män och pojkar per 100 000 personer i befolkningen. För båda könen finns en tendens till att särskilt andelen målsägare mellan 18 och 24 år har ökat under åren.

Figur 51 Antal kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för våldtäkt, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

Figur 52 Antal män och pojkar per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för våldtäkt, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

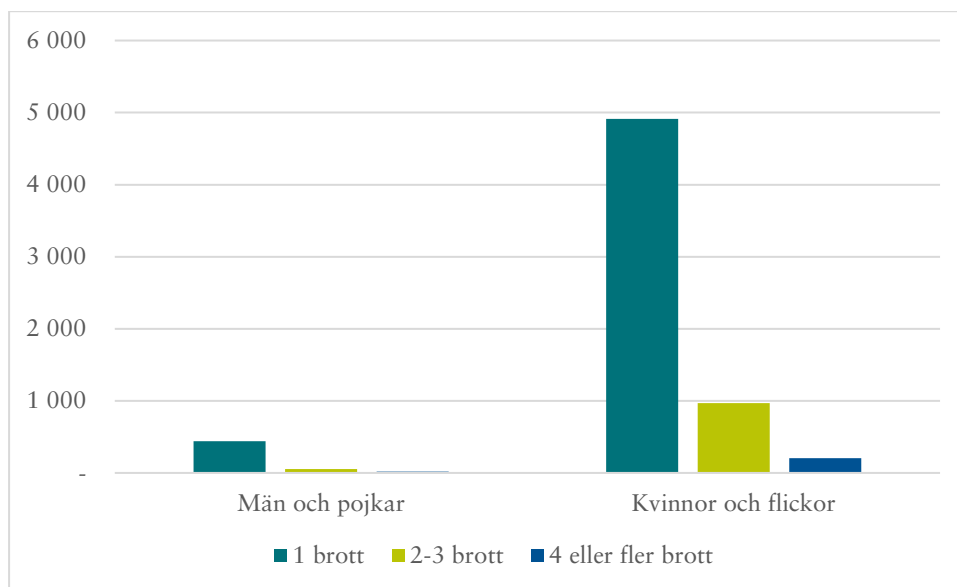

Observera att olika skalor har använts i figurerna 51 och 52, eftersom könsskillnaden är så stor. I figurerna visas samma resultat för 2020 som i figur 47 ovan, fast uppdelat på två diagram.

Antal registrerade målsägare för en eller flera våldtäkter

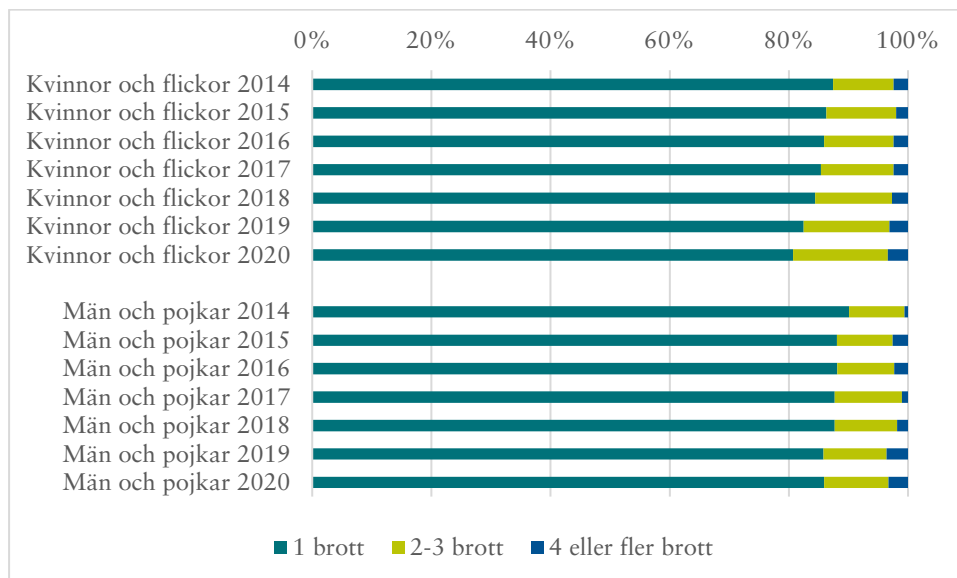
Bland kvinnor och flickor var det 19 procent som var målsägare för mer än en våldtäkt under 2020, medan motsvarande andel bland män och pojkar var 14 procent.

Figur 53 Antal registrerade målsägare för våldtäkt, uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Andelen personer som har registrerats som målsägare för mer än en våldtäkt har gått upp mellan 2014 och 2020 (se figur 54). År 2014 var det 12 procent av målsägarna som registrerade som målsägare för mer än en anmäld våldtäkt, medan denna andel 2020 gått upp till 19 procent.

Figur 54 Andel (%) registrerade målsägare för våldtäkt, uppdelade på antal brott och kön, åren 2014–2020.

Uppgången av antalet brott per målsägare har skett hos båda könen, även om den inte är lika tydlig för män och pojkar. Statistiken är deskriptiv och ger därför inga förklaringar till ökningen. Det kan dock konstateras att

våldtäkt är den enda av alla brottstyper i denna rapport med en så stor förändring i antalet brott per målsägare.

Målsägare för sexuellt ofredande

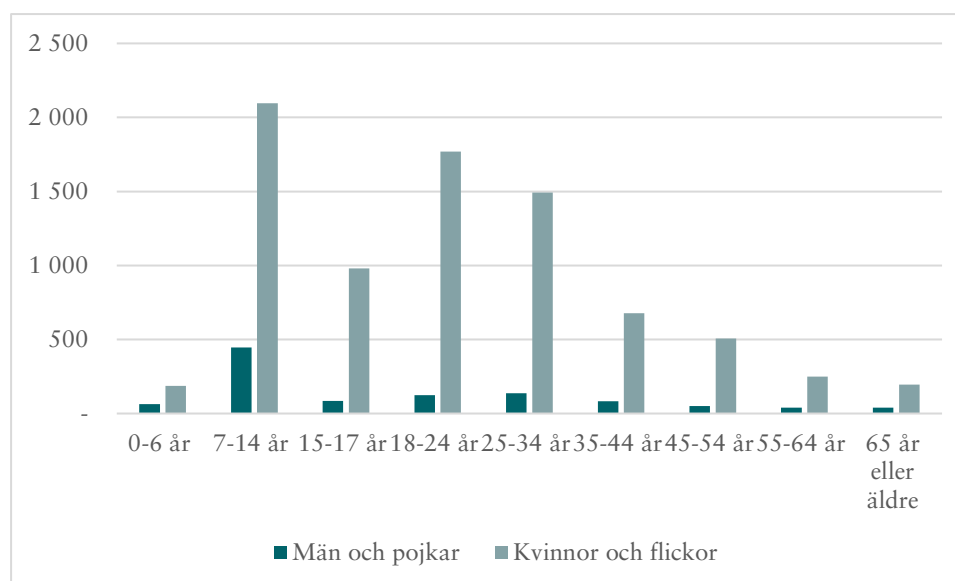
Bland sexualbrotten (kapitel 6 i brottsbalken) fanns det största antalet målsägare inom brottstypen ”annat sexuellt ofredande”, som innehåller sexuellt ofredande förutom blottning.

Tabell 7 Antal registrerade målsägare för sexuellt ofredande, uppdelat på kön samt på barn respektive vuxna, år 2020. (Procentandelarna i parentes står för cellens andel av samtliga. I tabellen ingår inte personer vars kön eller ålder är okända.)

	Barn, 0–17 år	Vuxna, 18 år eller äldre
Kvinnor och flickor	3 262 (35 %)	4 890 (53 %)
Män och pojkar	595 (6 %)	471 (5%)

Liksom för våldtäkt fanns det för denna brottstyp en tydlig könsskillnad i antalet målsägare. En stor majoritet (88 procent) av de 9 267 personer som registrerades som målsägare vid brottsanmälan var kvinnor eller flickor (se tabell 7).

Figur 55 Antal registrerade målsägare för sexuellt ofredande, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

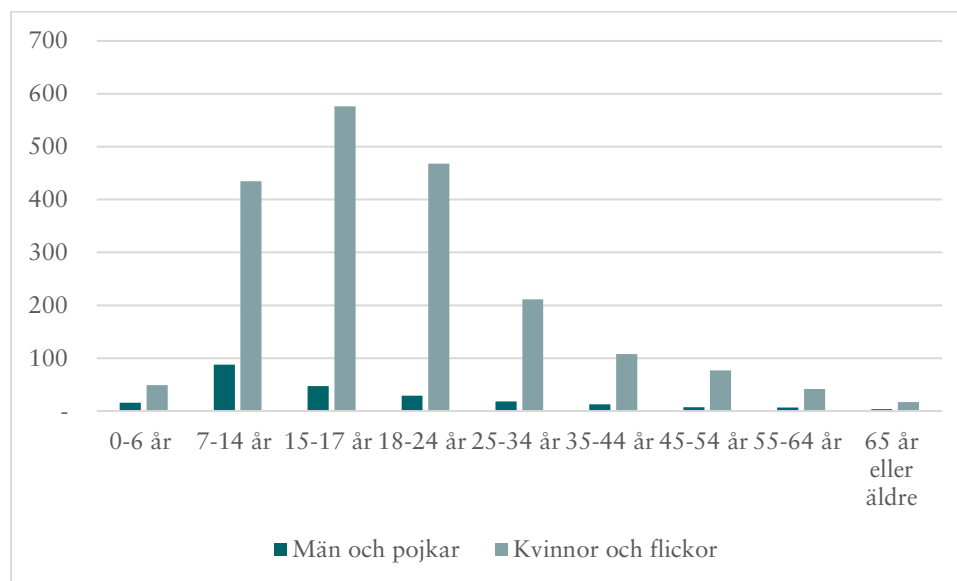

Figur 55 visar tydligt att det i samtliga åldersgrupper fanns mångdubbelt fler kvinnor och flickor än män och pojkar som registrerades som målsägare.

När resultaten presenteras per 100 000 i befolkningen (se figur 56) visar det sig att det för män och pojkar framför allt var en stor andel pojkar mellan 7

och 14 år som registrerades som målsägare. Bland kvinnor och flickor var det främst tonåringar i åldern 15–17 år som registrerades. Det var vanligare för kvinnor i åldern 18–24 år att registreras som målsägare än för yngre flickor (7–14 år). För båda könen var det mindre vanligt med målsägare i de äldre åldersgrupperna. Små barn (0–6 år) registrerades oftare som målsägare för sexuellt ofredande än äldre personer. Pojkar i åldern 0–6 år var oftare målsägare än 35–44-åriga (och äldre) män, och flickor i åldern 0–6 år var det oftare än 55–64-åriga (och äldre) kvinnor.

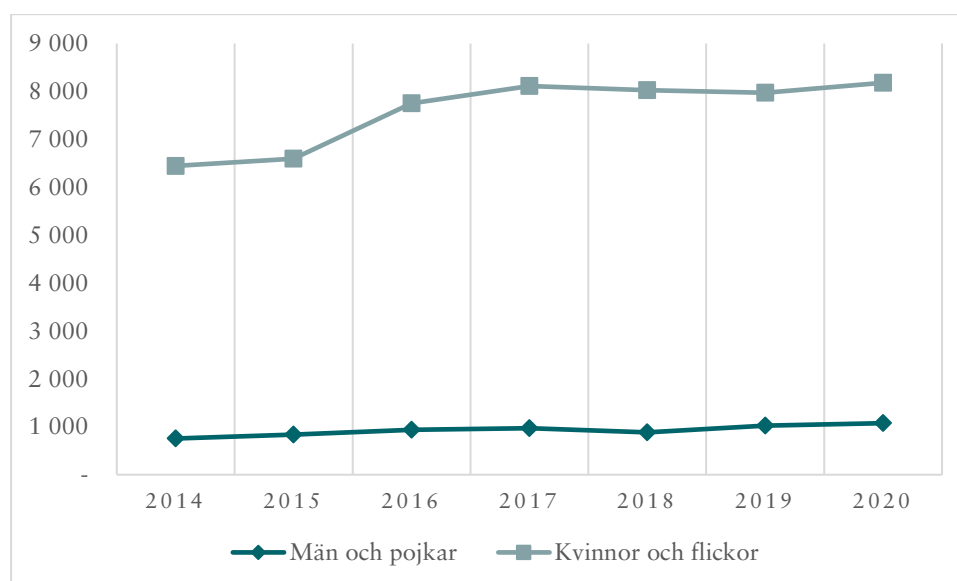
Figur 56 Antal registrerade målsägare per 100 000 i befolkningen för sexuellt ofredande, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

Utveckling av antal registrerade målsägare för sexuellt ofredande under 2014–2020

Under åren 2014–2020 utgjorde kvinnor och flickor 88–90 procent av alla målsägare för sexuellt ofredande.

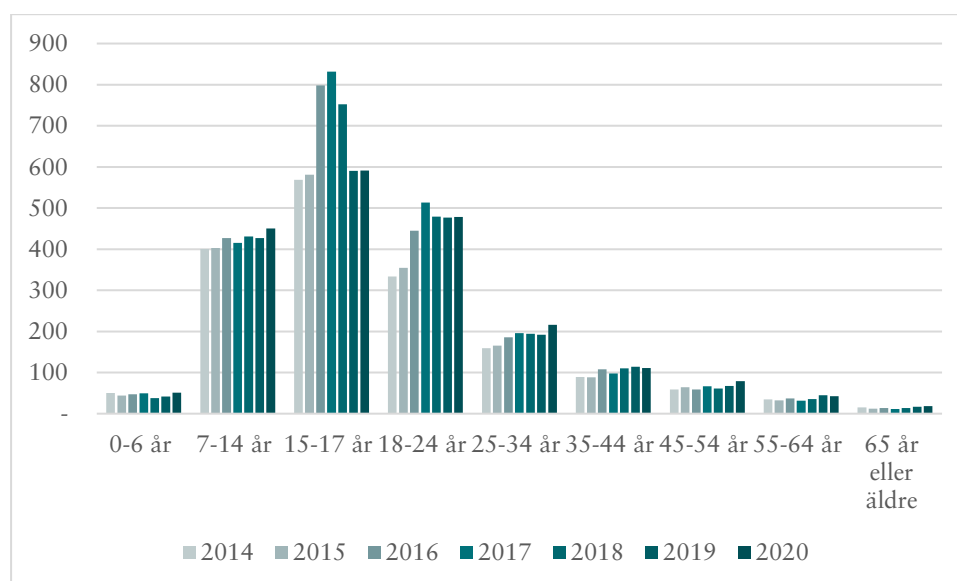
Figur 57 Utveckling över antal registrerade målsägare för sexuellt ofredande, uppdelat på kön, åren 2014–2020.

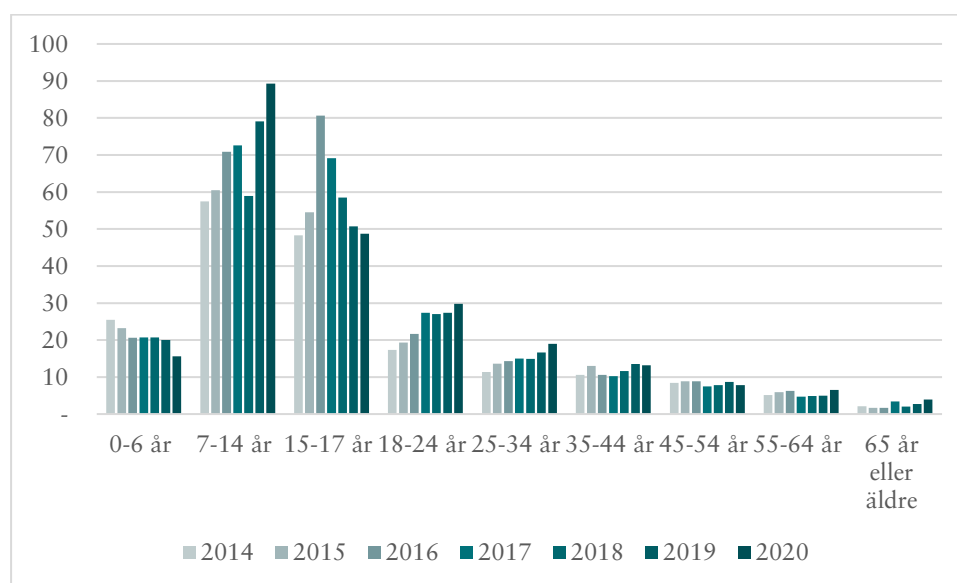
Antalet målsägare för sexuellt ofredande har gått upp med 29 procent mellan 2014 och 2020, och 2020 uppnåddes också det största antalet under tidsperioden. Som figur 57 visar skedde en stor ökning fram till 2017, då antalet var 26 procent högre än 2014. Eftersom antalet kvinnor och flickor stod för merparten av det totala antalet registrerade målsägare, följer utvecklingen av det totala antalet till stora delar utvecklingen för kvinnor. Utvecklingen av antalet målsägare bland män och pojkar liknade dock den för kvinnor och flickor, med en stor ökning fram till 2017 och en total uppgång med 42 procent 2020 jämfört med 2014. Det var mer än för kvinnor och flickor, där ökningen var 27 procent.

Nästa två figurer (figurerna 58 och 59) visar antal personer per 100 000 i befolkningen som registrerats som målsägare för sexuellt ofredande under tidsperioden. Notera att resultaten för 2020 är desamma som de som finns i figur 56. Observera även att resultaten visas på olika skalor, på grund av den stora könsskillnaden.

Figur 58 Antal kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för sexuellt ofredande, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

Figur 59 Antal män och pojkar per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för sexuellt ofredande, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

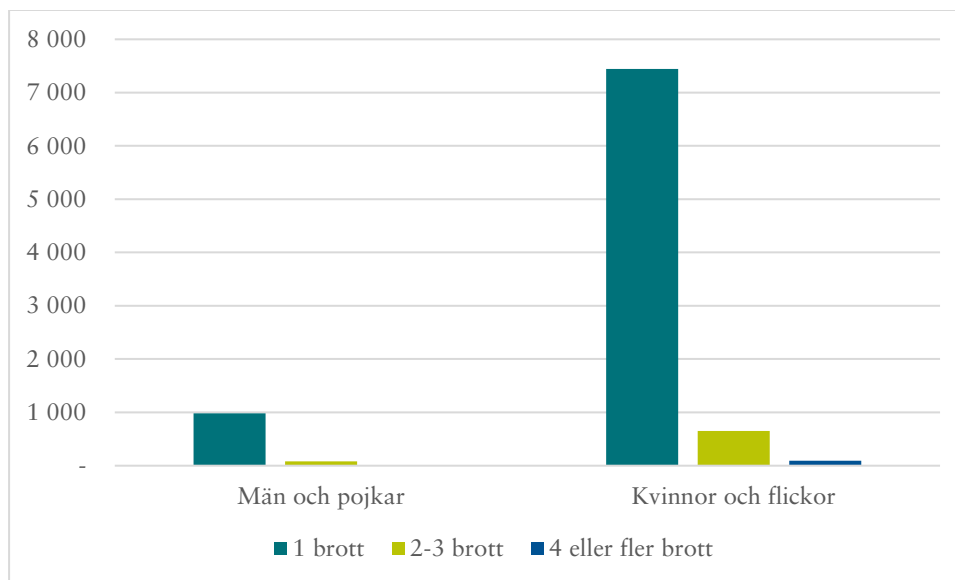
Även relaterat till befolkningsökningen har antalet målsägare för sexuellt ofredande gått upp, från 74 till 90 målsägare per 100 000 i befolkningen, mellan 2014 och 2020. Målsägarnas fördelning mellan åldersgrupperna har förskjutits under åren, och från år till år noteras stora variationer i åldersgrupperna 7–14 år och 15–17 år. Bland kvinnor har det blivit en större andel målsägare i åldersgrupperna 18–24 år och 25–34 år. Även bland män och pojkar som registrerades som målsägare för sexuellt ofredande ökade dessa åldersgruppers andel, men andelen ökade framför

allt bland 7–14-åringarna.

Antal registrerade målsägare registrerade för ett eller flera sexuella ofredanden

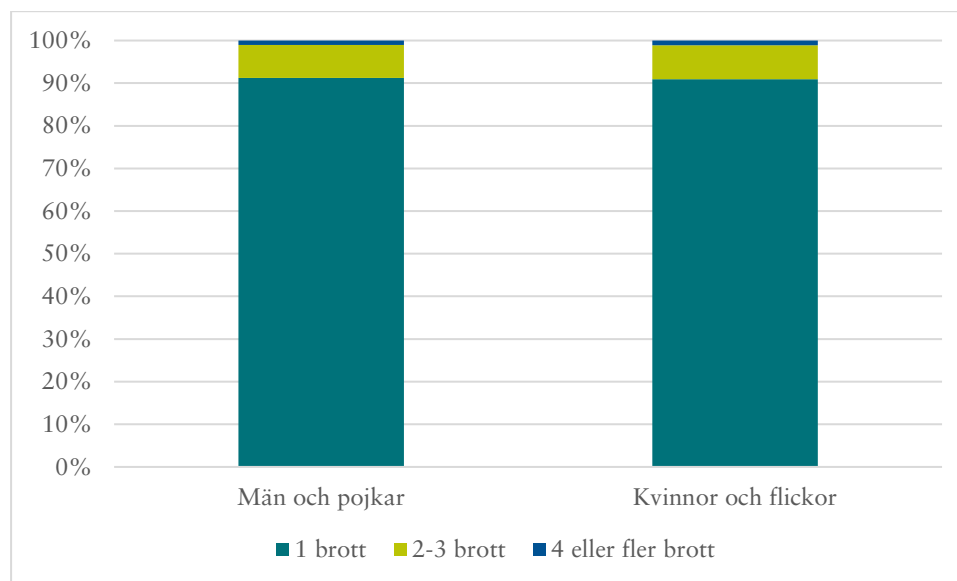
Majoriteten av alla målsägare för sexuellt ofredande var målsägare för endast ett brott. Det var fallet för 91 procent.

Figur 60 Antal registrerade målsägare för sexuellt ofredanden, uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Eftersom antalet målsägare var så olika för män och kvinnor, syns det bättre i figur 61 än i figur 60 att andelen män och pojkar som blev registrerade som målsägare för mer än ett brott var densamma som för kvinnor och flickor, nämligen 9 procent. Andelen som registrerades som målsägare mer än tre gånger under året var för båda könen 1 procent.

Figur 61 Andel (%) registrerade målsägare för sexuellt ofredanden, uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Andelen som registrerats fler än en gång som målsägare för sexuellt ofredande har ökat med 1 procentenhet för kvinnor och flickor, och med 2 procentenheter för män och pojkar, från 2014 till 2020.

Målsägare för fickstöld

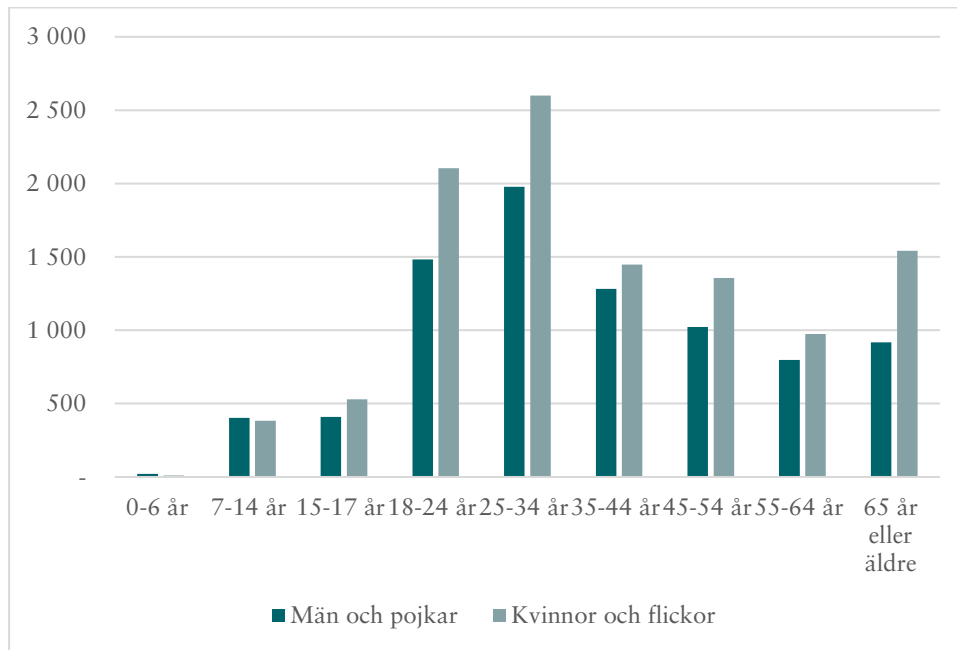
Fickstöld, som ingår i kapitel 8 i brottsbalken, är ett mindre integritetskränkande brott än sexualbrotten ovan. Det är också ett relativt vanligt förekommande brott, och därmed fanns det också relativt många registrerade målsägare.

Tabell 8 Antal registrerade målsägare för fickstöld, uppdelat på kön samt på barn respektive vuxna, år 2020. (Procentandelarna i parentes står för cellens andel av samtliga. I tabellen ingår inte personer vars kön eller ålder är okända.)

	Barn, 0–17 år	Vuxna, 18 år eller äldre
Kvinnor och flickor	924 (5 %)	10 025 (52 %)
Män och pojkar	834 (4 %)	7 484 (39 %)

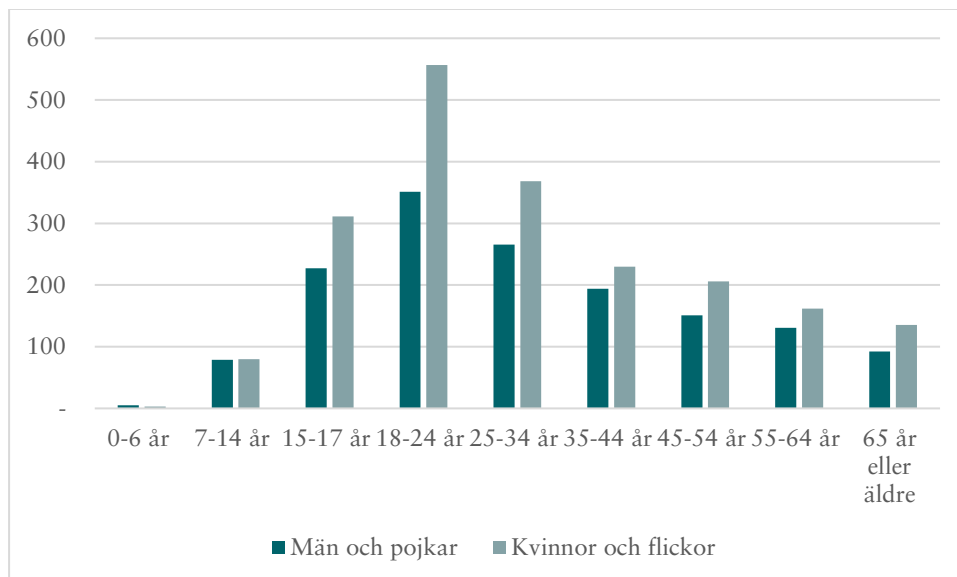
År 2020 var det 19 300 personer som blev registrerade som målsägare vid en brottsanmälan för fickstöld. Mer än hälften var kvinnor eller flickor. Det var i huvudsak vuxna personer som registrerades som målsägare för fickstöld (se tabell 8).

Figur 62 Antal registrerade målsägare för fickstöld, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

Figur 62 ovan visar att nästan bara personer över 18 år registrerades som målsägare för fickstöld, och att äldre kvinnor drabbades relativt hårt. Om man istället tittar på figur 63 nedan, som visar antal målsägare per 100 000 i befolkningen per ålders- och könsgrupp, så ser bilden annorlunda ut.

Figur 63 Antal registrerade målsägare per 100 000 i befolkningen för fickstöld, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

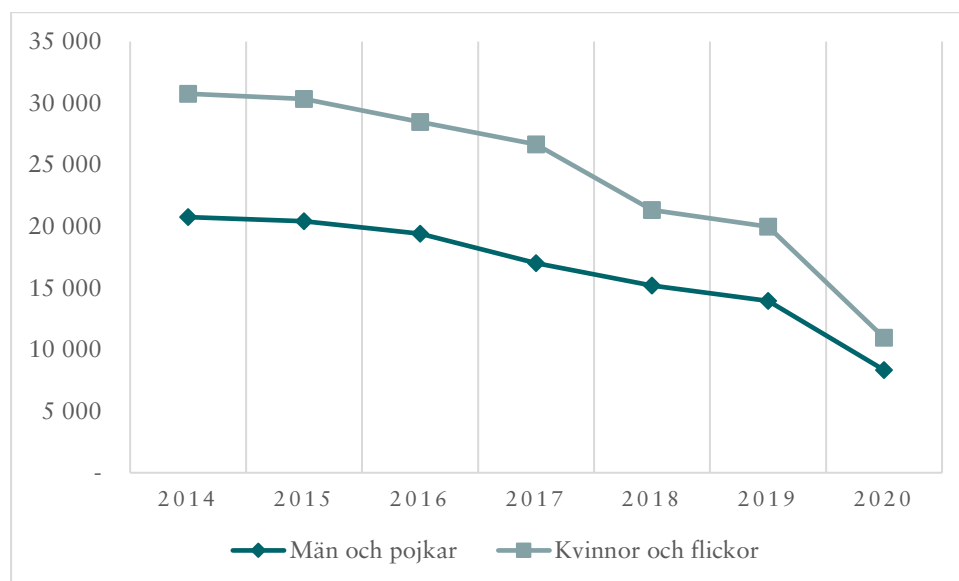
Det fanns en mycket liten andel registrerade målsägare bland barn mellan 0–14 år, oberoende av kön. Det var ytterst ovanligt att barn i åldern 0–6 år blev registrerade som målsägare för fickstöld. Däremot var andelen

tonåringar i åldern 15–17 år per 100 000 i befolkningen större än andelen personer i åldersgruppen 65 år eller äldre. Störst andel målsägare per 100 000 i befolkningen fanns bland personer mellan 18–24 år. I praktiskt taget alla åldersgrupper var det fler kvinnor eller flickor som registrerades som målsägare för fickstöld. Störst könsskillnader var det i åldersgrupperna 18–24 år samt 65 år eller äldre. Det går också att konstatera att fickstöld, bland alla brott som presenteras i den här rapporten, var ett av de vanligaste brotten där äldre personer registrerades som målsägare vid brottsanmälan, även om andelen målsägare var större bland yngre personer.

Utveckling av antal registrerade målsägare för fickstöld under 2014–2020

Antalet personer som registrerades som målsägare för fickstöld har gått ner exceptionellt mycket under 2020 (se figur 64). Antalet målsägare gick ner med 40 procent 2020 jämfört med 2019. Precis som vid misshandel mot *obekant* är det troligt att nedgången åtminstone delvis är en konsekvens av pandemin och dess följder i form av minskad rörelse i samhället och ett begränsat resande, såväl inom landet som till och från andra länder. Nedgången hade dock börjat långt tidigare; från 2014 har antalet registreringar minskat med nästan två tredjedelar.

Figur 64 Utveckling över antal registrerade målsägare för fickstöld, uppdelat på kön, åren 2014–2020.

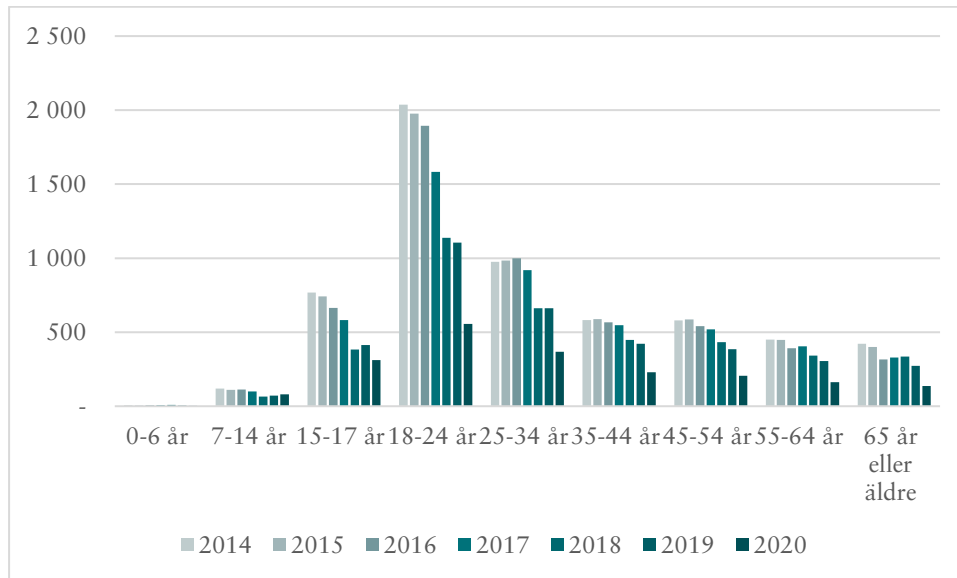

Nedgången har varit ungefär lika stor för män och pojkar som för kvinnor och flickor, och den har varit obruten under hela perioden 2014–2020.

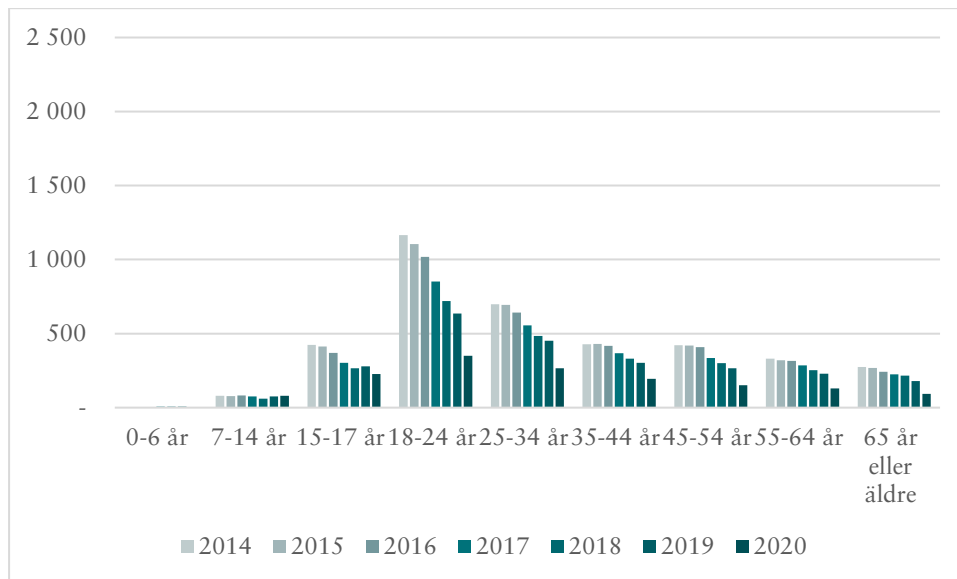
Räknat per 100 000 i befolkningen har antalet målsägare totalt minskat från 535 till 187, under perioden 2014–2020. Figurerna 65 och 66 visar också tydligt att minskningen har varit genomgående. Minskningen har varit något mindre bland barnen (0–17 år), vilket inneburit att deras andel

av alla målsägare har gått upp.

Figur 65 Antal kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för fickstöld, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

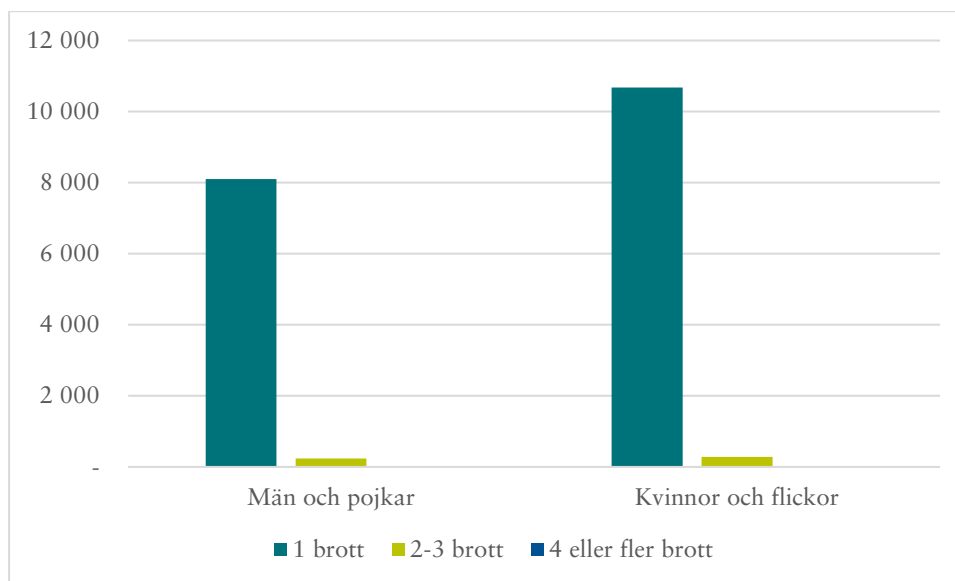
Figur 66 Antal män och pojkar per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för fickstöld, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

Antal registrerade målsägare för en eller flera fickstölder

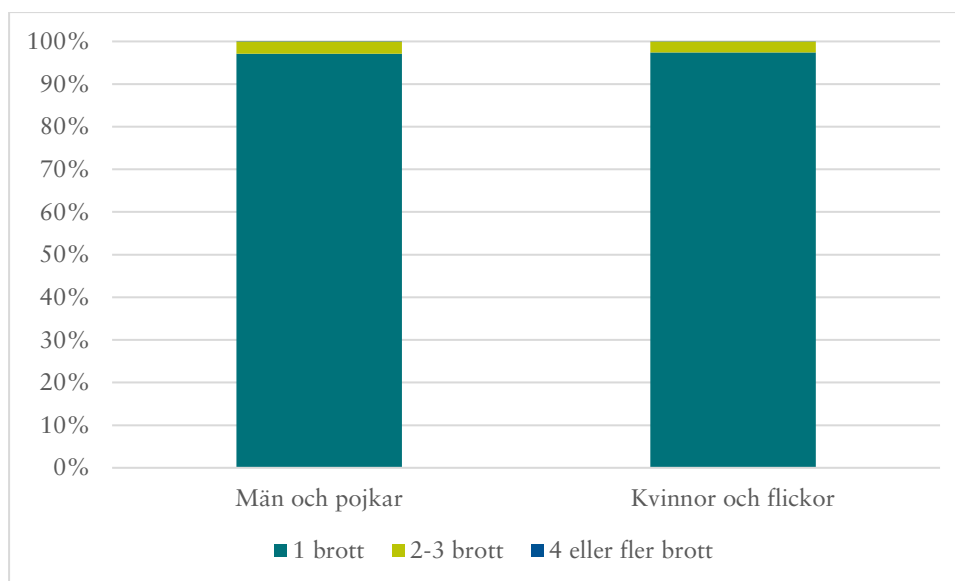
Ytterst få personer registrerades som målsägare för mer än en fickstöld. För båda könen var det bara 3 procent som registrerades för två fickstölder eller fler. Så gott som inga personer identifierades som målsägare för fickstöld mer än tre gånger under året.

Figur 67 Antal registrerade målsägare för fickstöld uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Figurerna 67 och 68 visar tydligt att det var ovanligt att vara målsägare för fickstöld mer än en gång under året. För båda könen gällde det inte för mer än 3 procent av målsägarna.

Figur 68 Andel (%) registrerade målsägare för fickstöld uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Det resultatet gällde även tidigare år, vilket gör att nedgången i antalet målsägare sannolikt även borde avspegla en nedgång i antalet brott.

Målsägare för personrån

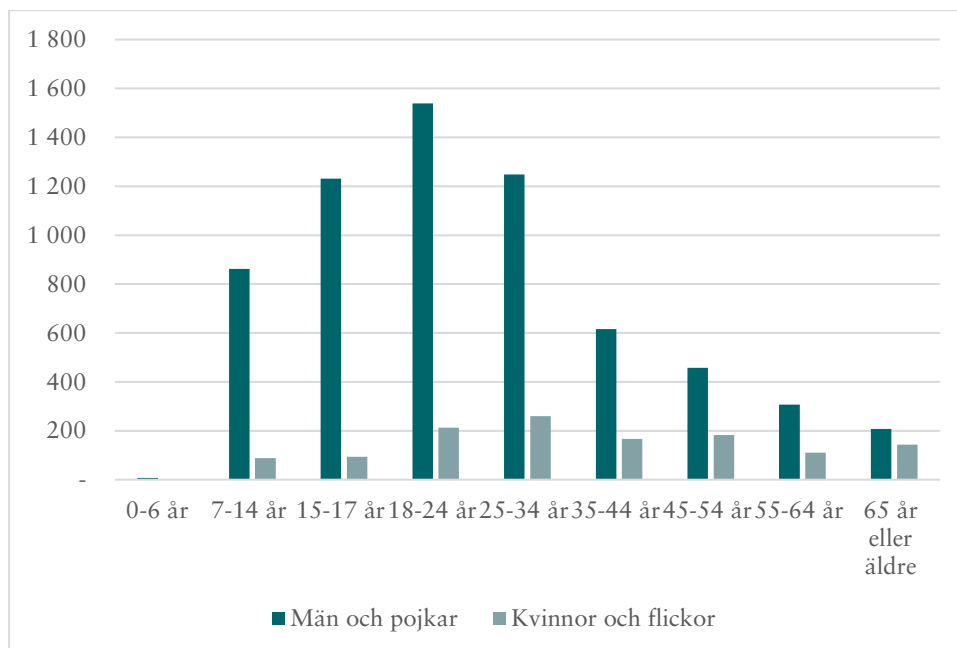
Ett allvarligt brott som ligger under brottsbalkens kapitel 8 (Stöld, rån m.m.) och som ingår i målsägarstatistiken är rån mot privatperson. Bland de personer som registrerades som målsägare för personrån under 2020, fanns det betydligt fler män och pojkar än kvinnor och flickor. Av de 7 743 målsägare som registrerades var 84 procent män eller pojkar, och 16 procent kvinnor eller flickor (se tabell 9).

Tabell 9 Antal registrerade målsägare för personrån, uppdelat på kön samt på barn respektive vuxna, år 2020. (Procentandelarna i parentes står för cellens andel av samtliga. I tabellen ingår inte personer vars kön eller ålder är okända.) Avrundade tal för barn.

	Barn, 0–17 år	Vuxna, 18 år eller äldre
Kvinnor och flickor	180 (2 %)	1 075 (14 %)
Män och pojkar	2 100 (27 %)	4 376 (57 %)

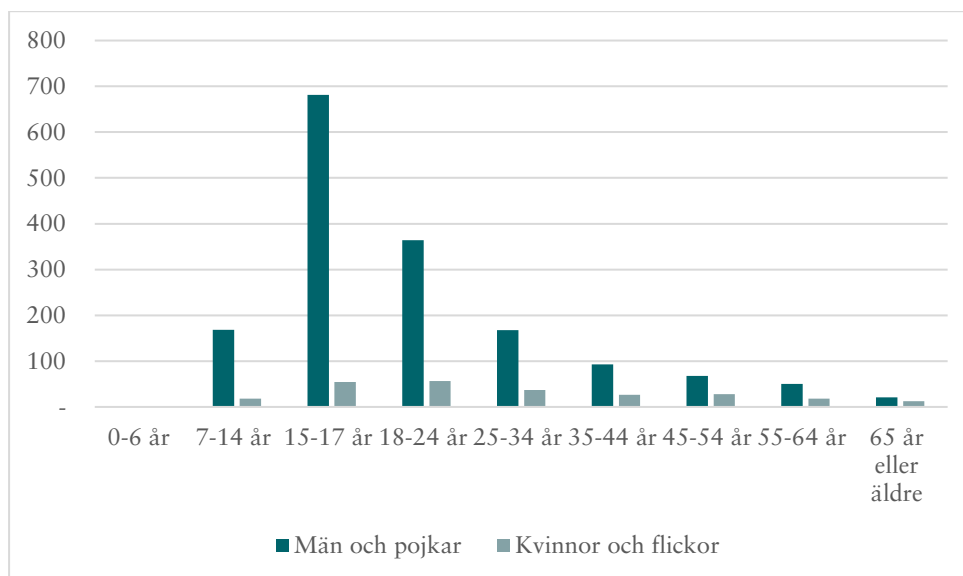
Av figur 69 nedan framgår att det i alla åldersgrupper var fler män och pojkar än kvinnor och flickor som registrerades som målsägare för personrån.

Figur 69 Antal registrerade målsägare för personrån, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

Redovisat per 100 000 i befolkningen blir det tydligt att det framför allt fanns en stor andel registrerade målsägare bland tonårspojkar i 15–17-årsåldern.

Figur 70 Antal registrerade målsägare per 100 000 i befolkningen för personrån, uppdelat på kön och ålder, år 2020.

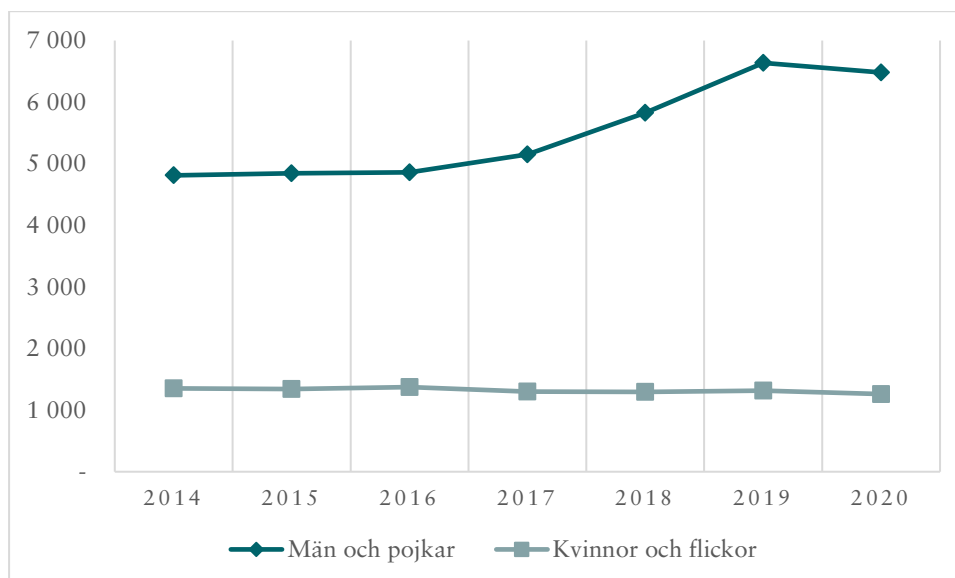

Figur 70 visar att det också var en relativt stor andel pojkar i åldern 7–14 år som registrerades som målsägare för personrån. Andelen barn mellan 0–6 år var mindre än för alla andra åldersgrupper. Bland kvinnor och flickor var andelen registrerade målsägare för personrån som högst i åldersgruppen 18–24 år, men var också relativt hög i åldersgruppen 15–17 år.

Utveckling av antal registrerade målsägare för personrån under 2014–2020

Antalet personer som registrerades som målsägare för personrån har gått upp med 25 procent under perioden 2014–2020. Jämfört med 2019 har det ändå skett en liten minskning, se figur 71. Enligt analyser av statistiken över anmälda brott är det troligt att pandemin och en minskad rörlighet i samhället bidragit till en minskning av antalet anmälda personrån. Detta är därför även en trolig förklaring för nedgången i antalet målsägare 2020, jämfört med den stadiga uppgången åren innan.

Figur 71 Utveckling över antal registrerade målsägare för personrån, uppdelat på kön, åren 2014–2020.

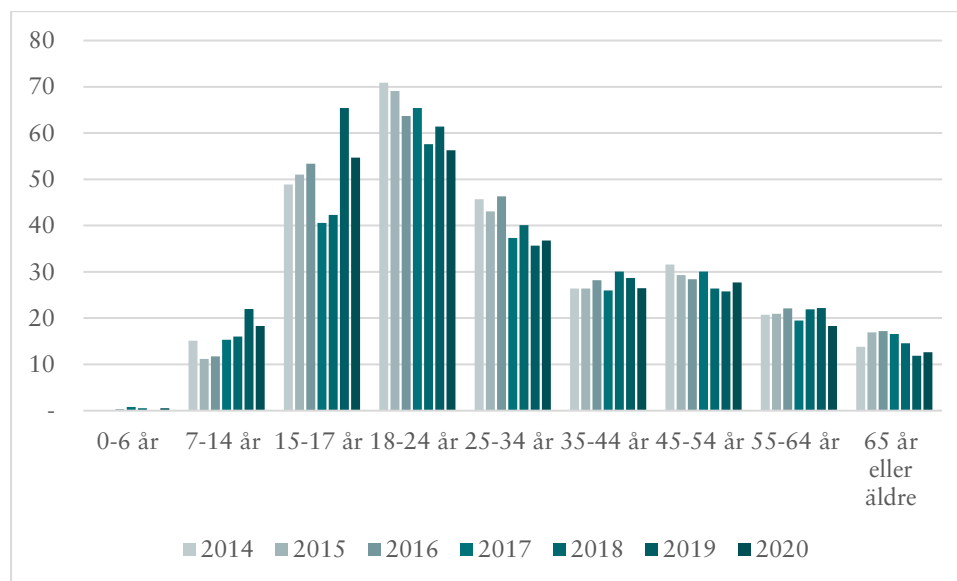

Av figur 71 framgår tydligt att ökningen beror på att antalet män och pojkar som registrerats som målsägare har ökat. År 2020 var antalet 35 procent högre än år 2014. Den största uppgången skedde under åren 2017 till 2020. Antalet kvinnor och flickor har tvärtom gått ner under perioden, och motsvarade 2020 endast 93 procent av antalet 2014.

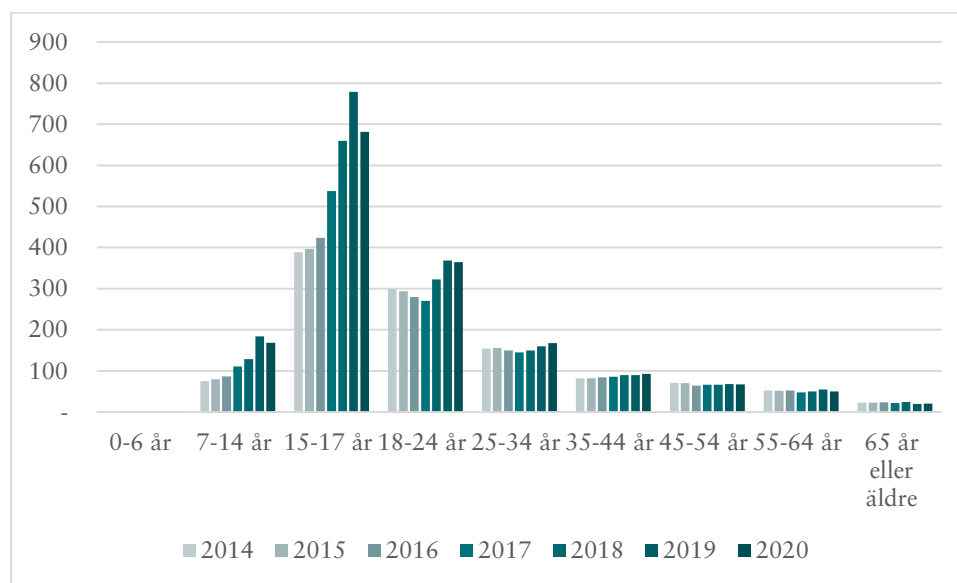
Även det totala antalet målsägare per 100 000 i befolkningen ökade under perioden. För kvinnor och flickor gick dock antalet registrerade målsägare per 100 000 i befolkningen ner mellan 2014–2020. Den totala uppgången hänger således samman med ökningen bland män och pojkar.

Observera att de två följande figurerna, figur 72 och figur 73, har olika skalor.

Figur 72 Antal kvinnor och flickor per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för personrån, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

Figur 73 Antal män och pojkar per 100 000 i befolkningen som registrerades som målsägare för personrån, uppdelat på ålder, åren 2014–2020.

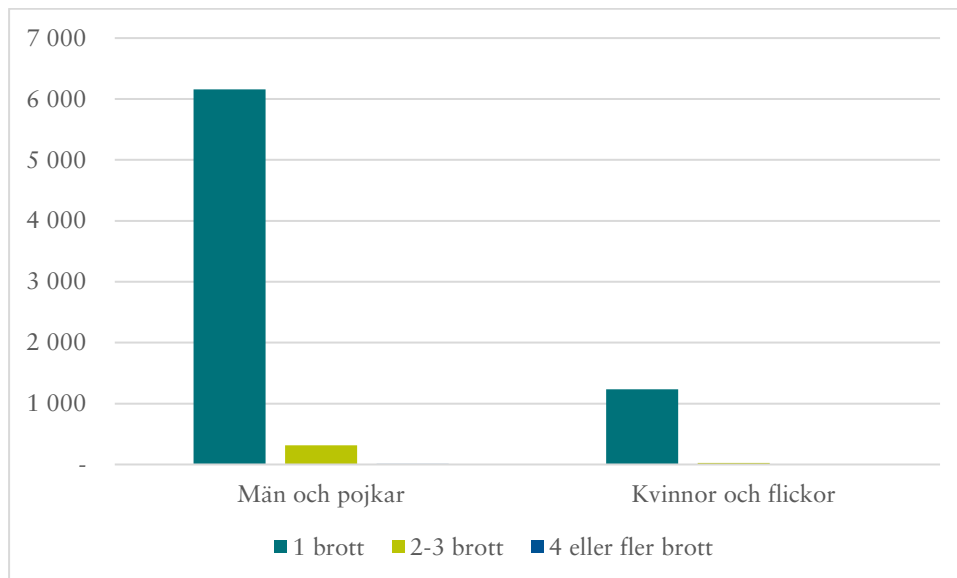
Både för flickor och pojkar ökade andelen barn i åldersgrupperna 7–14 år och 15–17 år som blev registrerade som målsägare för personrån, om än på olika nivåer. Den tydligaste ökningen fanns bland 15–17-åriga tonårspojkar. Andelen ökade även bland unga män i åldern 18–24 år, medan den minskade bland unga kvinnor i den åldersgruppen.

Antal registrerade målsägare för ett eller flera personrån

Det var mycket ovanligt att personer registrerades som målsägare för personrån mer än en gång under året; för båda könen sammanlagt gällde

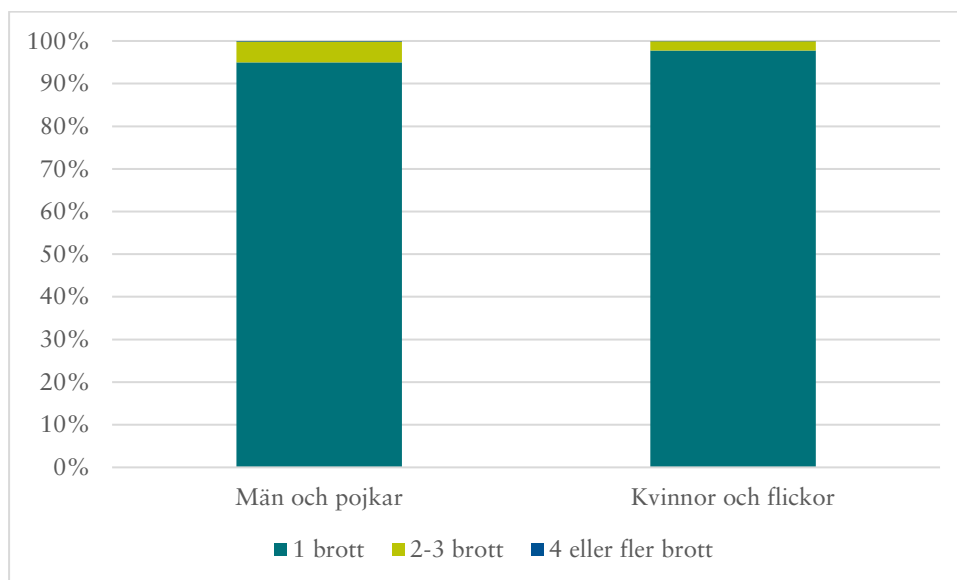
det bara för 5 procent av målsägarna (se figurerna 74 och 75).

Figur 74 Antal registrerade målsägare för personrån uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Andelen som blev registrerade för mer än ett personrån under 2020 var större bland män och pojkar (5 procent) än bland kvinnor och flickor (2 procent).

Figur 75 Andel (%) registrerade målsägare för personrån uppdelade på antal brott och kön, år 2020.

Andelen målsägare för mer än ett personrån har gått upp med 1 procentenhet bland män och pojkar sedan 2017, medan andelen varit oförändrad över åren bland kvinnor och flickor.

Här avslutas resultatdelen med en påminnelse om att statistiktabellerna på Brås webbplats visar mer detaljer och fler brottstyper än vad denna översiktliga presentation av resultaten har kunnat ge. Exempelvis finns där fler brottstyper uppdelade på om målsägaren var *bekant* med gärningspersonen eller om de var *obekanta* för 2020. Samtliga tabeller finns tillgängliga på www.bra.se/malsagare.

Bilaga 1: Begrepp och definitioner

I statistiken över målsägare vid brottsanmälan används i huvudsak följande begrepp:

- *Målsägare*. En person som polis, åklagare eller annan brottsutredande myndighet vid anmälan av ett brott har registrerats som den som blivit utsatt för brottet. Brottet ska ha registrerats under referensåret. Målsägaren ingår i statistiken även om brottet avskrivs direkt. Målsägaren kan, men behöver inte, vara samma person som anmälaren.
- *Ålder*. Personens ålder vid tidpunkten för brottet.
- *Kön*. Personens juridiska kön.
- *Bekanta* respektive *obekanta*. Anger relationen mellan målsägare och gärningsperson vid brottstillfället. Uppgiften anges av de registrerande myndigheterna för vissa brott mot person.
 - *Bekanta*: Offret och gärningspersonen betraktas som bekanta om de uppfyller något av följande kriterier: är eller har varit närstående genom parrelation;¹¹ är eller har varit närstående genom släktskap/familj; är eller har varit bekanta genom annan slags relation.
 - *Obekanta*: Offret och gärningspersonen är helt obekanta med varandra eller endast bekanta till namn eller utseende.
- *Brottstyp*. Den typ av brott som har anmälts. Observationsvariabeln är den senast registrerade brottskoden för brottet vid statistikens framställning.
- *Brottskod*. En kod som ger information om vilket brott som har anmälts. Den bygger på juridisk information och brottsinformation.
- *Referensår*. Med referensår menas mätperioden 1 januari – 31 december för respektive år. Begreppet används synonymt med kalenderår eller redovisningsår.

¹¹ Anledningen till att inte särredovisa "närstående genom parrelation" förklaras i rapporten *Ramverk för en ny målsägarstatistik vid brottsanmälan 2014–2020*.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNÉRGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 527 58 400 ▪ E-POST info@bra.se ▪ www.bra.se

urn:nbn:se:bra-1016